

ИЦЕ ИЛИЈЕВСКИ
ЗЛАТЕ ДИМОВСКИ
КИРЕ БАБАНОСКИ

ОБЕЗБЕДУВАЊЕ НА ЛИЦА И ОБЈЕКТИ

ОБЕЗБЕДУВАЊЕ
ЛИЦА И ОБЈЕКТИ

д-р ИЦЕ Н. ИЛИЈЕВСКИ
д-р ЗЛАТЕ С. ДИМОВСКИ
д-р КИРЕ Б. БАБАНОСКИ

**ОБЕЗБЕДУВАЊЕ
ЛИЦА И ОБЈЕКТИ**

**КОМОРА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
ЗА ПРИВАТНО ОБЕЗБЕДУВАЊЕ**

ул. 50-та Дивизија, бр. 34
1000 Скопје, Република Македонија
www.obezbeduvanje.org.mk
info@obezbeduvanje.org.mk

**ИЦЕ ИЛИЈЕВСКИ
ЗЛАТЕ ДИМОВСКИ
КИРЕ БАБАНОСКИ**

**ОБЕЗБЕДУВАЊЕ
ЛИЦА И ОБЈЕКТИ**

СКОПЈЕ, 2018

доц. д-р Ице ИЛИЈЕВСКИ
проф. д-р Злате ДИМОВСКИ
доц. д-р Кире БАБАНОСКИ

ОБЕЗБЕДУВАЊЕ ЛИЦА И ОБЈЕКТИ

ИЗДАВАЧ

КОМОРА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА ЗА ПРИВАТНО ОБЕЗБЕДУВАЊЕ

ул. 50-та Дивизија, бр. 34
1000 Скопје, Република Македонија
www.obezbeduvanje.org.mk
info@obezbeduvanje.org.mk

ЗА ИЗДАВАЧОТ

Верица МИЛЕСКА СТЕФАНОВСКА
Претседател
на Комората на Република Македонија за приватно обезбедување

РЕЦЕНЗЕНТ

проф. д-р Јонче ИВАНОВСКИ

КОРИЦА

Александар СТЕФАНОВСКИ

КОМПЈУТЕРСКА ОБРАБОТКА

доц. д-р Кире БАБАНОСКИ

ЛЕКТОР

м-р Даниела ТАКЕВА

ТИРАЖ

1.000 ПРИМЕРОЦИ

- СОДРЖИНА -

ВОВЕДНИ НАПОМЕНИ.....	1
------------------------------	----------

ДЕЛ I

- ТЕОРЕТСКИ ОСНОВИ ПРИ ОБЕЗБЕДУВАЊЕ ЛИЦА И ОБЈЕКТИ -

1. Законски основи и терминологија кај обезбедувањето лица и објекти.....	3
2. Потребa за обезбедување лица и објекти.....	8
3. Безбедносна проценка.....	13
3.1. Проценка на ризикот при обезбедување лица.....	15
3.2. Проценка на ризикот при обезбедување објекти	17
4. Безбедносен оперативен план при обезбедување лица и објекти	23

ДЕЛ II

- ТАКТИКА НА ОБЕЗБЕДУВАЊЕ ЛИЦА -

1. Обезбедување лица при движење пеш.....	31
2. Безбедносна претходница.....	32
3. Основни формации за обезбедување лица при движење пеш	34
3.1. Формација за обезбедување лица при движење пеш со еден работник за приватно обезбедување	35
3.2. Формација за обезбедување лица при движење пеш со два работници за приватно обезбедување.....	36
3.3. Формација за обезбедување лица при движење пеш со три работници за приватно обезбедување	38
3.4. Формација за обезбедување лица при движење пеш со четири работници за приватно обезбедување	40
3.5. Формација за обезбедување лица при движење пеш со пет работници за приватно обезбедување.....	42
3.6. Формација за обезбедување лица при движење пеш со шест работници за приватно обезбедување.....	44
3.7. Формација за обезбедување лица при движење пеш со седум работници за приватно обезбедување	45

4. Обезбедување лица при движење во посебни околности и ситуации	45
5. Профил на работникот за приватно обезбедување задолжен за заштита на лица.....	48
6. Профил на возачот задолжен за возење лица	53
7. Безбедни рути за движење.....	54
8. Тактика на возење лица	58
9. Формации при движење во конвој	60
10. Положба и должности на работниците за приватно обезбедување вклучени во конвојот	61
11. Техники на движење на конвој	63
12. Обезбедување лица во случај на напад на конвојот	68
13. Возило	71

ДЕЛ III

- ТАКТИКА НА ОБЕЗБЕДУВАЊЕ ОБЈЕКТИ -

1. Генерални карактеристики на обезбедувањето објекти	77
2. Стратегија за физичка безбедност	79
3. Креирање безбедносна политика за објектот	81
4. Улогата на менаџерот за приватно обезбедување.....	84
5. Карактеристики на работникот за обезбедување објекти	86
6. Опрема на работникот за обезбедување објекти.....	86
7. Вработените и клиентите како закана по безбедноста на објектот..	87
8. Тактичко постапување при обезбедување објекти	88
9. Мерки и активности за обезбедување објекти	96
10. Обезбедување лица во објекти.....	105

ЗАКЛУЧНИ СОГЛЕДУВАЊА И ПРЕПОРАКИ.....	111
--	------------

РЕФЕРЕНЦИ	113
------------------------	------------

ПРИЛОЗИ.....	117
---------------------	------------

ПРЕДГОВОР

Концептот на приватно обезбедување во актуелните услови на живеење и работење претставува реален и неминовен сегмент од интегралниот систем на националната безбедност. Современите демократски држави одамна имаат делегирано дел од своите безбедносни функции на приватниот сектор, така што со децении обезбедувањето на физичкиот интегритет на личности и заштитата на објекти се вбројуваат во надлежности на приватниот безбедносен сектор. Овој сет од прашања кои се однесуваат на заштита на лица и објекти се исклучително сензибилни не само за јавната безбедност, туку и за приватната безбедност. Меѓутоа бројни примери потврдуваат дека токму оваа дејност има широк дијапазон и опсег на активности во општественото живеење, па оттука со сета своја комплексност и разновидност може да даде правилен одговор на потребите и предизвиците во овој сегмент.

Компаниите кои вршат дејност приватно обезбедување во вид на давање услуги или обезбедување за сопствени потреби имаат изградено стручни и професионални капацитети за адекватен одговор на преземените овластувања и вложуваат во развивање на сопствените ресурси. Оттука, очекувана и сосема логична е потребата и изразениот фокус на континуирано усовршување во работењето, надградувањето на стекнатите знаења, а сè во функција на максимална професионализација во услови на глобално променети ризици и опасности.

Имајќи го предвид наведеното, Комората на Република Македонија за приватно обезбедување, како своја врвна стратешка определба, ја има тенденцијата за интензивно вложување во развој, стручно унапредување и натамошна професионализација на дејноста, а овој прирачник, насловен „Обезбедување лица и објекти“, е дополнителна потврда на истакнатите заложби и силен одговор на потребите на приватниот безбедносен сектор во Република Македонија.

Оваа публикација претставува експлицитно четиво кое содржински опфаќа безбедносни проценки, тактики и техники на обезбедувањето лица и објекти. Истовремено, детално ги обработува сегментите на обезбедувањето лица при движење пеш, безбедносна претходница, основни формации за обезбедување лица, понатаму соодветно ги профилира работникот за приватно обезбедување и возачот задолжен за возење на лицата кои се предмет на заштита со сите нивни карактеристики, разработува тактики и техники на возење, формации при движење на возилата во конвој итн. Сепак, она за кое веруваме дека ќе побуди особен интерес кај читателот, се обработените

елементи на стратегијата и безбедносните политики за обезбедување преку улогата на менаџерот за приватно обезбедување.

Авторите на овој труд, д-р Ице Илијевски, д-р Злате Димовски и д-р Кире Бабаноски се докажани експерти во областа на безбедноста и во овој труд, својот теоретски пристап кон сферата на обезбедување лица и објекти, го надградуваат со современи практични форми и модалитети на оперативни процедури кои се користат во развиените безбедносни системи. На тој начин, почитуваните автори ја потврдуваат нивната генерална определба и заложба за силен придонес во градење на дејноста приватно обезбедување во Република Македонија.

Веруваме дека претставената содржина е своевиден извор за стекнување нови стручни и професионални вештини за ефикасно извршување на работните задачи за сите актери во приватниот безбедносен сектор и длабоко сме убедени дека оваа публикација ќе претставува задолжително четиво и можност за надградба на нивното знаење.

Истовремено, изразуваме надеж дека во овој труд ќе најдат подеднакво интерес и научната и стручната, па и пошироката јавност, бидејќи предизвиците од областа на приватната безбедност се препознаваат во секој сегмент од општественото живеење и подеднакво ги засегаат сите субјекти.

Верица МИЛЕСКА СТЕФАНОВСКА

Претседател на
Комората на Република Македонија за приватно обезбедување

ВОВЕДНИ НАПОМЕНИ

Во Република Македонија обезбедувањето лица и објекти е особено застапено во рамките на приватното обезбедување и во последните години зазема поголема актуелност. Сè поголем број лица од политичката, општествената, културната и бизнис-елитата имаат потреба и ангажираат агенции за приватно обезбедување, заради нивна дополнителна заштита и чување на нивната лична безбедност, како и безбедноста на нивниот имот.

Обезбедуваните личности и објектите отсекогаш биле предмет на интересирање на извршителите на разни кривични дела кои преку разните облици на криминални дејности, во многу случаи успевале да ја загрозат безбедноста на обезбедуваната личност, да уништат или оштетат поедини објекти, да ја загрозат безбедноста на лицата кои се наоѓаат во нив или од тие објекти да одземат или противправно да присвојат поедини предмети.¹

Работниците за приватно обезбедување кои се обучени и тренирани за оваа дејност, преку добро осмислени и планирани мерки, активности и постапки вршат неутрализирање на можните ризици, закани, опасности и загрозувања по животот и телесниот интегритет на лицето кое се штити. Од друга страна и останатите граѓани ги препознаваат предностите од физичкото обезбедување, па за компаниите, индустриските капацитети, деловните простории и објекти, но и за домовите и индивидуалните станбени објекти се одлучуваат да ангажираат агенција за приватно обезбедување, заради заштита и поголема сигурност во живеењето, работењето и функционирањето.

Инаку, работниците за приватно обезбедување кои ја вршат оваа дејност, во секојдневниот говор се нарекуваат со различни имиња – обезбедувачи, телохранители, бодигарди, заштитници, придружници, чувари, стражари и сл. Независно од ова, станува збор за лица кои се подготвени дури и со своето тело да го одбранат лицето кое го обезбедуваат и го штитат од секаков напад и, воопшто, да ги одбијат сите можни напади кон него, како и кон објектот за кој се задолжени да го обезбедуваат и штитат. Притоа, преземаат одговорност за целокупната безбедност на лицето што значи, не само заштита од физички напади туку и заштита на неговото достоинство и интегритет, со превентивни упатства и инструкции како да извршува одредени активности, за да не се доведе во опасност неговата безбедност (како на пример, ограничувања во начинот на комуникација, начинот на движење, патување и сл.). Заштитата на лицето кое се обезбедува мора да биде, пред сè, со користење на умот, односно преку проценување, предвидување и согледување на сите можни ризици, закани и

опасности, заради нивно навремено отстранување, а потоа и со телесна заштита, вклучително и со останати расположливи технички средства.²

Клучната цел и задача која треба да се постигне преку овој труд е научно-стручно објаснување на физичкото обезбедување на лицата и објектите како организирана и комплексна дејност, опасностите кои произлегуваат и со кои се соочуваат работниците за приватно обезбедување и предлагање превентивни мерки за надминување на безбедносните ризици и професионалните слабости.

Предметот на анализа во овој труд се карактеристиките на лицата и објектите, како и мерките и активностите кои се преземаат за нивно обезбедување од страна на агенциите за приватно обезбедување. Со оглед на тоа дека современите услови на живеење и ризиците и заканите по безбедноста на лицата и објектите се зголемуваат, потребата од создавање на еден ваков труд наменет за професионалците кои се занимаваат со неа, е повеќе од значајна. Од друга страна, стручната литература во оваа област кај нас не е доволна, односно скоро и да не постои, а не се забележуваат ниту конкретни истражувања, па затоа овој труд претставува пионерски зафат и придонес кон зголемување на ефикасноста во реализирањето на обезбедувањето лица и објекти.

Врз основа на ова, очигледно е дека трудот ќе им биде од огромна корист како темелна основа и потсетник на агенциите за приватно обезбедување (менаџерите и работниците за приватно обезбедување) кои вршат обезбедување лица и објекти, при нивното секојдневно работење. Од друга страна, ќе придонесе за зголемување на степенот на професионализација на агенциите за приватно обезбедување, а со тоа и зголемување на довербата кај нивните постоечки и идни клиенти.

ДЕЛ I

- ТЕОРЕТСКИ ОСНОВИ ПРИ ОБЕЗБЕДУВАЊЕ ЛИЦА И ОБЈЕКТИ -

1. Законски основи и терминологија кај обезбедувањето лица и објекти

Во Република Македонија прашањето за обезбедување лица и имот за прв пат е регулирано со посебен Закон во 1999 година. Врз основа на сестрани анализи и согледувања на компаративните искуства во оваа област, беше изготвен Законот за обезбедување на лица и имот³. Со подоцнежните два закони за изменување и дополнување на Законот за обезбедување на лица и имот⁴ се извршија соодветни интервенции, односно се изврши изменување или дополнување на одделни законски одредби, со цел обезбедување повисок степен на ефикасност во неговото спроведување.

Меѓутоа, неколку години подоцна, низ практичната работа и реализација на обезбедувањето лица и имот, се утврдија извесни недостатоци, пропусти и недоволно уредени аспекти. Затоа, од страна на Министерството за внатрешни работи на Република Македонија, во соработка со Комората на Република Македонија за обезбедување на лица и имот (денес Комора на Република Македонија за приватно обезбедување) и стручњаци од оваа област, беше изработен предлог на новиот Закон за приватно обезбедување кој претставува, навистина, неопходна алатка и соодветен одговор на новите трендови и предизвици во областа на приватната безбедност. Законот за приватно обезбедување⁵ кој е моментално важечки и е во примена, беше донесен од страна на Собранието на Република Македонија на Седницата одржана на 24 декември 2012 година. Подоцна и во овој Закон беа направени мали корекции преку четирите закони за измени и дополнувања на Законот за приватно обезбедување⁶. Главната цел која треба да се постигне со новиот Закон е повисок степен на безбедност на лицата и имотот кои се обезбедуваат, како и создавање уште поквалитетна легислативна рамка за успешно функционирање на сите засегнати субјекти во оваа област. Со Законот за приватно обезбедување се воспоставуваат основите на еден нов концепт на национален модел на дејноста приватно обезбедување. Со него се уредуваат⁷ условите за вршење приватно обезбедување; вршењето на приватното обезбедување; приватното обезбедување за сопствени потреби; задолжителното приватно обезбедување; овластувањата на работниците за приватно обезбедување; работната облека и ознаката на работниците за приватно обезбедување; формирање-

то, овластувањата и финансирањето на Комората на Република Македонија за приватно обезбедување; евиденциите, заштитата на податоците и информациите; надзорот; овластувањето за подзаконски прописи и прекршочните одредби.

Согласно со Законот за приватно обезбедување, обезбедувањето лица и објекти е всушност физичко обезбедување⁸. Тоа претставува обезбедување лица (живот, телесен интегритет) кое се врши заради нивна лична заштита и обезбедување имот од пристап на неповикани лица, уништување, оштетување, противправно одземање и други форми на штетни дејства што се вршат од страна на работници за приватно обезбедување.

Под физичко обезбедување се подразбира планско и координирано постапување на лицата (организирани во група/тим/одделение итн.) кои се задолжени за обезбедување на одредена личност, објект или простор, опремени со соодветна опрема и средства за таа намена, со можност да применуваат определени овластувања предвидени со закон или подзаконски прописи. Тоа може да биде организирано како надворешно (патролно, пунктовско, лична придружба и ескортно) и внатрешно обезбедување.⁹

Притоа, заради обезбедување на лицата кои се обезбедуваат со телесна заштита, како и на објектите и имотот што се обезбедуваат, физичкото обезбедување може да се врши со огнено оружје.¹⁰

Безбедносната заштита на одредени личности претставува, од една страна, самата дејност со која се штитат одредени личности, а од друга страна, механизам со кој таквата дејност се реализира, т.е. субјекти кои извршуваат работи на безбедносна заштита.¹¹

Заштитата на лица и објекти¹² се врши преку лично ангажирање на работникот за приватно обезбедување кој е задолжен за тоа и кој поседува соодветно оружје и опрема, на професионален начин, без доминантна употреба на технички средства или направи. Задачата на работникот за приватно обезбедување притоа е да го обезбедува лицето/субјектот на заштита, како и имотот/објектот на заштита, вработените во објектот и работењето на компанијата. Обезбедувањето на имотот (движен и недвижен) и објектите се остварува преку забрана за контролиран пристап до заштитеното добро од неповикани лица, како и заштита од уништување, оштетување, противправно присвојување и одземање или заштита од секаков друг облик на противправно и штетно дејство.

Телесната заштита на лица и имот се врши со непосредно обезбедување на лицето, односно на имотот од страна на работникот за приватно обезбедување. Притоа, овие работи се вршат само во објектот што се обезбедува, односно до границата на просторот што се

обезбедува. По исклучок, работите на телесна заштита на лица може да се вршат и на јавни места при непосредно физичко обезбедување лица од страна на работник за приватно обезбедување и при вршење мониторинг – патролно обезбедување.¹³

*
* *

Непосредната телесна заштита на лица претставува превентивна заштита и одбрана која ја применува работникот за обезбедување кој е задолжен за преземање комплетна одговорност за безбедноста на лицето, со цел негова одбрана од секаков напад, односно одбивање на сите непредизвикани напади, согласно со своите законски овластувања, со можност за користење и технички средства. Тие мерки имаат за цел, првенствено, превентивна улога во заштитата на лицето, неговиот имот, објект или простор, особено за време на изршувањето одредена работа, одржување јавни собири, за време на патување или престој во одредено време и простор.¹⁴

Заштитата на лица може да означува збир на планови и мерки за предвидување, превентива и ограничување на секакви дејствија и ситуации кои би можеле да го загрозат или да му предизвикаат непријатности на штитеникот. Заштитата подразбира формирање безбедносни прстени (обрачи) во круг од 360 степени околу лицето кое се штити.

Физичкото обезбедување лица или блиската заштита¹⁵ (термин кој, исто така, се користи за овој вид обезбедување) може да биде дефинирано како имплементирање на сите неопходни задачи и активности кои се поврзани со нив од страна на обучени професионалци за примарна заштита на безбедноста на одредено лице. Оваа безбедност, исто така, се однесува и на спокојноста и доколку е возможно и на физичкиот комфор на лицето кое се штити. Постојат многу различни варијации во дефинициите за обезбедувањето лица, како и за работниците кои го вршат овој вид обезбедување и описот на нивните работни задачи. Меѓутоа, настрана од комплексноста, деталноста, па дури и едноставноста на ваквите дефиниции, преку нивната анализа се издвојуваат три фактори¹⁶ кои се заеднички во нив:

- обезбедување заштита на лицето,
- обезбедување спокојство на лицето,
- обезбедување комфор на лицето.

Обезбедувањето на спокојството на лицето се однесува на неговиот интегритет, авторитет и јавен изглед како појава. Постапките на работникот за приватно обезбедување може да предизвикаат

негативни последици врз него, а уште повеќе и доколку медиумите известуваат за нив и ги прикажат во негативен контекст. Лицето кое се обезбедува мора да знае и да верува дека работникот за приватно обезбедување го мисли и го посакува само најдоброто за него. При спроведувањето на заштитата на лицето, работникот за приватно обезбедување може да дојде во допир со класифицирани и/или чувствителни информации за него и неговите бизнис-интереси или дури и за личниот/семејниот живот. Од особено значење е работникот за приватно обезбедување да биде дискретен и да има интегритет на чување на ваквите информации како службена тајна. Само доколку лицето им верува на работниците за приватно обезбедување, ќе постигне доволен степен на мир и спокојство.

Обезбедувањето на комфорот на лицето не е примарна функција на работникот за приватно обезбедување. Доколку тој не го изложи на повисок степен на ризик, тогаш треба да го осигури неговиот физички комфор. Доколку лицето е безбедно, тогаш работникот за приватно обезбедување ќе го насочи мноштвото работни задачи и должности кон обезбедување на неговиот физички комфор.

Според ова, кога се зборува за заштитата на лице, не се мисли само на заштита од физички напад туку, исто така и на заштита на неговото здравје, заштита на неговото семејство и заштита на неговиот имот и бизнис-интереси.

Специфичноста на извршувањето на дејноста обезбедување лица се согледува во обврската за исполнување на законитоста, тајноста на постапките за заштита, оперативно-превентивната дејност која е основа за заштита, како и соработката на агенциите за приватно обезбедување со државните безбедносни органи. Постојано треба да се има предвид дека напаѓачите секогаш се во предност, бидејќи имаат можност за избор на разни фактори при изведувањето на планираниот напад.¹⁷

*

* *

Обезбедувањето објекти се заснова на однапред утврдени работни процедури кои секогаш се во согласност со специфичните потреби и желби на клиентот - сопственикот на објектот.¹⁸

Една од причините поради кои е потребно да се ангажира агенција за приватно обезбедување за заштита на објекти е можноста за директна моментална реакција од страна на работниците за приватно обезбедување во случаи на одредени инциденти кои може да ја загрозат безбедноста на објектот и лицата кои се наоѓаат во него. Бидејќи работниците за приватно обезбедување мора да поминат соодветна

обука, по што ја добиваат потребната лиценца, познавањето на вештините на самоодбрана и физичката подготвеност во практиката, им овозможуваат да реагираат во разни непредвидени ситуации.

Работниците за приватно обезбедување се на своите позиции - работни места, дури и кога сите останати одмораат. Тие, ретко кога, целосно уживаат во празници, викенди и неработни денови. Работниците за приватно обезбедување се, всушност, партнери кои им се достапни на клиентите 24h, 365 дена во годината.

Постојаното надгледување на објектот се врши со помош на технички средства и опрема, па работниците за приватно обезбедување се задолжени и да ги следат снимките од безбедносните камери, но и да прават обиколки околу објектот во текот ноќта, да бидат подготвени во случај на тревога, да управуваат со безбедносни врати итн.

Ниеден од вработените, ниту од бизнис-партнерите, како и клиентите, нема да се чувствуваат пријатно, доколку најпрво не се чувствуваат безбедно. Чувството на безбедност е тесно поврзано со чувството на задоволство во текот на работата. Секој сопственик на објект треба да има на ум дека безбедноста не доаѓа сама од никаде, туку е внимателно градена низ годините и дека може да се сруши само за неколку минути.

Преку унапредување на мерките при физичкото обезбедување објекти со користење квалитетна контрола на пристапот, видеонадзорни камери и зголемување на бројот на работници за приватно обезбедување, не само што ќе се овозможи да се спречат инциденти на работното место, туку ќе се намали ризикот од криминални активности и загуба на ресурси и средства, а со тоа ќе се придонесе да се одвратат криминалците од нивните планирани намери.

Работата на работниците за приватно обезбедување не е насочена само кон реагирање откако ќе се случи некој настан со кој се нарушува безбедноста на објектот кој го заштитуваат. Квалитетните работници за приватно обезбедување, освен со стручност и професионалност се одликуваат пред сè, со човечки вредности. Тие треба да пружат помош секогаш, кога е потребно и предвреме да спречат несакани настани.

Како и кај секој друг вид обезбедување, така и кај обезбедувањето лица и објекти се појавуваат и се развиваат голем број разновидни ризици, закани, опасности и загрозувања со кои се соочуваат учесниците кои се вклучени во овој процес. Овие ранливости е неопходно да се идентификуваат, контролираат и следат, а агенциите за приватно обезбедување мора да ги земат предвид, за да не се случуваат несакани ситуации и негативни последици од нив. Управувањето со ризици¹⁹ е важен процес при обезбедувањето лица и објекти, бидејќи овозможува да се определи неопходниот степен на

заштита. Доколку овој процес добро се менаџира, успешно ќе може да се реализира поставената цел, а тоа е безбедно пренесување на лицата на саканите дестинации, без никакви штетни последици по субјектите кои го реализираат и целокупниот процес. Инаку, скоро невозможно е лицата да се заштитат стопроцентно во однос на сите ризици за целото време. Затоа, примарна задача на работниците за приватно обезбедување е да го минимизираат степенот на изложеност на лицето на какви било идентификувани и неидентификувани состојби, опасни по неговата лична безбедност, преку ефективно планирање што треба да се направи во случај на појава на неочекувана ситуација, односно напад. Поради сето ова, предметот на анализа во овој труд е особено значаен и бара одговор на бројни прашања и аспекти кои се однесуваат на елементите и карактеристиките на практичната реализација на обезбедувањето на лицата и објектите.

2. Потреба за обезбедување лица и објекти

Причините поради кои се појавува потреба за обезбедување лица и објекти се различни и се однесуваат посебно на лицата, посебно на објектите кои може да бидат домови или деловни објекти (простории).

*
* *

Постојат повеќе причини од кои зависи потребата од ангажирање на работници за приватно обезбедување лица и тие, пред сè, зависат од степенот на загрозеност и опасноста за лицето кое треба да се обезбедува. Најчестите форми на загрозување на личниот и телесниот интегритет на овие лица се остварува преку директен (физички) и индиректен напад.

Директниот физички напад значи непосреден напад кој може да биде во форма на киднапирања и барање откуп, терористички активности, насилства, како и вознемирување и напад од страна на папараци.²⁰

Честите киднапирања и барањето откуп претставуваат една од заканите поради која одредени лица бараат лично обезбедување. Како жртви на киднапирање може да бидат лица кои имаат висок општествен статус и големо богатство, а меѓу нив се вбројуваат: политичари, извршни директори, спортисти, пејачи, актери и други. Објавувањето на нивната заработувачка во медиумите може да ги претвори нив или членовите на нивното семејство во потенцијални жртви на киднапирање и барање откуп. Поради тоа имаат потреба од ангажирање

професионалци кои ќе ја гарантираат нивната безбедност и непречено извршување на работните задачи.

Порастот на меѓународниот тероризам и неговата медиумска експанзија, како и свеста од последиците на терористичките активности претставува друга причина поради која одредени лица бараат професионална заштита. Постојат многу примери каде одредени лица биле жртви на тероризмот, пред сè, заради нивната позиција и целна група. Терористичките организации, како акт на тероризам, извршуваат грабнување лица или нивно земање како заложници и потоа во форма на уцена бараат од нивните семејства, компаниите, државите или меѓународните организации да сторат или да не сторат одредени активности во нивна корист.

Зголеменото ниво на насилниот криминалитет и потребата од обезбедување чувство на сигурност на лицата е, исто така, силна причина за ангажирање работници за приватно обезбедување. Потребата за обезбедување на лицата не е само ограничена на движењето во рамките на нивната држава, туку тие може да бидат жртви на насилниот криминалитет и во други држави каде патуваат и имаат службени работни обврски. Организираните криминални групи најчесто бираат „лесни“ жртви од кои може да остварат профит или за заплашување на потенцијалната конкуренција. Професионалните работници за приватно обезбедување ќе ги намалат или минимизираат ризиците на лицето да стане жртва на ваквиот вид на криминалитет.

Друга причина за потребата од користењето на услугите за обезбедување на лицата е резултат на папараците и т.н. медиумски феномен. Оваа причина најмногу се однесува на познати (јавни) личности и лица од висок профил. Брзиот и лесен начин на дисеминација на информациите преку медиумите и социјалните мрежи овозможува новинарите постојано да знаат каде се наоѓаат лицата и со тоа да им ја нарушат приватноста и постојано да ги доведуваат во непријатна ситуација. Тоа може да се спречи преку користење лично обезбедување со кое се воспоставуваат одредени физички мерки и се зголемува нивото на приватност на заштитираното лице.

Индиректните напади се остваруваат без постоење контакт помеѓу сторителот и жртвата (лицето кое се обезбедува), односно преку разни видови закани, уцени, притисоци, вознемирувања, следење и сл. Во овие рамки влегуваат и разузнавачките напади преку кои странските разузнавачки служби, институции или организации прибираат информации за лицето кое се обезбедува (бидејќи тоа може да биде значаен предмет на интерес и обработка за нив) кои понатаму ќе ги искористат за остварување одредени цели.

*
* *

Обезбедувањето на домот²¹ функционира како пречка за провалниците, крадците и вандалите доколку се извршува ефикасно од страна на професионални агенции за приватно обезбедување преку ангажирање на добро обучени работници за приватно обезбедување. Ангажирањето човечки безбедносен персонал кој ќе го обезбедува домот и имотот на граѓаните придонесува за зголемување на чувството за безбедност и сигурност на граѓаните, а се зајакнува и стабилноста на локалните заедници.

Работниците за приватно обезбедување со своето присуство им задаваат значителна компликација на криминалните планови на провалниците. За разлика од техничките системи за безбедност на домот кои се предвидливи во однос на тоа каде се поставени, кој простор го надгледуваат и сл., работникот за приватно обезбедување може да го смени неговиот правец и рутина на надгледувањето на просторот, со цел да зададе уште поголема тешкотија на предвидувањето на провалниците, кога се подготвуваат да извршат одреден имотен деликт врз обезбедуваниот дом. Исто така, работниците за приватно обезбедување на обичните граѓани од далечина им наликуваат како полициски службеници што дополнително ја зголемува нивната карактеристика да делуваат како пречка.

Работниците за приватно обезбедување кои се задолжени за надгледување и заштита на домот, се интелигентни и добро обучени со цел да ги препознаат потенцијалните ризици, закани и опасности по безбедноста овозможувајќи да се справат со нив навремено, пред тие да се случат и да ексалираат. Добро обучен работник за приватно обезбедување при рутинско извршување на своите работни задачи, обврски и должности, може предвреме да ги идентификува слабите точки во објектот и да предупреди во насока на унапредување на безбедноста и заштитата на домот. Исто така, законските овластувања кои им се дадени на работниците за приватно обезбедување при извршување на дејноста овозможуваат зголемување на степенот на ефикасност во постигнување на целта и дополнително отежнување на плановите на провалниците.

Тие, исто така, помагаат да се осигура дека безбедносно-техничката опрема е функционална и во работна состојба. Одржувањето на безбедносниот систем (проверка на статусот на сензорите, камерите и контролните панели) е дел од описот на нивните работни задачи.

*
* *

Ангажирањето на агенција за приватно обезбедување која ќе се грижи за безбедноста и стабилноста на организацијата/компанијата, нејзините сопственици, менаџери, вработени лица, клиенти, како и ресурсите, средствата и капацитетите со кои располага, има повеќе позитивни страни/придобивки, како што се: откривање, спречување и борба против криминални активности, зголемување на чувството на безбедност, помош на клиентите, мониторинг на целиот простор и сл.²²

Објектите, техничките ресурси и средствата на одредена финансиска организација (бизнис-компанија) се од витално значење за нејзино успешно работење²³. Работниците за приватно обезбедување ги штитат нив со тоа што оневозможуваат постоење конкретни ризици, закани, опасности и загрозувања што е клучен дел од одржувањето на добра деловна угледност, како и позитивна репутација во заедницата. Неочекуваното и ненадејното губење на ресурсите на компанијата може да предизвика пречки што ќе доведат до намалување на приходите. Особено за време на тежок економски период, неочекуваното губење на ресурсите на компанијата може да биде штетно за нејзиното успешно работење. Доколку некоја организација/компанија е на географска локација која има зголемен ризик да биде мета на криминални активности, како што се имотните деликти, тогаш работниците за приватно обезбедување имаат уште поголема важност за нивно спречување и откривање, со што се зголемува успехот на корпоративното работење. Дури и ако се чини дека локацијата е безбедна, сепак, сè уште може да биде изложена на ризик во зависност од привлечноста за криминалците. Без присуство на работник за приватно обезбедување, организациите/компаниите се изложени на ризик од губење на основните средства, како што се машини, инфраструктурни објекти и средства, компјутерски системи, телефонски системи или суштински метални производи, како што се бакар и челик. Дополнително, определени злонамерни лица може да скршат прозорци, да оштетат врати и да скршат брави за врата. Па, така, работниците за приватно обезбедување ги штитат средствата важни за деловните операции, со што приватното обезбедување е економично решение за нив.

Сите ангажирани работници за приватно обезбедување не се занимаваат со патролирање и непосредно набљудување на објектот и имотот. Некои од нив се задолжуваат да го следат видеонадзорот, да проверуваат лични документи, да вршат преглед на лица или да спречуваат влез во одреден објект, контрола над објектот по работно

време, отклучување и заклучување на просториите и сл. Сите овие задачи на работниците за приватно обезбедување значително придонесуваат вработените во организацијата/компанијата и клиентите, да се чувствуваат сигурно и побезбедно и да се посветат на работата.

Доколку во организацијата/компанијата постојат лоши или непостојани мерки на обезбедување, голема е веројатноста дека ќе се случат инциденти од насилна природа кои може да нанесат штетни последици врз вработените лица, но и вр клиентите. Недостатокот на грижа за вработените и клиентите, пак, може да се врати во вид на бумеранг како негативен став на јавното мислење, односно да влијае лошо на репутацијата на организацијата/компанијата. Враќањето на довербата кај јавноста е најчесто долг и макотрпен процес.

Значи, процесот на обезбедување на објектот влева чувство на сигурност за сопственикот на фирмата, вработените и клиентите. Вработените кои работат на високоризични работни места, ако се чувствуваат безбедно ќе бидат попродуктивни и нема да размислуваат за напуштање на фирмата. Физичкото обезбедување испраќа порака до клиентите дека се грижи за нивната безбедност и дека организацијата/компанијата е подготвена да преземе чекори за да ги обезбеди преку ангажирањето на одредена агенција за приватно обезбедување. Ова е особено важно за компании кои продаваат маркирани стоки или се наоѓаат во делови од градот, каде што има висока стапка на криминал.

Работниците за приватно обезбедувањето можат да им помогнат и на клиентите, бидејќи поради тоа што работат на пријавница и се задолжени за надгледување на влезот во објектот, значи дека многу време поминуваат во интеракција со клиентите. Па така, тие може да им помогнат во вид на давање информации за услугите кои се нудат, да ги упатат до посакуваната локација во објектот, да ги придружуваат клиентите или вработените нокно време до нивните автомобили и сл. Ангажирањето комуникативни, културни, услужни и способни работници за приватно обезбедување испраќа порака дека компанијата е безбедна и посветена на клиентите.

Денес, кога живееме во дигитално време, кога мислиме на кражба на лични или финансиски податоци, веднаш претпоставуваме дека тоа е резултат на лошите мерки на компјутерската и информациската безбедност²⁴. Сепак, тоа не е секогаш случај. Физичкото обезбедување може да биде подеднакво важно за заштита на информатичката инфраструктура, компјутерот со доверливи податоци и друга вредна опрема. Како и да е, лаптопите и USB-флеш мемориите стануваат сè почесто мета на оние што сакаат да пристапат до доверливи податоци. Организациите/компаниите кои сакаат да ја

зголемат ефикасноста, не би требало да избираат помеѓу физичката и компјутерската безбедност. И двете форми на заштита се од витално значење за успешно функционирање на компанијата, финансиската стабилност и нејзината репутација. Во идеален случај, физичката и компјутерската безбедност се надополнуваат и заедно обезбедуваат целосна заштита на бизнисот.

Преку обезбедувањето на деловниот простор и ресурсите со агенција за приватно обезбедување, не се овозможува само заштита на организацијата/компанијата, туку и одвраќање на криминалните активности кон неа, но исто така, ќе се осигура дека вработените во таа компанија имаат мир и спокојство преку чувството на сигурност и безбедност.

3. Безбедносна проценка

Под безбедносна проценка се подразбира збир на сознанија и заклучоци кои се стекнуваат со учество на одредени субјекти и се оценуваат во соодветна постапка.²⁵

Безбедносната проценка²⁶ е аналитичко-синтетски, оперативно-стручен и, најчесто, стратешки документ. Аналитичкото проценување на безбедносната ситуација се однесува на дефинирањето и меѓусебната споредба на сите негативни безбедносни настани (потенцијални носители на загрозување, нивните активности, намери, веројатноста за делување), како и сопствената способност за решавање на безбедносните проблеми. За изградба на безбедносна проценка, многу е важно и неопходно да се обезбеди соодветен број на квалитетни податоци, нивно единствено евидентирање, единствен методолошки пристап кон проценката на безбедносните податоци, како и споредливоста на безбедносната состојба во набљудуваното подрачје, со цел да се развијат и да се донесат заклучоци кои директно влијаат на планирањето, организирањето и воспоставувањето соодветни мерки на безбедност и заштита, со цел да се неутрализираат или да се минимизира веројатноста од закани и загрозувања на безбедноста на заштитеното лице. Безбедносната проценка би требало да биде актуелна, да ја одразува реалната ситуација, да претставува прв и основен документ на безбедносниот план, со кој се дефинираат мерките и активностите за заштита на лицата и објектите.

Проценката на безбедносната ситуација претставува врска помеѓу собирањето, анализата и обработката на податоци од една страна и донесувањето одлуки, од друга страна, со цел да се спречи нарушување на безбедноста на одредени лица.²⁷

Безбедносната процена претставува прв и основен чекор во планирањето на безбедносните мерки при обезбедување лица и објекти и поставување организациска структура која треба да ги спроведе во дело пропишаните безбедносни мерки и постапки.²⁸

Поради видот и природата на обезбедувањето, лицето и објектот кои се обезбедуваат се постојано изложени на сериозни безбедносни ризици и закани, а степенот на опасност која произлегува од нив, е различна.

Под поимот ризик се подразбира претпоставено, очекувано, прогнозирано, можно идно дејствување, појава или непреземање, предизвикано од човек, технолошки процес или природна појава кое може под определени услови, причини или поводи да предизвика некаков облик на загрозување на луѓето, имотот или некое друго културно или природно добро (вредност). Ризикот треба да се сфати како состојба која му претходи на започнувањето на процесот на загрозување.²⁹

Концептот на ризик³⁰ претставува средство преку кое луѓето ги разбираат или, пак, се справуваат со опасностите и несигурноста во текот на животот. Ризикот е очекување (несакан) настан, очекување во однос на некој надворешен настан, актер или некоја структурна состојба. Преку оваа карактеристика, ризикот се поврзува со реалноста, односно со општествените состојби.

Во безбедносна смисла на зборот, ризикот е, всушност, одредена состојба која претходи на заканите и загрозувањата.³¹

Заканата претставува можност поединец или група да изведе постапка што искористува некоја ранливост.³² Заканата е несакан настан кој би можел да влијае врз претходно поставените цели или мисија на организацијата.³³

Опасноста³⁴ може да се сфати и како состојба на ризикот. Таа може да се категоризира како природна, техничка, антропогена (предизвикана од човечки фактор), нуклеарна, еколошка итн. Опасноста содржи потенцијал да предизвика сериозни негативни влијанија кои може да резултираат со вонредна ситуација, криза и катастрофа. При такви услови, обезбедувањето на лицето би се одвивало во отежнати околности.

Опасноста може да се измери (процени) при изработката на безбедносната проценка, доколку се идентификуваат елементите кои се во нејзина близина, односно се изложени на негативни ефекти, на пример, во кои случаи и во кој временски период, процесот на обезбедување на лицето би бил доведен во опасност. Колку повеќе детали му се познати на одговорниот за изработување на безбедносната проценка, толку

повеќе можности ќе има на располагање, за да се измери негативниот потенцијал на опасноста.

3.1. Проценка на ризикот при обезбедување лица

За да се идентификуваат ризиците, заканите и опасностите, потребно е да се изврши безбедносна проценка пред да започне процесот на обезбедување на лицето, поточно уште при составувањето на безбедносниот оперативен план. Секоја безбедносна проценка на загрозеноста на личноста, мора да тргнува од констатацијата дека одредена личност може да биде нападната. Притоа, најпрво, се врши проценка на целокупната безбедносна состојба на територијата на државата или проценка за безбедносната состојба на подрачјето на еден регион, општина, населено место (во зависност од просторот, каде се движи лицето). Ризикот, како иден и неизвесен настан, може да се процени и да се определи степенот на опасност која произлегува од него, а врз основа на тоа и да се преземат дополнителни безбедносни мерки.

Безбедносната проценка на ризиците и заканите е исклучително важна компонента, за да им се овозможи на работниците за приватно обезбедување успешно да управуваат со безбедносните предизвици кои се појавуваат и да се обезбеди постојано најдобро ниво на заштита на лицето. Безбедносната проценка на нивото на ризици и закани им овозможува на работниците за приватно обезбедување предвреме да планираат активности за реакција доколку се случат одредени безбедносни настани.

Целта на изработка и примена на безбедносната проценка на ризикот³⁵ е создавање услови за донесување ефикасни и ефективни одлуки во процесот на заштитата на лицата, имотот и работењето, втемелени врз сеопфатната проценка на ризикот. Со тоа се дава придонес во заштитата и правилното обезбедување на лицето, како и сите лица кои се вклучени или на посреден начин се во контакт со таквиот процес.

Стандардната постапка за проценка на ризик се состои од:

1. Идентификување на средствата;
2. Проценка на заканата;
3. Проценка на слабостите;
4. Поставување приоритети во однос на ризиците;
5. Утврдување и поставување противмерки.

Ваквата безбедносна проценка е основа за донесување одлуки и развој на безбедносен план, т.е. документ кој конкретно ги дефинира мерките кои треба да се преземат за заштита на одредени личности.

Имено, валидноста на обезбедувањето, меѓу другото, зависи од валидноста на одлуките. Конечно, тоа зависи од квалитетот на проценката што, воедно, е показател за потребата да се подобрат начините за безбедносното проценување и содржината на безбедносните проценки. Обезбедувањето на одредени личности се заснова на безбедносна проценка на загрозеноста, бидејќи таа е основа за утврдување на целите, задачите и носителите на заштитата.³⁶

Ризиците и заканите насочени против лицата кои се обезбедуваат може да се поделат на 4 категории:

- Ризици и закани против нивната безбедност;
- Ризици и закани против нивното семејство;
- Ризици и закани против нивното психолошко здравје;
- Ризици и закани против нивната лична приватност.

При ваквата идентификација и класификација на безбедносните предизвици може да се констатира дека не се сите ризици и закани кон нив физички.

Секоја безбедносна проценка на ризици и закани, првично, би требало да започне со средба со лицата или нивни претставници, заради собирање потребни безбедносни информации. Лицето или неговиот претставник, би требало веќе да ги имаат разгледано и да се запознати со надлежностите и искуството на агенцијата за приватно обезбедување, така што ќе се побара од нив да ги искажат нивните специфични услови и барања во однос на процесот на обезбедување.

Важно е овој прв состанок со лицето да се одржи во неговата резиденција или работно место со што тимот за негово обезбедување ќе се запознае со околината во која ќе работи во иднина.

На овој прв состанок треба да се изгради профил само на лицето. Овој профил би требало да го креира менаџерот на операцијата или лидерот на тимот за обезбедување, при што сите прашања поставени до лицето би требало да бидат што поточно, подетално, поконкретно и поконцизно одговорени.

Преку собраните информации од ова интервју се овозможува подобро разбирање со лицето и ризиците и заканите кои постојат и се упатени кон него.

Исто така, важно е тоа да знае дека профилот треба да биде точен со цел да овозможи подобра заштита од страна на тимот за негово обезбедување и секако неговите бизнис-интереси (притоа никогаш не смее да се ветува 100% заштита).

Клиентот (лицето) треба да биде свесен за важноста на заштитата на неговите податоци и дека сите информации кои ги соопштува за време на интервјуата, ќе бидат чувани строго во тајност и ќе бидат достапни само заради негова безбедност, сигурност и заштита.

Покрај веќе познатите податоци за профилот на личноста, неговото занимање, интереси и склоности, лицето е должно да ги изнесе сите информации во врска со неговата безбедност, т.е. кој би можел да биде потенцијална закана и со кои поединци и организации е во конфликт.

При изградбата на профилот на клиентот преку интервјуто, постојат прашања кои може и да не бидат одговорени веднаш, меѓутоа во текот на траењето на задачата, тие ќе бидат пополнети. Постојат седум главни елементи при изградбата на профил за ризици и закани кон лицето на кои особено треба да се обрне внимание и да се земат предвид. Тие се:

1. Луѓе;
2. Места;
3. Личност;
4. Предрасуди;
5. Лична историја;
6. Политичка и религиозна определба;
7. Приватен живот/Начин на живеење.

Сите овие елементи треба да бидат разгледани и разработени детално, а одговорното лице кое ја врши безбедносната проценка треба да собере што е можно повеќе информации за нив, заради изградба на сеопфатен и веродостоен безбедносен профил на ризиците и заканите спрема лицето кое се обезбедува.

3.2. Проценка на ризикот при обезбедување објекти

Безбедносната проценка е значајна компонента која им овозможува на работниците за приватно обезбедување успешно да управуваат со безбедносните ризици и закани со кои бе се соочиле и да обезбедат најдобро ниво на заштита на објектите кои треба да ги обезбедуваат.

Безбедносната проценка ги опфаќа сите причини и факти кои од посебно значење за согледување на безбедносната ситуација. Таа претставува составен дел од планот за обезбедување и најчесто се прави во облик на пишан документ. При изработката на една безбедносна проценка, се земаат предвид сите елементи на веројатност за изразување одредени форми и модалитети за загрозување на заштитуваниот објект. Исто така, се земаат предвид и сите карактеристики и специфичности на објектот, но секогаш мора да се има предвид некој од следните факти:³⁷

- Околината на објектот – неговата изолираност, дали е во рамките на некој друг објект, поврзаноста со други објекти, прегледноста на објектот, прегледноста или непрегледноста на околината

- околу објектот, дали објектот е во близина на паркинг, шеталиште, парк и сл., каков е пристапот до објектот, дали има повисоки згради во близина, кои се корисници на зградите во соседството и др.;
- Видот на објектот – големината на објектот, број на спратови, соби, помошни простории, влез, дали објектот е нов и каква е неговата намена, какви се условите за вршење контрола за влез и излез и сл.;
 - Значењето на објектот – дали објектот има историска, културна, материјална или друга вредност.

За безбедносната проценка е посебно значајно дали објектот треба да има постојано или повремено обезбедување. Доколку има постојано обезбедување, тогаш се опфаќаат сите процедури кои се споменати претходно. Во спротивно, кога има повремено обезбедување, се предвидуваат задачите на работникот за приватно обезбедување или патролата. Безбедносната проценка не може во целост да ги предвиди точните мерки и активности кои треба да се применат, но затоа треба да содржи превентивни мерки кои се преземаат при внатрешна и надворешна заштита на објектот, начини на преглед и др.

Обезбедувањето објекти е комплексна дејност која е многу динамична и зависи од многубројни варијабли. Проценката на ризикот подразбира сеопфатна и темелна анализа на сите фактори кои се релевантни и влијаат врз објектот кој се обезбедува. Без идентификација на безбедносните ризици и детекција на изворите на загрозувања кои може да предизвикаат штетни последици кај одреден објект, не може да се постигне негово ефикасно обезбедување.

Основната функција при проценката на ризикот е согледување на сите потенцијално опасни ситуации од различен карактер во однос на субјектот на заштита и обезбедување услови за планска и организирана превенција и подготовка за адекватна реакција. При анализа на факторите мора да се земат предвид општествените промени, појавните облици на криминалитетот, степенот на ризик, изворот на опасност и сл. Проценката на ризикот е временски ограничена поради промена на факторите кои влијаат на загрозување на објектот кој се обезбедува, како и појава на нови мерки за зголемување на безбедноста.

Главниот приоритет за проценката на ризикот е тоа што преку него се воспоставува основа за подготовка и изработка на план за обезбедување на објектите. Планирањето на физичкото обезбедување и адаптирање на системот за техничко обезбедување зависи и се врши врз основа на проценката на ризикот при обезбедување објекти.

Проценката на ризикот во приватната безбедност при обезбедување објекти се врши преку:

- Идентификување вредности и средства

Првиот чекор за секоја проценка на ризикот е идентификација и распределба на вредноста на објектот за кој постои потреба од обезбедување. Вредноста на објектот е значаен фактор во донесувањето оперативни одлуки и компромиси при користење на средствата за обезбедување. Обезбедувањето се насочува кон сè што може да биде изложено на ризик во одреден момент, како на пример: лица, имот, информации, инфраструктура, бренд, углед и сл.

- Идентификување на заканите

Идентификувањето на заканите е значајно, бидејќи се утврдува потенцијалната загуба на објектот кој треба да се обезбедува. Овој чекор вклучува идентификација и опис на сите закани со задолжителна проценка за тоа колку често тие можат да се појават. Заканите може да бидат човечки (намерни или ненамерни) или надворешни (природни или создадени).

- Идентификување на ранливоста

Ризикот постои кога заканата создава соодветна ранливост. Ранливоста е состојба на слабост, а состојбата на слабост создава можност за експлоатација на една или повеќе закани. Нивото на ризик може да се определи преку анализа на меѓусебните односи на заканите и слабостите. Управувањето со ризикот претставува значајна алатка во приватната безбедност при обезбедување на објектите.

- Идентификување на последиците

Преку идентификација на последиците се утврдува штетата или последиците врз објектот што може да бидат предизвикани од безбедносното нарушување. Безбедносното нарушување е закана што искористува одредена ранливост или група ранливости во нарушување на безбедноста на објектот. Нарушувањето може да има ефект врз еден или врз повеќе ресурси или дел од одреден ресурс. Последиците може да бидат временски ограничени или трајни.

Фактори на загрозување на објектите

Факторите кои влијаат на загрозување на објектот може да се поделат врз основа на различни критериуми кои влијаат на видот на заштитуваниот објект.

Фактори на загрозување на објектот се:

- Загрозување врз основа на историја на напади

Најнапред треба да се утврди дали имало претходен напад на објектот или напади врз објекти од таков вид, за да може да се оцени способноста на напаѓачот, успешноста на нападот, времето на нападот и веројатноста за идни напади. Индикатори кои се мерат кај овој фактор

се: подготвувањето и организираноста на нападот, обидот за напад или непостоење на напад.

- Загрозување врз основа на макро и микролокација

Преку овој фактор се утврдува локацијата на објектот, односно дали објектот е во населено или ненаселено место. Одредени населби или индустриски зони, според статистички податоци, може да се оценат со висок, среден или низок степен на опасност од напад. Исто така, во овој дел се обрнува внимание, каде точно се наоѓа објектот и со какви патни правци е поврзан со околината (улица, пешачка зона и сл.) Индикатори кои се поставуваат се: станбена зона со добра или лоша инфраструктура, станбено-деловна зона со добра или лоша инфраструктура и деловна зона со добра или лоша инфраструктура.

- Загрозување врз основа на големината на објектот

Во зависност од големината на објектот се определува и планот и организацијата за негово обезбедување. Големината на објектот е фактор и за изведување на нападот, па така, објектите може да се поделат на: објекти со големина до 50 м², објекти со големина од 50 м² до 100 м², објекти со големина од 100 м² до 500 м², објекти со големина од 500 м² до 1.000 м² и објекти со големина над 1.000 м².

- Загрозување врз основа на вредноста на објектот

Значаен фактор при проценката на ризикот од напад е вредноста на објектот, односно парите и вредносните предмети кои се наоѓаат во него. Степенот на загрозување се мери врз основа на висината на вредноста на објектот. Колку е поголема вредноста, толку е поголем степенот на ризик.

- Загрозување врз основа на фреквенцијата на движење на лица во објектот

Фреквенцијата на движење на лицата во објектот е фактор врз основа на кој може да се пресметува ризикот од напад. Загрозувањето може да се утврдува според бројот на лицата кои влегуваат и излегуваат од заштитуваниот објект на дневна основа. Доколку фреквенцијата на движење на лицата е голема во текот на целиот ден, загрозувањето е помало, бидејќи напаѓачите не сакаат да бидат откриени при извршувањето на нивните планирани нелегални активности.

Фактори на заштита на објекти

Мерките кои влијаат на намалување на загрозувањето на заштитуваниот објект, односно факторите на заштита може да се систематизираат по различни основи во зависност од видот на објектот. Најчесто, тие би биле следните:

- Физичко обезбедување

Редовната физичка заштита на одреден објект го намалува степенот на загрозување, но исто така, влијание може да има и повременото присуство на физичкото обезбедување, патролите на одредени временски интервали, дежурствата во одредени критични периоди од денот и сл.

- Маханичка заштита

Со помош на механичката заштита во вид на механичка препрека која го отежнува извршувањето на нападот се намалува загрозувањето на објектот. Колку е поголем бројот на механички препреки и колку се тие поцврсти, толку повеќе време му е потребно на напаѓачот да ги совлада. Во овој дел се проценува постоењето блиндирани врати, сигурносни брави, решетки, кепенци и сл.

- Алармни системи

Техничката заштита на објектот изразена преку алармните системи има значајна улога при намалување на степенот на загрозеност на објектот. Противпробвалните сензори поставени на добро планираните места, сензорите за регистрирање движење и тастерите за активирање се клучни во одвраќање на нападот.

- Видеонадзор

Видеонадзорот како компонента на техничката заштита на објектите има за цел да овозможи набљудување, снимање и одвраќање на напад. Бројот и поставеноста на камерите зависи од големината на објектот, бројот и распоредот на простории во објектот, категоријата на заштита и сл. Постоењето на видеонадзорот директно влијае врз намалување на загрозеноста на објектот.

- Едукација

Едукацијата на лицата кои живеат или работат во објектот кој се заштитува е многу значајна, бидејќи ниту еден систем на заштита не може да биде ефикасен, ако не се користи правилно. Едукацијата за системот и процедурите на заштита е потребна заради нивната безбедност, како и за безбедноста на клиентите. Таа треба да се спроведува редовно со соодветни процедури за постапување во критични ситуации. Сето тоа ќе биде од корист за правилно реагирање во непредвидени моменти. Едукацијата на лицата влијае во намалување на загрозеноста на објектот.

Степени на загрозување на одреден објект

Степенот на загрозување на одреден објект може да се одреди врз основа на вредностите кои зависат од факторите на загрозување и вкупниот број фактори на заштита кои се утврдени при проценка на

ризикот за напад врз објектот. Ваквиот степен на загрозување може да се одреди и класифицира во три подрачја:³⁸

- Висок степен на загрозување, односно непосакувана состојба за која е потребно неодложно преземање мерки за зголемување на заштитата и намалување на загрозувањето.
- Среден степен на загрозување при кој има мала веројатност за напад и штета која може да се надопolni. Тоа е состојба на заштита која е повисока од законскиот минимум, но има простор за подобрување.
- Низок степен на загрозување, односно состојба која подразбира примена на одредени мерки за намалување на загрозувањето и зголемување на заштитата согласно со проценетите услови кои се покажуваат како ефикасни и функционални.

Матрица за нивото на безбедносниот ризик при обезбедување на објектите

Матрицата за проценка на безбедносниот ризик може да се користи за брзо идентификување на ризиците, кога треба да се спореди веројатноста, последиците и рангот на сите идентификувани потенцијални загуби.

Матрицата за проценка на безбедносниот ризик овозможува изводливост за брзо прегледување на сите можни загуби, нивната веројатност за настанување и последици на скалата на сериозност на заканата.³⁹ Степенот на веројатност да се случи одреден настан може да се процени како: многу низок (1), низок (2), среден (3), висок (4) и многу висок (5). Видот на последиците кои може да настапат по случувањето на одреден настан може да се класификуваат како: несериозни (1), малку сериозни (2), сериозни (3), многу сериозни (4) и премногу сериозни – катастрофални (5). Врз основа на проценката за степенот на веројатност и видот на можните последици, нивото на безбедносен ризик се утврдува преку збирот на индексите и според добиениот резултат (во табела 1) може да биде:⁴⁰

- Низок ризик (2-4). Кај овој ризик не се воочени активности што може да активираат даден ризик или со контра мерки е сведен на најниско ниво што нема да предизвика штети при нормалното функционирање на објектот што се обезбедува.
- Среден ризик (5-7). Кај средниот ризик се воочени активности што може да активираат даден ризик или со контра мерки не е сведен на најниско ниво со што би можел да предизвика штети кои би влијаеле врз нормалното функционирање на објектот што се обезбедува.

- Висок ризик (8-10). Кај овој ризик се воочени сериозни активности што се подготвени да активираат даден ризик кој би предизвикал значителни штети кои може сериозно да влијаат врз функционирањето на објектот што се обезбедува.

табела 1. Матрица за одредување на нивото на безбедносен ризик

НИВО		ПОСЛЕДИЦИ				
		5	4	3	2	1
В Е Р О Ј А Т Н О С Т	5	10	9	8	7	6
	4	9	8	7	6	5
	3	8	7	6	5	4
	2	7	6	5	4	3
	1	6	5	4	3	2

Откако ќе се креира матрицата за нивото на безбедносниот ризик, работниците за приватно обезбедување треба да подготват акциски безбедносен план и да започнат да ги решаваат ризиците со висок приоритет преку утврдување соодветни мерки за ублажување на секој безбедносен ризик поединечно.

4. Безбедносен оперативен план при обезбедување лица и објекти

Во однос на активностите за безбедносна заштита, се подготвуваат безбедносни планови или планови за обезбедување⁴¹. Секој вид обезбедување има свои особености на кои треба да се посвети посебно внимание, покрај заедничките карактеристики во примената на соодветните мерки дефинирани со безбедносниот оперативен план⁴². Тој е клучен документ во процесот на подготвување и спроведување на сите активности поврзани со обезбедувањето. Ваков документ се составува за сите места кои редовно се користат и континуирано се анализираат и дополнуваат. Сите договорени мерки утврдени со планот се спроведуваат совесно, одговорно и дисциплинирано, без разлика

дали станува збор за индивидуални или заеднички активности (кои вклучуваат одредена координација и синхронизација).

Под план за обезбедување се подразбира проценка на безбедносната ситуација за загрозеноста на обезбедуваниот објект, односно личноста и мерките на обезбедување кои се сработуваат и преземаат.⁴³

Пред да се започне со процесот на обезбедување на лицето и објектот, мора да се направи реална проценка на податоци за појави и настани поврзани со нивната безбедност. Преку следењето на носителите на загрозувања, нивното влијание, сила и средства кои ги употребуваат, треба да се креираат и да се преземаат мерки за да се елиминираат или да се отстранат околностите во кои се создадени.

Врз основа на набљудувањето и сознанијата од безбедносната претходница, најпрво, се утврдуваат веќе постоечките носители на загрозување на животот, здравјето и делувањето на лицата, а потоа во зависност од работата со која се занимава, политичките ставови и другите карактеристични податоци, се проценува кои форми на загрозувања на безбедноста и нивните носачи би можеле да се појават во иднина.

Во рамките на превентивната дејност влегува и безбедносната проценка на степенот на ранливост на заштитеното лице и објектот и, врз основа на таа проценка и нивото на ранливост, доаѓа до изработка или модификација на постоечкиот безбедносен план.

Безбедносната проценка се определува во форма на пишан документ и е составен дел на планот за обезбедување и ја покажува моменталната безбедносна состојба, предвидување за идните настани и ги прецизира задачите со кои треба да се елиминираат причините, методите на спротивставување, односно превенција со цел да не дојде до загрозување на безбедноста на лицето и објектот.

Безбедносниот план за заштита е сеопфатен и концизен документ кој овозможува и поддржува дистрибуција на информации до сите ангажирани работници за приватно обезбедување.

Информациите содржани во безбедносниот план за заштита се основа за оперативниот план, со кој треба да се намали или да се елиминира опасноста или да се спротивстави на предвидените ризици и да обезбеди упатства за работниците за приватно обезбедување во случај на инцидент.

Видови планови:

- Постојан план;
- Привремен план.

Секој план е различен врз основа на специфичните барања на одредено место. Поради таа причина, планот треба да биде и да остане

флексибилен, бидејќи во, речиси, сите случаи може да се случи нешто дополнително и во тој случај одредени мерки и активности ќе треба да се менуваат. Целите на стратешкото планирање се однесуваат на зачувување на безбедноста на заштитеното лице и објектот, а заради подобра превенција се прават планови кои се конкретни.

При изработката на планот за обезбедување секогаш мора да се води сметка дека постојат главни и резервни планови. Планот секогаш треба да е максималистички, односно обезбедувањето да се планира со, колку што е можно, посилни мерки. Во суштина, се тргнува од планот за максимална безбедност, па потоа се коригира во зависност од: материјалните можности, постоечките потреби, слободата на приватниот живот на клиентот, одвивањето на неговите редовни активности, но никогаш не се прилагодува до степен до кој тоа драстично би ја загрозила безбедноста на лицето и објектот.

Планот мора да биде реално остварлив и по можност да е што поедноставен.

*
* *

Безбедносниот план за заштита на лица мора да ги содржи следните генерални делови:

- План на мерки за физичко обезбедување на објектите во кои живее, престојува, работи или се движи лицето;
- План на мерки за надворешно физичко обезбедување;
- План на мерки за внатрешно физичко обезбедување; и
- План на мерки за телесно обезбедување на лицето во движење.

Доколку обезбедувањето на лицето се врши при патување со возило или со неколку возила, тогаш е потребно да се изработи и план за врски, бидејќи е потребно да се обезбеди постојан контакт на сите учесници кои се вклучени во процесот со цел да се подобри координацијата меѓу нив. Ако обезбедувањето се врши само со едно возило, тогаш тоа е „рутински“ комуникациски план кој вклучува само комуникација помеѓу возилото и центарот во агенцијата за приватно обезбедување, од каде се контролира и се надгледува заштитеното лице.

Безбедносниот план, понатаму прецизно ги разработува активностите и постапките на работниците за приватно обезбедување во сите можни варијанти, доколку би дошло до загрозување на безбедноста на лицата и објектите, како и детални инструкции за работа поединечно на секој член од тимот за обезбедување, во случаите кога се движат пеш или со превозни средства, во затворен простор, на работа, кога се среќаваат со повеќе луѓе итн.

За да биде ефикасна реализацијата на обезбедувањето на лицата, потребно е да се преземат соодветни мерки и активности врз основа на претходно добро осмислен и разработен план за нивно спроведување. Планот ги вклучува следните елементи:⁴⁴

- Безбедносна проценка со предвидување на загрозувањето и степенот на мерките за обезбедување (вид на манифестација – посета, време и место, број на публика, организатор, причина за посетата, времетраење, очекувани инциденти и сл.);
- Политичко-безбедносна ситуација (актуелни политички настани во местото на посетата и поширокото опкружување, активности на странски разузнавачки служби, активности на терористички групи, состојба на криминалитетот и активности на криминални организации);
- Најбезбеден начин на пристигнување и заминување, резервен правец на заминување (извлекување и евакуација) во случај на опасност или напад;
- Утврдување на опасни (критични) точки при движење пеш („тесни грла“);
- Оддалеченост на возилото од објектот при негово влегување и излегување;
- Одредување на растојанието, големината и просторот околу бината (говорницата) доколку лицето би се обратило на присутните и дали ќе помине низ толпа од граѓани;
- Растојание до објектот за давање прва помош доколку е потребно;
- Видот на теренот и квалитетот на површината за движење (улица, патека, тревна површина и сл.);
- Предвидување на временските услови.

Во текот на обезбедувањето на лицата при движење пеш се преземаат и низа превентивно-оперативни мерки, поради комплексноста на работата и големиот број на лица кои се вклучени.

Во ситуации кога има рутинско движење пеш по одредена патека или тоа движење треба да се повторува повеќе пати, потребно е добро планирање и проверка на целата должина на патеката. Специфични ситуации кои треба да се имаат предвид се: Дали лицето е изложено на евентуална опасност при движење по патеката? Дали е тоа најкратката патека? Кои се опасни зони на патеката? Како да се покријат опасните зони? Како да се избегне напад? Дали постојат други патеки кои се побезбедни за движење и заштита на лицето? Исто така, потребно е да се утврдат безбедни локации во текот на движењето и соодветни точки во случај на потреба од евакуација. Секако, од огромна важност е и

планирање на реакцијата на работниците за приватно обезбедување во случај на напад од различни страни.

*
* *

По потпишувањето на договорот и дефинирањето на обемот и целите на обезбедувањето, потребни се неколку чекори без кои не би требало да започне задачата на обезбедување.

За да може соодветно да се постават мерки и активности, да се дефинираат средствата и обемот на обезбедување потребна е проценка на конкретната ситуација или градење план за обезбедување. Планот се гради преку проценка, профилирање на објектите, профилирање на лицата кои живеат, престојуваат, работат или се присутни во одделни временски периоди во објектите, профилирање и осознавање на ризиците и заканите кои претходеа и биле иницијални за воспоставување на обезбедувањето или осознавање на сите очекувани елементи кои се важни или специфични за конкретниот објект.

Профилирањето на објектите и проценката на можното нарушување на нормалното функционирање и динамиката во обезбедуваниот објект се интегрални и задолжителни делови од системите за безбедност. Со нив се прави првиот и неопходен чекор во создавањето висококвалитетен и ефективен систем на физичка, техничка и механичка заштита. Не постои универзално решение за планирање на системот за заштита, но постојат многу специфични ризици и фактори на кои треба да се посвети адекватно внимание, врз основа на видот и специфичните карактеристики на објектот. Проценката на ризикот за задачата за обезбедување се прави врз основа на:

- Видови, цели, големина и распоред на објектот, локација и околина, конструкција, инфраструктура и други карактеристики на објектот;
- Критични точки од аспект на можноста за појава на опасност;
- Бројност и видови на постојани и повремени корисници;
- Оперативни начини и методи за користење на објектот;
- Опрема, предмети и документи кои ќе бидат лоцирани или веќе се во објектите, нивото на ризикот од нивно оштетување, отстранување или уништување;
- Историја на вонредни настани, напади, закани, ризици.

Заради креирање превентивни мерки за заштита на објектите, потребно е тие да се анализираат од повеќе аспекти. Легалноста, позицијата, вградените материјали, околината, како и техничките

стандарди кои се однесуваат на одредени видови дејност, или на материјалите, опремата и инсталациите се елементи за проверка. Можеби би се запрашале зошто се потребни ваквите податоци? Одговорот лежи во ризиците и заканите кои треба да се идентификуваат, а поради неможноста на самиот почеток на работата да се препознаат како опасности кои би можеле да произлезат во наредниот период. Доколку објектот не е изграден според законските стандарди, можно е соседите, непријателите, соперниците по разни основи да го загрозуваат територијалниот интегритет и да предизвикуваат инциденти заради таквата состојба, а тоа ќе доведе до разни реакции на работниците за приватно обезбедување. Затоа мора да се осознаат:

- Позицијата и основните димензии на објектите (до каде се простира границата за дејствување со методите на обезбедување);
- Основни елементи на објектот;
- Елементи на техничка заштита во објектот;
- Вградена опрема на објектот;
- Вид на инсталација во објектот;
- Специфични уреди и инсталации кои се вградени во објектот;
- Бројност, степен, форма и проток на лица и информации на територијата на објектите;
- Непосредна околина на објектот и поставеноста на безбедносните зони;
- Состојбата во пошироката околина на објектот;
- Лица кои живеат, работат, престојуваат, доаѓаат по разни основи и лица на кои не треба да им се дозволи пристап по никаква основа;
- Закани по безбедноста на објектот – провали, кражби, разузнавање, диверзија, саботажа, тероризам итн. и
- Начин на реагирање во неповолни ситуации.

Врз основа на проценката на безбедносната состојба на објектите се изготвуваат планови. Самиот план треба да предвидува безбедносен појас околу објектот. Безбедносниот појас претставува минимално растојание околу објектот кој се обезбедува и се овозможува со примена на активни и пасивни средства, да се реализира нормален начин на функционирање во и околу објектот. Во планот се определуваат безбедносни и административни зони кои се во функција на остварување сигурност. Таквите зони се во функција на овозможување на еден непречен тек на работата и животот во објектот, но од друга страна, да се дефинираат условите и начините за пристап до одредени зони со ограничен пристап.

Пред започнување на обезбедувањето на објектот, треба да се дефинираат повеќе аспекти:

- Кој тип на обезбедување се бара:
 - Патролно;
 - Физичко;
 - Техничко;
 - Комбинирано.
- Состојбата на објектот и лицата во него:
 - Локација;
 - Опкружување;
 - Лица кои живеат и работат во објектот;
 - Лица кои најчесто доаѓаат во објектот;
 - Претходни инциденти и реакции по нив;
 - Преземени мерки на профилакса во објектот.
- Дефинирање на услугите и постапките на работниците за приватно обезбедување:
 - Динамика на состаноци, забави, средби, посети;
 - Најава за посетители за влез во објектот;
 - Информирање за планирани и непланирани отсуства;
 - Постапка при инцидент во објектот од присутните;
 - Постапка на чување и употреба на резервни клучеви;
 - Постапка во случај на недозволен влез и отстранување на неповиканиот;
 - Постапка при елементарни непогоди;
 - Информирање за нелегални активности (кој да се информира?);
 - Постапка при повик на помош од лицата присутни во објектот во одредени ситуации;
 - Дополнителни информации за навиките на присутните во објектот;
 - Обезбедување лица и предмети надвор од објектот;
 - Обезбедување транспорт и пренос на пари и други вредносни пратки;
 - Услови на нарушување на неповредливоста на објектот;
 - Инсталирање и употреба на технички средства.

За спроведување на мерките и задачите за приватно обезбедување на објектот се одредува одговорен работник за приватно обезбедување кој изготвува безбедносен план кој содржи:

- Безбедносна проценка за објектот и просторот на кој се врши обезбедувањето;
- Бројот на потребни работници за приватно обезбедување;
- Начин на вршење на обезбедувањето;

- Поделба на теренот и објектите на кои се врши обезбедување на сектори, потсектори и делници со изготвување скица;
- Конкретни задачи на лицата кои го вршат обезбедувањето посебно за секое место, сектор, потсектор или делници, како и време и начин на запознавање со задачите;
- Лично вооружување, опрема и средства за работа на работниците за приватно обезбедување, транспортни средства, уреди за врски и други технички и помошни средства;
- Начин на одржување комуникација со одговорниот, меѓусебна врска помеѓу секторите и потсекторите и меѓу работниците кои го вршат обезбедувањето;
- Начин на регулирање на сообраќајот во просторот на објектите или пред влезовите и излезите на објектите во границите на обезбедуваниот простор, согласно местоположбата;
- Време и начин на доаѓање на работниците за приватно обезбедување на местото за обезбедување, а по потреба и нивно сместување и исхрана;
- Време на почнување и завршување на обезбедувањето;
- Начин на соработка со други лица кои учествуваат во обезбедувањето.

Значајно во овој дел е да се утврдат приоритетите при преземањето на мерките и активностите од страна на работниците за приватно обезбедување, затоа што има активности кои не трпат одлагање и бараат итност во постапувањето. Исто така, потребно е поголемо запознавање на сите учесници со безбедносната култура со цел почитување на вредностите и нивно непосредно вклучување во процесот на донесување на одлуките.

ДЕЛ II

- ТАКТИКА НА ОБЕЗБЕДУВАЊЕ ЛИЦА -

1. Обезбедување на лицата при движење пеш

При извршување на секојдневните задачи и обврски, лицата се надвор од нивниот безбеден простор и имаат потреба од движење пеш што претставува непосредна опасност, без притоа да постојат сериозни закани. Затоа во понатамошниот дел ќе бидат разработени предностите и слабостите при обезбедување на лицата додека се движат пеш што претставува една од потешките задачи на работниците за приватно обезбедување.

Токму обезбедувањето при движење пеш е прва и основна асоцијација на обичните граѓани за обезбедување лица, односно придружбата од лица за обезбедување („телохранители“) кои се движат во непосредна близина на некое лице. Таквиот впечаток, најчесто во јавноста, го оставаат лицата кои се носители на државни функции кои имаат соодветен степен на обезбедување, но во пораст е и обезбедувањето во приватниот сектор, односно од страна на агенциите за приватно обезбедување кои исто така, треба да ги применуваат сите значајни мерки и облици на обезбедување при движење пеш.

Работниците за обезбедување лица треба да знаат како да постапат во најразлични ситуации при движење пеш, за да го заштитат лицето. Најчеста потреба се јавува при: влегување и излегување од објектот каде живее или работи лицето, при влегување или излегување од автомобил, во текот на присуство на најразлични манифестации и други пригоди и во ситуации кога лицето спортува или се рекреира.

Во литературата се издвојуваат три основни облици на заштитна придружба, односно физичка заштита на лица кога се во движење пеш и тоа:⁴⁵

1. Отворена (open) физичка заштита

Првиот облик е најчесто користен и како што укажува самото име, подразбира соодветна оддалеченост од лицето, но доволно блиску во случај да има потреба од интервенција.

2. Затворена (close) физичка заштита

Вториот облик се користи кога има поголем ризик и закана од напад по лицето, па работникот, односно работниците за приватно обезбедување, се наоѓаат непосредно до него за да може да го заштитат со сопственото тело.

3. „Сенка“ (shadow) физичка заштита

Третиот облик наоѓа примена кога лицето не сака никој да знае дека користи обезбедување, па затоа начинот на негова реализација треба да биде во облик на дискретна заштита, а работникот за приватно обезбедување треба да биде незабележлив за другите лица.

Работниците за приватно обезбедување за време на реализирањето на физичкото обезбедување при движење, потребно е да бидат во добра физичка кондиција, бидејќи заштитата на лицата бара често долги работни часови и зголемен физички напор. Во кој било облик на обезбедување при движење пеш потребно е работниците за приватно обезбедување да бидат флексибилни и навремено да го одбијат нападот и да ја исполнат основната цел, односно заштита на лицето.

2. Безбедносна претходница

Безбедносна претходница⁴⁶ претставува непосредна превентивна дејност на работниците за приватно обезбедување и се состои од збир на сите безбедносни мерки, дејства и активности, со кои се собираат информации и сознанија кои се однесуваат на движењето и престојот на штитеното лице во одредена област. Овие податоци претставуваат основа за изработка на безбедносен план, односно, за преземање низа мерки и активности, пред поаѓање на лицето кон посакуваната цел, а со цел да се овозможи негово безбедно пристигнување, престој и заминување од таа дестинација.

Штом работникот за приватно обезбедување добие информација дека лицето има намера да посети одреден објект, град, држава, првото нешто што треба да се направи е таму да се испрати тим за претходница или, ако е во прашање повисока форма на заштита, тогаш треба да се испрати детектив, со цел да се добие увид во безбедносната состојба, да се соберат податоци за објектите, можните форми и носители на загрозување, а исто така, многу е важно да се воспостави соработка со локалните претставници на безбедносните служби и да се извршат потребните проверки.

Работниците за приватно обезбедување вклучени во безбедносната претходница имаат за задача да го балансираат нивото на безбедност на секоја локација што е неопходно за да се заштити лицето. Исто така, мора да се почитува протоколот. Мора да се испланираат примарни и секундарни маршрути до и од локацијата (тука спаѓа и итното заминување). Мора да се има увид за времето на патувањето и растојанијата од една до друга локација, како и распоредот на времето на пристигнување и заминување на лицето. Овие работници работат независно од заштитната придружба на лицето. Нивната улога

претставува екстремно прецизна позиција која бара строго придржување кон задачите. Генерално гледано, тие би требало да ја обиколуваат и проверуваат локацијата еден или два дена пред закажаните активности на лицето. Исто така, мора да бидат на локацијата најмалку еден час пред неговото пристигнување. Нивната одговорност за одредишната локација започнува кога лицето заминува од претходната локација и се движи кон одредишната локација и не завршува сè додека не ја напушти таа локација. Доколку мора да замине на друга локација пред лицето да ја напушти, тие мора да ги пренесат сите релевантни информации на водачот на смената и на одговорниот работник за приватно обезбедување.

Од суштинско значење е да се провери безбедноста на трасата на движење, како и контрола на локацијата, односно објектот на посета. Во зависност од видот и степенот на заштита на лицето, во безбедносната претходница можат да бидат вклучени и два тима. Првиот тим пристигнува на дестинацијата многу порано (понекогаш и неколку недели) или барем неколку часа претходно, со цел подготовка на теренот. Вториот тим пристигнува кратко време пред придружбата (5-10 минути) со главна цел за проверка на рутата на движење (заседи, логистички проблеми, несреќи, застои, метеж, работни активности на патот и сл.) и е во постојана радиоврска со придружбата. Во случај на напад, судир, дефект на возилото и други инцидентни ситуации, претходницата може да обезбеди итна помош и поддршка.

Претходницата претставува очи и уши на непосредната придружба. За успешно решавање на овие задачи, неопходно е возилата и лицата од претходницата да бидат што е можно помалку видливи. Ако клиентот и потребите на неговата безбедност го бараат тоа, можно е да се вклучат два тима – доколку заштитеното лице во текот на еден ден посетува повеќе различни места. Овие тимови може да работат по следниот принцип: додека едниот тим е ангажиран за дополнителна зајакната безбедност на придружбата и доаѓа 5-10 минути порано пред да пристигне лицето, а за тоа време, другиот тим е ангажиран за негово прифаќање и негова придружба. По неговото пристигнување, тимот на безбедносна претходница кој пристигнал непосредно пред заштитеното лице, веднаш се упатува на следното место на посета и го организира безбедното пристигнување на заштитеното лице и неговата придружба.

Во определени случаи кои бараат вклучување на висок степен на безбедност за лицето, безбедносната претходница треба да постави „таен автомобил“ на блиска локација до одредишната дестинација кој во итни случаи може да се искористи за негово евакуирање.

Работникот за приватно обезбедување кој е вклучен во безбедносната претходница, мора да има список на лица со кои треба да

се сретне лицето. Тој треба да ги обезбеди сите неопходни резервации за него, а доколку за нив се задолжени други лица, треба да изврши нивна проверка. Мора да се знае целта на посетата и локацијата на просторијата за средба, планот и распоредот на просториите на секој кат во зградата (влезови и излези, лифтови, пристап до покривот, подрумот, излези во случај на пожар и отвори за скали), како и засолништето на секоја локација. Понатаму, мора да се знае распоредот за седење и присутните гости, како и другите закажани активности во просториите на објектот.

Припадниците на безбедносната претходница мора да имаат воспоставени планови за итна реакција, како на пример, план на активности за реагирање во случај на пожар, идентификација на локацијата на најблискиот ургентен и траума-центар што работи 24 часа, како и воспоставена безбедна локација или „засолниште“ во случај на потреба од евакуација на лицето.

3. Основни формации за обезбедување лица при движење пеш

Во зависност од местото на движење на лицето, како и степенот на загрозување, постојат различни формации за обезбедување при движење пеш. Заедничко за сите формации е тоа што тие треба да обезбедат максимална заштита во специфични ситуации. Најчестата поделба е:

- Формација со еден работник за приватно обезбедување; и
- Формации со повеќе работници за приватно обезбедување.

Во сите формации најважно е растојанието помеѓу работниците за приватно обезбедување и лицето кое зависи од секоја поединечна ситуација. Заштитата на лицето треба да биде 360 степени во секое време и тоа од визуелен и физички аспект. Во формациите во кои се користат повеќе работници за приватно обезбедување, потребно е тие да бидат синхронизирани и добро обучени, каде секој претходно ќе ја знае својата местоположба и улога во формацијата, но и да бидат оспособени и флексибилни за да можат во секое време да покријат каква било празнина или пропуст кој ќе се појави во текот на процесот на обезбедување на лицето. Тие треба да знаат да ја променат формацијата или местоположбата доколку е потребно и во случаи кога ситуацијата го налага тоа. Тимската работа е од суштинско значење при работа во формации и од неа во голема мерка зависи успешноста на целокупниот процес на обезбедување. Тука важи едно правило: „секој член од тимот треба да ги предвиди реакциите во кризни ситуации, односно да биде подготвен да преземе соодветни мерки во случај на напад“. Сите членови потребно е да користат радиостаница преку која ќе

комуницираат меѓу себе, по можност „бубици“ за рацете да им бидат слободни во случај на интервенција.

Видот на формацијата која ќе се користи зависи од бројот на работници за приватно обезбедување со кој се располага. Во случај на обезбедување приватно лице, најчесто се користат од еден до три работници за приватно обезбедување, а за носителите на јавни функции бројот на работниците за приватно обезбедување може да биде и поголем. Во продолжение ќе биде даден осврт и појаснување на безбедносните формации со еден, два, три, четири, пет, шест и седум работници за приватно обезбедување кои се ангажираат за физичко обезбедување на лицата при движење пеш, како и приказ на обврските, задачите и должностите на сите работници за приватно обезбедување кои се вклучени во рамките на тие формации.

3.1. Формација за обезбедување лица при движење пеш со еден работник за приватно обезбедување

слика бр. 1.

Нормална поставеност при физичко обезбедување лице со еден работник за приватно обезбедување

Оваа формација е основна, но не нуди добра заштита, бидејќи работникот за приватно обезбедување треба сам да го покрива целиот простор и притоа да биде рамо до рамо со лицето овозможувајќи негова блиска заштита со заземање положба во правец на најголемата потенцијална опасност. Обично, како нормална поставеност се смета кога работникот за приватно обезбедување се движи зад лицето под агол од 45 степени (слика бр. 1), а доколку идентификува одредена закана, веднаш се придвижува и се поставува во заштитна положба непосредно пред лицето (слика бр. 2).

слика бр. 2.

Начин на реакција на работникот за приватно обезбедување при идентификување непосредна закана за лицето

Нормалната поставеност најчесто се користи кога претходно е проценето ниско ниво на закана спрема лицето на просторот каде се движи, работи и живее. Недостатокот на овој вид формација се огледува во тоа што еден човек не може во голема мерка и ефикасно да ја неутрализира опасноста и истовремено да го покрие или евакуира лицето во случај на инциденти. Сепак, формацијата со еден работник за приватно обезбедување е најчест облик на непосредно физичко обезбедување во која истиот работник е и возач на возилото со кое се превезува лицето.

3.2. Формација за обезбедување лица при движење пеш со два работници за приватно обезбедување

слика бр. 3.

Нормална поставеност при физичко обезбедување лице со два работници за приватно обезбедување

Кај оваа формација работникот за приватно обезбедување кој се движи напред го покрива и го штити предниот дел, односно правецот на

движење на лицето во агол од 180 степени, а другиот работник за приватно обезбедување го покрива и го штити задниот дел. Првиот работник за приватно обезбедување зазема позиција пред лицето од левата или десната страна и е дијагонално поставен со вториот работник за приватно обезбедување (слика бр. 3). При движење во ограничени (тесни) простори, поставеноста на двајцата работници за приватно обезбедување ќе биде непосредно блиску до лицето (слика бр. 4).

Слика бр. 4.

Поставеност при физичко обезбедување лице
со два работници за приватно обезбедување во ограничен простор

Во практиката едниот од работниците е и возач на возилото со кое се превезува лицето. Никогаш не смее да се дозволи лицето да оди прво напред кога треба да се движи по скали, да се качи во лифт или да премине преку врати и сл. Во вакви ситуации првиот работник за приватно обезбедување треба, најпрво, да изврши проверка и да даде сигнал за да се продолжи со понатамошно движење. Со оваа формација може да се обезбеди минимална можност за евакуација и неутрализирање на евентуален напад насочен кон лицето.

3.3. Формација за обезбедување лица при движење пеш со три работници за приватно обезбедување

слика бр. 5.

Поставеност при физичко обезбедување лице
со три работници за приватно обезбедување

Формацијата со три работници за приватно обезбедување е поефикасна од претходните две формации, бидејќи овозможува лицето да биде директно физички заштитено од двајца работници за приватно обезбедување додека, пак, третиот е задолжен за одбивање на нападот насочен кон лицето. Технички, секој работник за приватно обезбедување во оваа формација е задолжен за 120 степени покривање, набљудување и заштита на просторот. Првиот работник за приватно обезбедување е поставен прв напред во правецот на движење, вториот зазема позиција до лицето од левата или од десната страна, а третиот (лидерот на тимот) е назад и ја следи целата ситуација (слика бр. 5). Постојат други два подвидови на оваа формација: затворена „V” формација, позната и како „триаголник” или „клин” (слика бр. 6) која се применува при движење во толпа, кога претходно е проценето дека не постои голема опасност и ризик од напад, но е потребно пробивање и отворена „V” формација, позната и како „превртен триаголник” (слика бр. 7) која се применува во проценета безбедна зона.

слика бр. 6.

Затворена „V” формација (клин, триаголник) при физичко обезбедување лице со три работници за приватно обезбедување

слика бр. 7.

Отворена „V” формација (превртен триаголник) при физичко обезбедување лице со три работници за приватно обезбедување

Инаку, со вклучувањето на тројца работници за приватно обезбедување, рационално може да се покрие целиот простор и да се овозможи заштита на лицето, така што движењата и преместувањата на работниците за приватно обезбедување при преземањето на работните задачи се реализира побезбедно и поефикасно. Па, така, кога едниот работник ја презема функцијата на возач и го подготвува возилото за патување, останатите двајца работници се грижат за заштитата на лицето. Формацијата на физичко обезбедување на лицето со тројца работници за приватно обезбедување се смета за најприфатливо минимално ниво за заштита.

3.4. Формација за обезбедување лица при движење пеш со четири работници за приватно обезбедување

слика бр. 8.

Формација „прост дијамант“ при физичко обезбедување лице со четири работници за приватно обезбедување

Оваа формација е најчесто користена кога има потреба од повисок степен на физичко обезбедување на лицето, бидејќи нуди добра покриеност, заштита и контрола на целиот простор на кој се движи лицето. Често се практикува за движење во толпа. Според формата и правците кои ги покриваат работниците за приватно обезбедување, оваа формација уште се нарекува „прост дијамант“ и со неа се поставува безбедносен прстен околу лицето (слика бр. 8). Инаку оваа формација лесно може да биде трансформирана во облик на „квадрат“ или „кутија“, доколку на лицето му е потребна прегледност напред (слика бр. 9).

слика бр. 9.

Формација „квадрат” / „кутија” при физичко обезбедување лице со четири работници за приватно обезбедување

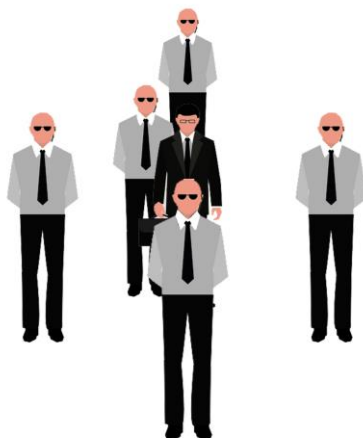
При движење на лицето во безбедни зони, лидерот на тимот за обезбедување се придвижува и се поставува на задниот дел на формацијата од каде ја следи целата ситуација и дава тактички упатства за постапување на останатите работници за приватно обезбедување (слика бр. 10). Доколку движењето е во населено место или место со поголема фреквенција на движење, тогаш работниците за приватно обезбедување се наоѓаат во непосредна близина на лицето пружајќи му директна непосредна блиска заштита, во спротивно, нивната поставеност во оваа формација може да биде поширока.

слика бр. 10.

Физичко обезбедување лице со четири работници за приватно обезбедување при движење во безбедни зони

3.5. Формација за обезбедување лица при движење пеш со пет работници за приватно обезбедување

слика бр. 11.

Формација „дијамант” при физичко обезбедување лице со пет работници за приватно обезбедување

Во ситуации, кога постои зголемен степен на ризик и закана по животот на лицето, се користи формацијата со пет работници за приватно обезбедување. Таа се употребува и при движење во толпа каде се очекува потенцијален напад. Оваа формација овозможува ефикасно покривање, неутрализација на напад и евакуација на лицето. Најчесто, еден од работниците за приватно обезбедување е задолжен за пружање директна блиска физичка заштита на лицето кој обично се поставува непосредно зад него, но во зависност од правецот на потенцијалната закана, тој може да ја ротира неговата положба, а останатите четворица работници за приватно обезбедување се одговорни за 90 степени покривање, набљудување и заштита на просторот. Задачите и улогите на членовите во тимот за физичко обезбедување на лицето се исти како и кај претходната формација. Со оглед на обликот на оваа формација и поголемиот степен на сложеност од претходната, таа уште се нарекува класичен „дијамант“. Оваа формација дозволува флексибилност, односно распоредот и местоположбата на работниците за приватно обезбедување не се цврсто утврдени и може да се менуваат во зависност од условите и правецот на движење на лицето. Па така, формацијата на „дијамант” може да се трансформира во формација на „квадрат” или „кутија” (слика бр. 12), која може да биде од отворен или затворен тип, во зависност од местото на движење и заканите кои постојат, а доколку

лицето се движи во безбедни зони, може да се трансформира во отворена „V” формација или „превртен триаголник” (слика бр. 13).

слика бр. 12.

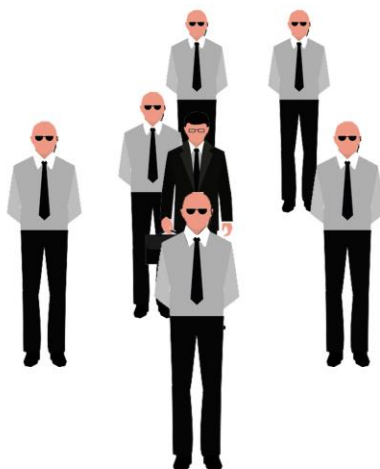
Формација „квадрат” или „кутија” при физичко обезбедување лице со пет работници за приватно обезбедување

слика бр. 13.

Отворена „V” формација (превртен триаголник) при физичко обезбедување лице со пет работници за приватно обезбедување при движење во безбедни зони

3.6. Формација за обезбедување лица при движење пеш со шест работници за приватно обезбедување

слика бр. 14.

Формација „проширен дијамант” при физичко обезбедување лице со шест работници за приватно обезбедување

Формацијата со шест работници за приватно обезбедување најчесто се користи кога има потреба од многу високо ниво на заштита или при посета на странски делегации. Мала е веројатноста оваа формација да се користи во приватниот сектор, бидејќи се потребни големи ресурси. Сепак, може да се користи привремено на одредени настани како концерти, спортски натпревари, доделување награди, фестивали и сл. Формата на делување на тимот за физичко обезбедување на лицето може да биде во форма на дијамант или квадрат, а со оглед на обликот и поголемиот степен на сложеност од претходната, таа уште се нарекува „проширен дијамант“. Во оваа формација едниот од работниците за приватно обезбедување е задолжен за пружање директна блиска физичка заштита на лицето, четворица треба да обезбедат покривање, набљудување и заштита од 90 степени на просторот, а лидерот на тимот може да биде подалеку од задната точка на „дијамантот“ од каде ќе има целосен преглед на ситуацијата и функционирањето на формацијата (слика бр. 14). Како и претходните две и оваа формација нуди целосна заштита при движење во толпа. Кога има потреба, работниците за приватно обезбедување при движење во толпа може да се држат за каиш со цел да го затворат целосно прстенот на безбедносна заштита околу лицето.

3.7. Формација за обезбедување лица при движење пеш со седум работници за приватно обезбедување

слика бр. 15.

Формација „круг“ при физичко обезбедување на лице со седум работници за приватно обезбедување

Формацијата со седум работници за приватно обезбедување исто како и претходната формација, се користи кога има потреба од многу високо ниво на заштита или при посета на странски делегации. Формата на делување на тимот за физичко обезбедување на лицето е кружна и овозможува негова максимална покриеност и заштита. Во оваа формација, едниот од работниците за приватно обезбедување е задолжен за пружање директна блиска физичка заштита на лицето, а останатите шест работници треба да обезбедат покривање, набљудување и заштита од 60 степени на просторот (слика бр. 15). Како и претходните формации и оваа формација нуди целосна заштита при движење во толпа, но треба да се има предвид дека е премногу гломазна. И тука, кога има потреба, работниците за приватно обезбедување при движење во толпа може да се држат за каиш со цел да го затворат целосно прстенот на безбедносна заштита околу лицето.

4. Обезбедување лица при движење во посебни околности и ситуации

Работниците за приватно обезбедување треба да имаат познавања и при обезбедување на лицето во одредени посебни околности и специфични ситуации, како што е движење и контрола во толпа, движење по скали (ескалатори), влегување и излегување од лифт и сл.

Во ваквите ситуации, формациите се менуваат и се прилагодуваат на посебните околности.

Контрола во толпа

Обезбедувањето на лицето во толпа бара поголемо внимание и контрола на ситуацијата од страна на работниците за приватно обезбедување. Кога толпата е пријателски настроена не претставува сериозна закана, но не треба да се исклучи можноста одредени поединци да претставуваат сериозна опасност.

Работниците за приватно обезбедување не треба да се впуштаат во разговор, да изразуваат мислења, а најмалку да се впуштаат во расправи и навреди со поединци од толпата. Тие мора целосното внимание да го насочат кон заштита на лицето и да не бидат дефокусирани од толпата. Работниците за приватно обезбедување треба да забележуваат одредени поединци кои би претставувале потенцијална опасност, според нивниот изглед или однесување. Доколку во толпата се забележи сомнително лице, работникот за приватно обезбедување треба да се постави помеѓу тоа лице и лицето сè додека не го одминат. Во ситуации кога врз лицето или тимот за обезбедување се фрлаат одредени предмети, тие не смеат да се допираат поради одвлекување на вниманието и содржината на предметите. Доколку се процени дека толпата може да излезе од контрола, тимот за обезбедување треба непосредно да го обиколи и евакуира лицето и безбедно да го спроведе до возилото или друго засолниште. Тука се применува формација во вид на круг, каде работниците за приватно обезбедување се свртени кон надвор.

Движење по скали

Посебна ситуација на потенцијална опасност е движењето по скали каде просторот за обезбедување се стеснува и формацијата се трансформира. Најзначајно во обезбедувањето при движење по скали (ескалатори) е одржување заштита од 360 степени околу лицето. На скалите, тимот за обезбедување нема да може да се движи заедно со лицето во нормалната формација, туку ќе мора да го прилагодат движењето врз основа на просторот на движење со овозможување целосна заштита. Посебно внимание се обрнува за видот на објектот, каде лицето треба да се движи по скали, односно дали е тоа заштитиуван објект или се работи за друг објект (деловен, трговски центар, станбена зграда и сл.). Во секоја ситуација, потребно е да се обезбеди доволен простор на оддалеченост пред и зад лицето во текот на движењето.

Влез и излез од лифт

Во ситуации кога има потреба од користење лифт, работниците за приватно обезбедување треба да внимаваат на функционалноста на лифтот, конструкцијата и отворањето на вратите на катовите. Исто така, посебно внимание се обрнува на тоа за каков лифт станува збор (просирен (стаклен) или непросирен), големината на лифтот, бројот на лифтови, начинот на отворање на вратите, страната на влез и излез и сл. Во текот на обезбедувањето, лифтот треба да се обезбеди претходно и на време доколку е тоа можно. Лицето треба да биде поставено во аголот на лифтот. Се препорачува во лифтот да се превезува само лицето заедно со работниците за приватно обезбедување, но доколку се случи во лифтот да има и други лица потребно е работникот за приватно обезбедување да застане меѓу нив и лицето. Работникот за приватно обезбедување е тој којшто прв ќе влезе и излезе од лифтот со што ќе воспостави контрола на ситуацијата внатре и надвор од него.

Заштита и евакуација на лице во случај на напад при движење пеш

Во ситуација кога лицето е нападнато, работникот/работниците за приватно обезбедување е потребно веднаш да одговорат на нападот преку објавување тревога, заштита и евакуација. Нападите може да бидат различни и тоа зависи од секој индивидуален случај, но тимот за обезбедување мора да ги знае постапките и процедурите во случај на напад.

Првиот дел од методот на одбрана е објавувањето тревога, односно информирање на сите членови на тимот за обезбедување, заради подготвување на заштитата на лицето. Оној работник за приватно обезбедување кој прв ќе го забележи нападот, дава сигнал до останатите извикувајќи „оружје“. Зборот оружје е едноставен збор и лесен за изговарање, како и лесен за паметење. Во практиката најчесто се користи овој збор кој сигнализира секаков вид напад (напад со нож, друго ладно оружје или други предмети), а не само вооружен напад. Известувањето за нападот треба да биде јасно и гласно за да може секој друг член да го слушне и веднаш да реагира.

Заштита на лицето е вториот дел од одбраната што е и основната дејност на работниците за приватно обезбедување. Лидерот на тимот за обезбедување треба со своето тело да ја заштити личноста така што ќе се позиционира меѓу неа и напаѓачот. Во таа ситуација, потребно е лидерот на тимот да го наведне лицето држејќи го со едната рака за коланот, а со другата за рамото. Останатите работници за приватно обезбедување треба веднаш да го опкружат лицето, за да може да се

овозвозможи телесна заштита од 360 степени за време на нападот. Работникот за приватно обезбедување кој е најблиску до напаѓачот, треба да го неутрализира или да го одбие нападот. Ако напаѓачот има огнено оружје и е поставено во висина на градите или на главата, работникот за приватно обезбедување треба да ја турне раката на напаѓачот нагоре и назад, а доколку оружјето е под висина на градите раката на напаѓачот, треба да се турне надолу и назад. Слична реакција се користи и при напад со ладно оружје.

Третиот дел од одбраната претставува евакуацијата на лицето која секогаш треба да биде во спротивна насока од нападот. Работникот за приватно обезбедување во секој индивидуален случај треба сам да процени како да го пренесе лицето до најблиското безбедносно засолниште. Доколку возилото е во непосредна близина, може да биде искористено како средство за евакуација. По потреба може возилото да се повика да дојде на местото на напад, а лицето да се внесе на задните седишта заедно со лидерот на тимот кој телесно ќе го штити и во возилото. Во ситуација кога лицето не може веднаш да се пренесе на безбедна локација, тимот за обезбедување треба да заземе агол настрана од изворот на напад и да го премести подалеку од местото на нападот. Работниците за приватно обезбедување за време на нападот треба да останат смирени и да ја контролираат состојбата како и да бидат подготвени и да очекуваат втор напад бидејќи има ситуации кога првиот напад е само мамка. По нападот се препорачува да се подготви извештај со сите детали кои претходеле на нападот, како и за време на нападот за да се изработи соодветна анализа.

При нападот доколку лицето е рането, работникот за приватно обезбедување мора веднаш да пружи прва помош до доаѓањето на квалификуван тим за медицинска помош. Поради тоа, работникот за приватно обезбедување треба да има соодветно познавање од давање прва помош, а најдобро е да има завршено обука за прва помош. Најзначајно при напад, кога лицето е рането, работникот за приватно обезбедување треба да знае да изврши: кардиопулмонална реанимација; справување со гушење и справување со рани и крварење.

5. Профил на работникот за приватно обезбедување задолжен за заштита на лица

Професијата обезбедување лица е стресна и тешка, а пред сè, многу одговорна професија која не би можел секој да ја работи. Станува збор за комплексна професија која бара посветеност и лично усовршување и надоградување. Поединците кои извршуваат работи за обезбедување лица треба да поседуваат посебни способности, вештини,

особини и знаења и да бидат психички подготвени на притисокот и одговорноста која ја има оваа професија. Поради тоа, мора да постои посебна селекција при изборот на кадрите и нивната обука.

Карактеристики кои треба да ги поседуваат работниците за приватно обезбедување кои го вршат обезбедувањето се: интелегентни, ефикасни, издржливи, упорни, чесни, одговорни, мотивирани, емоционално стабилни, организирани, истрајни, точни и прецизни, дискретни и незабележливи, љубезни, сериозни, подготвени за акција и сл.

Како негативни особини кои не треба да ги има работникот за приватно обезбедување кој врши обезбедување на лица се: нетрпеливост, суета, лутина, бес, фалење, озборување, потценување на противникот, недоволно организирање и сл.

Работните задачи и должности⁴⁷ на работникот за приватно обезбедување при заштита на лица може да се опишат како комплексни, динамични, ризични и опасни. Тој мора да се однесува на сличен начин со лицето во секое време. Притоа, современиот работник за приватно обезбедување мора да биде способен да се вклопи и соодветно да изреагира во каква било ситуација. Бидејќи поминува долго време со неговиот клиент, тој мора да поседува висок степен на професионален авторитет кој може да се стекне само преку реална, темелна, тактичка обука и искуство. Современиот работник за приватно обезбедување е експерт за безбедност кој ги познава сите области поврзани со обезбедувањето и заштитата. Тој мора да биде способен да работи како индивидуа или како дел од тимот за заштита од висок ризик. Мора да биде функционален и на стрелиштето, но и на дипломатски мисии или на вечерни приеми. Кога е назначен да штити клиент од високо ниво, не само што треба да ги преземе ризиците на тој клиент туку, исто така, станува и негов претставник.

Ова значи дека сите преземени активности на работникот за приватно обезбедување се сметаат како директна рефлексija на лицето кое се штити. Затоа, активностите, однесувањето и вештините за односи со јавноста на професионалниот работник за приватно обезбедување, мора да бидат во согласност со оние на неговиот клиент, со цел ефикасно да ја извршува својата задача во денешното опкружување.

За да може определено лице да биде работник за приватно обезбедување кое ќе заштитува лице, мора да има посебни способности, особини и знаења. Ваквата работа е исклучително стресна и бара многу посветеност. Обезбедувањето лица е многу одговорна и почесна задача, но и голема обврска. Работата треба да се извршува без емоции, затоа што тие доведуваат до проблеми. Невозможно е да не се оствари контакт со штитеното лице, затоа што штотугу се запознаваат, се

појавуваат и одредени емоции. Поради тоа се врши селекција и избор на кадри кои поради емоции нема да направат пропуст и нема да преземат одредени мерки. Притоа улогата на психологот е од непроценливо значење. Работата е исклучително стресна и тешка, бара многу напрегање и променливо работно време, па поради тоа, не може секој да поднесе таков притисок.⁴⁸

Работниците за приватно обезбедување кои треба да бидат назначени за заштита на лице мора да поседуваат разни способности и вештини. Мора да бидат целосно психофизички здрави, да знаат да возат автомобил под специјални околности, да скијаат, да пливаат, вешто да ракуваат со оружје, а поради честите патувања и соработката со странци, треба да имаат познавање на странски јазици, по можност повеќе од еден. Работниците за приватно обезбедување во тимот за заштита на лицето треба да бидат добро уиграни, да разменуваат информации со поглед, да се договораат и да се разбираат со сигнали. Треба да се има предвид дека висината е една од важните фактори за селекција при изборот на работник за приватно обезбедување. Тие мора да бидат на приближна висина како и лицето, затоа што треба со своето тело да го „маркираат“. Разликата во висина претставува можен фактор на загрозување, затоа што ако лицето е повисоко, тогаш е полесно воочливо како мета. При „влез во маса луѓе“ работникот за приватно обезбедување треба „на фин начин“ да избегне контакт на лицето и граѓаните кои би сакале да се поздрават. Поради тоа, работникот за приватно обезбедување, треба да ги познава правилата на бонтонот, вербалната и невербалната комуникација и сл.⁴⁹

Покрај знаењето, развиената безбедносна култура и одредени психофизички способности, работникот за приватно обезбедување кој работи на заштита на лица, треба да се одликува и со пријатна надворешност, атлетски изглед и издржливост. Всушност, треба да има особини за да одврати секаков можен напад, но и да делува доволно дискретно и да не се разликува од околината.⁵⁰

Значајна карактеристика на работниците за приватно обезбедување кои вршат обезбедување лица е забележувањето факти и околности и техника на памтење. Точното и прецизно забележување бара поголем ментален напор од обичното забележување на само тоа што нас нè интересира или што можеме да го забележимо без никакво оптоварување. При забележување на лицата и возилата постојат специфични детали и ситуации кои мора да се следат и тоа:⁵¹

- Возила: вид на возило, модел, големина и боја, посебни карактеристики, регистарска табличка, држава и град, други информации за возилото и др.

- Лица: пол, раса, боја на кожа, висина, конституција, возраст, посебни физички карактеристики или недостатоци, особени белези и сл.

Поради сите претходни квалификации и потребни атрибути кои треба да ги имаат лицата кои вршат обезбедување, често оваа професија се декларира како машка професија што не е точно. Во светот постојат многу примери каде жени се вклучени во тимовите за обезбедување лица, а најчесто кога тоа треба да биде помалку воочливо и упадливо или доколку лицето е жена и има специфични потреби.

Во однос на дилемата дали може обезбедувањето на лицата да се подели според задачите, улогите, должностите, вештините и компетенциите, постојат два пристапи.⁵²

Според првиот пристап, одговорот е негативен, бидејќи за ефикасно функционирање на работникот за приватно обезбедување потребно е тој да биде способен да ја извршува секоја неопходна функција што може да биде поврзана со обезбедување ефикасна заштита. За да се илустрира овој концепт се посочува сфаќањето дека не може да има лице кое е обучено само како возач, бидејќи можеби ќе мора да се бори за да го заштити животот на лицето. Со други зборови, возачот треба да биде вкргено обучен како заштитник во секој случај. Обратното, исто така, може да се примени што значи дека ако возачот биде застрелан или повреден, друг работник за приватно обезбедување мора веднаш да ги извршува должностите на возачот. Значи, работникот за приватно обезбедување мора да биде во состојба да ги извршува сите релевантни должности. Тој може да биде специјалист во одредена област, но треба да биде способен да работи на која било задача во тимот. Основната претпоставка тука е потребата за мултиквалификувани работници за приватно обезбедување. Оттука, со повеќе искуство и обука, со точни атрибути работникот за приватно обезбедување ќе се развие во лидер на тимот. Овој пристап покажува дека треба да постои синџир на команда и можност за прогресија на работното место.

Вториот пристап укажува дека може да се поделат улогите и должностите според компетентноста и задачите. Постојат неколку варијации во овој пристап, но во најголем дел се истакнуваат следните генерички единици кои илустрираат каква треба да биде поделбата според задачите: возач, статичен заштитник, заштитник, лидер на тимот, групен/оперативен лидер и сл.

Лицата кои работат на обезбедување лица и објекти поради чувствителноста на нивната работа многу често се предмет на анализа на јавноста и медиумите. За да не се дозволи каков било скандал или негативни коментари, тие задолжително треба да го почитуваат

протоколот и правилата на добро однесување (бонтон). Тоа вклучува покрај надворешниот изглед и личната хигиена и учтивост, почитување, комуникациски вештини, навики, самоограничување, познавање обичаи и традиции, како и однесување на различни места и различни пригоди и настани. Исто така и социјалните вештини спаѓаат во оваа група, односно начинот на кој лицата кои вршат обезбедување лица комуницираат со луѓе во различни средини, а најмногу при контактите со лица на високи позиции.

Важноста на познавањето на бонтонот и протоколот и нивната секојдневна примена за лицата кои вршат обезбедување лица е исто толку значајно колку и сите останати способности, вештини и знаења. Непознавањето на бонтонот и непочитувањето на правилата на добро однесување го прават едно лице општествено неприфатливо. Земајќи го предвид опкружувањето во кое лицето за обезбедување треба да работи и личноста која ја обезбедува, придржувањето кон бонтонот е исто толку значајно колку и ракувањето со огнено оружје.⁵³ Бонтонот и доброто однесување се учат во текот на целиот живот, а секако дека постои и соодветна литература од која обезбедувањето на лицата може да се надоградува во однос на однесувањето во различни ситуации и места. Постојат правила за однесување на работното место, во ресторан, во средствата за јавен превоз, на социјалните мрежи и сл.

Професионалноста на работниците на обезбедување лица се огледува во нивните постапки во текот на целото работно време, но и по завршувањето на работните задачи. Тие не смеат да си дозволат непримерно однесување или коментирање на нивната работа, личните квалитети на лицето кое го обезбедуваат или неговото семејство, а најстрого е забрането издавање на какви било информации за нивната интимност и приватниот живот.

Во правилата за добро однесување, исто така, припаѓа и познавањето и почитувањето на протоколот и протоколарните активности.⁵⁴ Најнапред потребно е да се усогласат постапките и процедурите од кои ќе зависи успешноста на работата. Никогаш не смее да се работи рутински и без претходни подготовки, а успехот единствено се гарантира со постојана едукација и надоградба на знаењата и однесувањето.

Фактор кој влијае на правилниот начин на извршување на работните обврски е правилната примена на протоколот, односно како влијае протоколот на способноста на обезбедувањето, ефикасно да го заштити лицето во различни ситуации и да одговори на нападот доколку е тоа потребно.

6. Профил на возачот задолжен за возење лица

Возачот во тимот за обезбедување е специјален субјект кој поседува специјални возачки вештини. Не е доволно само возење од точка А до точка Б, туку возењето мора да биде безбедно и удобно. За успехот на автомобилската придружба, најважна работа е да се направи добар избор на возач. Тој мора да биде добро обучен во одбранбено-возачките вештини.

Возачот на возилото со кое се превезува лицето треба да биде добро обучен дефанзивен („одбранбен“) возач способен за препознавање и избегнување на каков било потенцијален судир пред да се случи.

Во текот на патувањето возачот треба секогаш да биде известен каде се упатува лицето, така што никогаш не треба да се користат исти рути на патување. Возачот треба да биде обучен да избегнува гужва, така што ќе го движи возилото колку што е можно повеќе, кога ќе се најде во гужва. Од друга страна, возачот треба секогаш да биде обучен да избегнува да биде блокиран од гужвата кај пешачките премини, семафорите итн. За таа цел, возачот треба да обезбеди моментално достапни мапи и навремено да собира информации од теренот во врска со одредени неповолни ситуации (фреквенција на движење возила, конструкциски работи на патот, сообраќајни несреќи и сл.). Исто така, возачот треба да остане во возилото секогаш, кога лицето е на одредена посета, извршува некоја обврска или задача итн. Тој треба во секое време да биде достапен, доколку е потребно пребарување на возилото преку ден, на пример, доколку возилото не е соодветно обезбедено.

Возачот треба постојано да ги забележува и набљудува случувањата на патот напред и назад, да размислува за алтернативни патишта, безбедни траси во случај на потреба за евакуација, во секое време да знае каде е најблиската безбедносна кука, каде се движат останатите возила кои се наоѓаат во непосредна близина на неговото возило и сл.

Како возач на возилото на лицето, мора да се биде постојано активен и да се забележуваат местата, каде можеби ќе треба принудно да се сопре или да се биде вииден, како што се: зголемена фреквенција на сообраќај (гужва), пешачки премини и препреки на патот, еднонасочни улици, мостови и тунели, високоструктурирани и набљудувачки точки, семафори, несоодветни патишта, надвозници, области со големи згради од двете страни кои можат да предизвикаат пад на комуникацијата итн.

За време на движењето на една автомобилска придружба, возачот останува зад воланот сè додека не добие инструкција од одговорниот на тимот за обезбедување на лицето. Возачот не излегува

од возилото за да отвора врати или да помага во внатрешниот безбедносен круг, кога лицето влегува или излегува од возилото.

Доколку се вози во конвој, тогаш возилото кое се наоѓа пред него, како и придружното возило, постојано треба да му пренесуваат информации за состојбата и да го поддржуваат доколку настане итен случај.

Прозорецот од страната на возачот постојано треба да биде затворен.

Возачот мора да го остави моторот на возилото да работи сè додека лицето не е безбедно сместено на посакуваната дестинација. Мора да се води сметка вратата низ која треба да излезе лицето да не биде директно спроти врата на некое друго возило, кога застануваат или кога се во густ сообраќај. Од друга страна, возачот мора да биде подготвен, а моторот на возилото да работи кога лицето ја напушта локацијата и се упатува кон возилото. Притоа, мора да се остави доволно простор помеѓу возилото на лицето и другите возила кои се застанати на улицата, со цел да може лесно да се напушти местото во случај на опасност.

7. Безбедни рути за движење

При транспортирање на лицето од едно место до друго, од особена важност е таквиот процес да се одвива под услови и низ рути што обезбедуваат високо ниво на заштита за лицето, за безбедносниот персонал (работниците за приватно обезбедување) и за општата јавност (лицата во објектите во кои и од кои влегува/излегува лицето, како и сите граѓани кои случајно ќе се затекнат на местата низ кои се врши транспортот).

Планирање и избор на безбедни рути

Изборот на рутата е процес на планирање на превентивните мерки и активности и процес на навремено и безбедно пренесување на лицето во возилото од точка А до точка Б.

Искуствено, најголемата загрозеност на лицето е во текот на неговиот транспорт од работа до дома во возилото. Потенцијалните загрозувачи знаат каде почнува и завршува патувањето на лицето. За време на ова движење, тие знаат минимум две точки каде може да биде извршен потенцијален напад. Со прикриен надзор тие може да ја утврдат рутината на тимот за обезбедување на лицето меѓу овие две точки.

Утврдувајќи го ова, точките на загрозеност значително се прошируваат. Најчесто даван совет за тимовите за обезбедување е да се менуваат рутите. Наизглед значаен совет, но има сериозни недостатоци. Па така, рутата до канцеларијата на лицето може да се менува секој ден, но додека лицето се пренесува по патот, низ рутата мора да се свртува лево или десно, а загрозувачите тоа го знаат, па може да се одлучат да направат заседа.

Соодветното планирање на рутата заедно со проактивниот безбедносен надзор ќе овозможи способност и можност за приспособување на рутите и времето на движење на начин на кој ќе се избегне евентуален потенцијален напад. Изборот на сигурна рута ќе му овозможи на тимот за обезбедување со искуство да доминира на теренот и да се отстранат елементите на изненадување од потенцијалните загрозувачи.

Планот за селекција на рутите се развива преку следните чекори:

- Избор на основна рута и дополнителни рути, преку безбедносна дијагноза и анализа на спорни точки, опасни зони, сигурни локации и зони на целосна предвидливост;
- Документирање на спроведените анализи и развој на рутите;
- Воспоставување итни акции во случај на напад на критични локации на рутите. Овие акции се, всушност, вежби за итни случаи составени од комбинација на маневри и избор на рути за бегство во случај на постоење закана;
- Планирање на рутите преку мапи на препознавање.

Лицето кое ја врши безбедносната проценка и е одговорно за планирањето и изборот на рутите, потребно е добро детално да ја анализира рутата и да идентификува зона на целосна предвидливост која е дел од рутата каде мора да се помине (на пр.: еднонасочна улица, единствен пат преку кој може да се излезе на автопат, слепа улица и сл.), како и точки на проверка кои се одредени објекти на теренот кои се видливи дење и ноќе во какви било временски услови (на пр.: згради, железници, долги мостови, блокирани точки, зони каде движењето на коловозот е отежнато и каде мора да се забави движењето – мост, тунел, еднонасочна улица, градилиште, кривини, семафори, сообраќајни знаци, црни точки итн).

Точките за надгледување се места каде може да се надгледува сообраќајот на критичен дел од рутата. За оваа цел, како локација може да се избере зграда, рид, ресторан, кафе бар и сл.

Членовите на тимот за обезбедување секогаш треба да знаат според мапа, но и визуелно на терен, каде моментално се наоѓаат. Тоа вклучува свесност за позиционираноста која е поврзана со: насочената ориентација, насоката и оддалеченоста на саканата дестинација, други

ознаки и карактеристики, непроодлив терен, опасни зони, како и предности и маани на теренот (скратен пат) помеѓу моменталната позиција и планираната дестинација.

Овие чекори се остварливи преку поседување вештини и знаења за читање мапи, препознавање и идентификување специфични карактеристики, одредување и процена на насока, брзина, мерки и проценка на оддалеченост и сл.

Во зависност од големината на инволвираниот тим за обезбедување, траењето и типот на движење, неколку фактори се земаат предвид при изборот на добра рута:

- Време на патување;
- Далечина на патувањето;
- Простор за дополнително време во случај на одложувања;
- Сообраќајна состојба;
- Состојба на терен;
- Можност за избегнување на закани;
- Достапност на добри точки за проверка.

Со други зборови, избраните рути мора да бидат резултат од внимателно проучување на мапата, да одговараат на целите на задачата, операционалната ситуација и времето. Тие треба да обезбедат олеснување при движењето и добра навигација.

При планирањето алтернативни рути, првенствено, сите членови на тимот мора добро да ја знаат основната и дополнителните рути.

Загрозени точки

Слично на блокирани точки, загрозените точки се места каде движењето не само што е ограничено, туку дополнително мора да се застане поради околности кои не се под контрола на тимот за обезбедување и тоа се, од друга страна, одлични места за прикривање на напаѓачот. Ако постојат пречки (неподвижни, конструкции на патот, сообраќајни несреќи и сл.) или мобилни, како на пр. застанати возила, тогаш тие се одлични места за добра заседа. Блокираната точка може да стане загрозена точка, кога постојат сите претходно наведени фактори.

Сигурни локации се места кои се отворени и достапни 24 часа дневно, на кои има присуство на луѓе, комуникациските средства се достапни и можна е медицинска помош. Тави места се на пр. полициски и противпожарни станици, болници, касарни и сл.

За секоја дестинација на која патува лицето мора да постои основна и алтернативна рута. При постоење високоризични ситуации мора да се испланираат повеќе од една алтернативна рута. Изборот на рутите мора да биде документиран во извештај во кој се наведени

наредбите и во кој се содржи мапата со рутата со означени загрозени и безбедни зони.

Адресите и телефонските броеви на засолништата треба да бидат постојано достапни и редовно проверувани и обновувани. Сите членови на тимот за обезбедување мора да бидат запознати со содржината на настанот, промената на надлежности во итни ситуации и стандардните оперативни процедури.

Возачот од тимот за обезбедување мора да вози и да набљудува кои се нормалните активности за таа зона во тоа време. Кога оваа активност се врши од страна на одговорното лице кое ја подготвува и изработува безбедносната проценка, тогаш тоа е контра надзор.

Добра метод притоа е вербално да се евидентираат сите активности на диктафон во текот на возењето. Притоа, во текот на снимањето се соопштуваат и времето и оддалеченоста од крајните точки.

Членовите на тимот за обезбедување при проверка на рутите треба да бараат специфични прединцидентски индикатори – несекојдневни настани кои наведуваат на можен напад. Ова се постигнува со личната свесност за ситуацијата и искуството на членовите на тимот за обезбедување.

За долгорочни цели, односно во високоризични ситуации, треба да се определи лице од тимот за обезбедување со разузнавачки познавања и вештини за да ги провери детално рутите.

Техничка помош при избор на рути

Денес постојат лесно достапни развиени компјутерски програми, но и интернет-страници кои може да помогнат при изборот на рутите и нивното планирање. Како и да е, мора да се биде свесен за тоа дека овие системи не може да дадат информации за места без мрежа, за комуникациски блокирани точки, висококриминални подрачја и сл. Некои од ваквите програми и страници може да послужат за собирање подоцнежни информации, како: хотели, ресторани, тековна состојба во сообраќајот, како да се избегне сообраќаен метеж и сл.

Како добра забелешка во овој дел е тоа што не треба да се биде безгрижен со поседување на GPS-систем, бидејќи тоа е луксуз со програмски грешки. Значи, не треба слепо да му се верува. Доколку нешто тргне наопаку, тимот за обезбедување мора да се врати на теренска мапа. Непоседувањето мапа значи дека тимот за обезбедување е изгубен.

8. Тактика на возење лица

Ситуациите во кои лицето кое се обезбедува се превезува со возило од едно на друго место се едни од најризичните, бидејќи тогаш постојат низа дополнителни фактори и услови кои го прават лицето подостапно за напад. Најголемата предност на напаѓачите е елементот на изненадување и контрола врз местото и времето на нападот. Тие ги искористуваат сите можни недостатоци, пропусти и слабости кои постојат во составот или планот на тимот за обезбедување на лицето. Поради тоа, автомобилската придружба е една од најслабите точки во безбедносниот синџир.

Возилото кое е избрано за средство на транспорт на лицето во голема мерка придонесува за неговата безбедност и безбедноста на тимот кој е здолжен за негова заштита. Возилото не е само брзо, удобно и практично превозно средство, туку во итни случаи може да биде инструмент за заштита од евентуална заседа или други видови на закани и опасности.

Возилото не треба да биде премногу забележително, односно треба да се вклопува во возниот парк кој обично се користи во регионот во кој се движи лицето, да има боја која најчесто се користи и да биде со локални регистрарски табlici. Исто така, се препорачува возилото да може да поминува поголемо растојание со цел резервоар и да му овозможи на возачот добра прегледност на околината.

При обезбедување на лицето при движење со возило, тимот за негово обезбедување мора да ги почитува виталните принципи на ментална подготвеност, моќ на забележување, фронтална реакција и технички средства.

Постојат неколку тактички начини⁵⁵ на управување со возилото во кое се превезува лицето:

- Дефанзивно возење;
- Превентивно возење;
- Евазивно возење;
- Возење во конвој.

Дефанзивно возење

Концептот на дефанзивно – „одбранбено возење“ е фокусиран на идентификување на потенцијалните опасности пред тие да станат проблем. Возачот веднаш треба да ги примени потребните вештини за избегнување и управување со цел да се обезбеди сигурност и непречено патување на лицето.

Дефанзивното возење, всушност, подразбира способност на возачот да се справи со возилото на безбеден и компетентен начин. Тоа подразбира учење за превенирање на грешките што другите возачи можат да ги направат и да се преземат превентивни мерки пред да се случат. Фокусот на одбранбените вештини е во тоа да се биде доволно свесен за проактивно идентификување на какви било опасности во околината на движење со доволно време да се избегнат или во најмала рака да се справи со нив. Важно е да се нагласат вештините за контрола на возилото, како што се управување во кривини, ефикасни постапки на сопирање, брзи промени на правецот на движење, како и справување со итни опасни ситуации.

Превентивно возење

Превентивното возење вклучува интеграција на безбедносните концепти во одбранбено возење. Тоа значи спроведување на знаењата што треба да ги поседува обучен возач во тимот за обезбедување на лице при одбивање механички и физички напади, снајперски напади и безбедност на возилото во секојдневната возачка практика.

Евазивно возење

Евазивното возење ги вклучува сите неопходни вештини што ќе се применуваат кога се работи за напади, надзор или ситуации на заседа. Овој вид возење понекогаш се нарекува офанзивно возење, а се однесува на техниките употребени кога се користи возилото како алатка за оружје, штит или евакуација. Тоа вклучува напредно управување, односно возење со голема брзина и употреба на техники, како што се рачната сопирачка и обратни вртења за ефикасно да се избегне напаѓачот.

Возење во конвој

Патувањата на лицето организирани од страна на агенциите за приватно обезбедување од една до друга локација се реализираат преку одредена форма на моторизиран транспорт. Бидејќи процесот на транспортирање е проследен со голем број разновидни ризици, закани и опасности по животот и телото на лицето (атентати или обиди за киднапирање) неопходно е да се научат и да се практикуваат безбедносни процедури кои ќе помогнат да се одврати или да се спречи таков напад. Ризик-факторот кај моторизираниот транспорт е висок, бидејќи возилото е лесно воочливо, изложено, ранливо на напад, лесна

мета на напад на повеќе работници за приватно обезбедување одеднаш и подложно на судири.

Важно е да се напомене дека основните тактики на обезбедување може да се искористат за каква било форма на превоз, само треба да се прилагодат за да одговараат на конкретната ситуација.

При возење во конвој, потребно е да се познаваат тактиката, практиката и примената на конфигурации и формации кои се користат заради заштита при патување на лицето со повеќе возила. Сето тоа се прави за да се минимизира можноста за напад врз лицето додека се превезува од една на друга дестинација.

Возењето во конвој се однесува на случаите кога лицето се транспортира во поворка од две или повеќе возила кои се ставаат на располагање за да се овозможи повисок степен на негова заштита.

Методологијата на овој вид возење е дизајнирана да обезбеди максимална сигурност и заштита за лицето преку стратешко позиционирање на возилата за време на сите аспекти на патувањето (запирање, свиоци, пресеци итн). Сето ова, заедно со планираните вежби за непосредна акција, треба да му овозможи на конвојот ефикасно да управува со што поголем број потенцијални напади и непредвидени ситуации на најпрактичен начин, притоа пружајќи безбедност на лицето.

9. Формации при движење во конвој

Големината и видот на формацијата на конвојот варира и зависи од: нивото на закана против лицето, локалната политичка ситуација, посебните барања за заштита за висок или низок профил, достапноста на човечки ресурси и возила и локалната полициска поддршка.

Во зависност од безбедносната проценка и другите фактори и услови кои влијаат врз изборот на видот на конвојот, постојат повеќе формации⁵⁶ кои се применуваат за обезбедување лица при нивен транспорт. За потребите на обезбедувањето лица во рамките на дејноста приватно обезбедување во Република Македонија, како најчести и најпрактични начини, ќе бидат прикажани формациите на транспорт со едно, две и три возила.

Транспорт на лице со едно возило

Се применува за лица кај кои е проценет низок степен на опасност и вклучува само едно возило, еден возач и еден работник за приватно обезбедување.

Транспорт на лице со две возила

Се применува за лица кај кои е проценет низок или среден степен на опасност. Ова е стандардна формација која вклучува главно и придружно возило (возило за поддршка). Во главното возило во кое се превезува лицето има еден возач и еден работник за приватно обезбедување, а во придружното возило има еден возач и два или три работници за приватно обезбедување. Ова, второ возило, може да биде употребено како заменско возило доколку возилото на лицето се расипе или може да претставува заштита на главното возило доколку настане каков било напад.

Транспорт на лице со три возила

Се применува за лица кај кои е проценет висок степен на опасност. Оваа формација вклучува водечко, главно и придружно возило. Во водечкото возило има возач и најмалку еден работник за приватно обезбедување, во главното возило во кое се превезува лицето има еден возач и еден работник за приватно обезбедување, а во придружното возило има еден возач и два или три работници за приватно обезбедување.

10. Положба и должности на работниците за приватно обезбедување вклучени во конвојот

Секој работник за приватно обезбедување кој е вклучен во тимот за заштита на лицето, во текот на процесот на обезбедување треба да заземе определена положба и да извршува конкретни работни задачи, обврски и должности.⁵⁷

Одговорен работник за приватно обезбедување

Тој е одговорен за блиска заштита на лицето и за негова евакуација во итни случаи. Претставува комуникациска врска помеѓу дежурниот центар во агенцијата за приватно обезбедување и возилото во кое е лицето, во случај кога превозот се одвива само со едно возило. Директно го контролира просторот околу вратата при влез и излез во/од возилото на лицето и е задолжен за отворање/затворање и заклучување/отклучување на вратите.

Лидер на смена

Тој е одговорен за оперативните аспекти на реализација на процесот на обезбедување на лицето, составува и поднесува извештаи директно до одговорниот работник за приватно обезбедување, како и до дежурниот центар во агенцијата за приватно обезбедување. Лидерот на смената ги донесува тактичките одлуки за видот и конфигурацијата на конвојот, рутите и брзината на движење, положбата на возилата при движење и застанување итн. Претставува комуникациска врска помеѓу дежурниот центар во агенцијата за приватно обезбедување и конвојот, така што сите значајни активности кои се преземаат, како на пример промена на сообраќајни ленти, насоки на движење, дејствија на избегнување несакани ситуации, итни инструкции и сл., се одвиваат преку него. По правило, лидерот на смената треба да се наоѓа во придружното возило, во случај на движење во конвој од две или три возила.

Придружни работници за приватно обезбедување

Тие се сместени на левата и десната задна страна на придружното или водечкото возило и се одговорни за надгледување и заштита на левата и на десната страна на конвојот. Примаат наредби од лидерот на смена за физичко покривање на главното возило кога застанува, кога лицето излегува или влегува од/во возилото. Придружниот работник за приватно обезбедување задолжен за обезбедување на левата страна, ќе ја отвори левата врата на главното возило само ако заедно со лицето се превезува и гостин и тоа откако одговорниот работник ќе му ја отвори вратата на лицето.

Во случај кога се бара промена на сообраќајна лента преку радиоврска, придружниот работник задолжен за покривање на тој сектор треба да ја провери состојбата на таа лента и да го извести лидерот на смената.

На почетокот на секоја смена, придружните работници за приватно обезбедување треба да ја проверат функционалноста на целокупната опрема и оружје со кои се задолжени.

Безбедносни зони за надгледување

Исто, како и кај формациите при движење пеш, така и кај формациите при движење во конвој постојат безбедносни зони за надгледување. Користејќи го дијаграмот на часовникот, каде што 12 часот е насоката на движење на конвојот, зоните за надгледување се:

- Возач на главното возило: 09:00 - 12:00;
- Одговорен работник: 11:00 - 03:00;
- Лидер на смена: 10:00 - 04:00;
- Возач на придружното возило: 09:00 - 01:00;
- Лев придружен работник: 06:00 - 11:00;
- Десен придружен работник: 01:00 - 06:00;
- Возач на водечкото возило: 09:00 - 01:00;
- Лев придружен работник: 06:00 - 11:00;
- Десен придружен работник: 01:00 - 06:00.

Овие зони може да се модификуваат во зависност од условите кои ја наложуваат таквата потреба. Кога во конвојот се вклучени само две возила, одговорностите на работниците за приватно обезбедување се зголемуваат, особено на оние кои се наоѓаат во главното возило. Ако и во придружното возило се превезува лице, тогаш зоните на придружните работници исто така може да бидат модификувани. Лидерот на смената треба постојано да ја надгледува ситуацијата околу и пред главното возило, за да има добра перспектива на сите потенцијални проблеми.

11. Техники на движење на конвој

Основната формација при движењето на конвојот подразбира состојба во која придружното возило се движи на кратко растојание зад главното возило, малку издадено спрема лево, кон отворениот пат, за да има увид и контрола на ситуацијата на патот напред. Ваквата поставеност, секако, дека може да варира, во зависност од брзината на движење на конвојот, состојбите во сообраќајот, условите на патот, како и потенцијалните закани и нивото на опасност спрема возилото во кое се наоѓа лицето.

При висок степен на опасност, придружното возило многу блиску и агресивно ќе го заштитува основното возило од сите потенцијални закани.

При среден и низок степен на опасност, придружното возило го следи главното возило обезбедувајќи заштитно покривање и контрола.

При голема брзина на движење треба да има доволно растојание меѓу возилата, така што возачот на придружното возило може да ги гледа задните тркала на главното возило.

При средна и мала брзина на движење, возачот на придружното возило треба да може да го гледа задниот дел на главното возило.

При тешки сообраќајни услови на патот, придружното возило треба да се движи зад главното возило, така што да има доволно простор да маневрира лево или десно, за да ги оневозможи другите

возила да се постават помеѓу нив, но и да биде доволно блиску до главното возило, за да ги оневозможи пешаците да ги одвојат едно од друго.

При движење во густ сообраќај, придружното возило треба да се поставува од онаа страна на главното возило каде седи лицето, за да спречи други возила да се постават до неговата врата.

При нормални сообраќајни услови на патот, придружното возило треба да се движи зад главното возило, така што да има доволно простор да маневрира лево или десно.

При приоѓање и завртување на крстосници или опасни места, главното возило треба да се оддалечи од местото каде заканата е најверојатна, за да може придружното возило да се движи во таа насока. При завртување, двете возила ја одржуваат својата внатрешна/надворешна положба, па кога завртувањето е завршено, двете возила се враќаат во својата вообичаена положба на движење.

При соединување во сообраќај, односно вклучување на отворен пат, каде други возила би можеле да се вмешаат во конвојот, придружното возило треба да го покрие главното возило, со широко заобиколување, за да се блокира сообраќајот и да се спречи евентуален удар на главното возило. Притоа, придружното возило не треба да ја намалува својата брзина.

При промена на сообраќајна лента во движење на отворен пат, возачот на придружното возило треба да даде знак на возачот на главното возило дека е чисто за преземање на таков маневар, така што прво ќе тргне придружното возило, а главното возило ќе го следи неговото движење откако лентата ќе биде слободна. Доколку е потребна повеќекратна промена на сообраќајни ленти, истата постапка се повторува, за секоја сообраќајна лента, една по една.

При движење на пат со повеќе сообраќајни ленти, кога главното возило е во крајната десна лента, придружното возило треба да ја расчисти соседната лева лента за да спречи преголемо доближување кон главното возило. Во случај, пак, кога главното возило се наоѓа во средна или крајна лева лента, придружното возило треба да ја расчисти соседната лента кон десно. При повисока фреквенција на сообраќај, треба да се внимава да не се навлегува често во крајна десна лента, бидејќи дури и мало возило би можело да навлезе помеѓу возилата на конвојот, па да се изгуби контактот меѓу нив.

Во случај на запрен сообраќај, главното возило треба да држи растојание во однос на возилата пред него, така што ќе биде поставено со доволно преден простор, за да може да маневрира околу соседните возила. Придружното возило треба да биде поставено на доволно растојание од главното возило и малку издадено од него спрема лево

блокирајќи го по потреба сообраќајот и со цел да може да реагира на можни закани од двете страни.

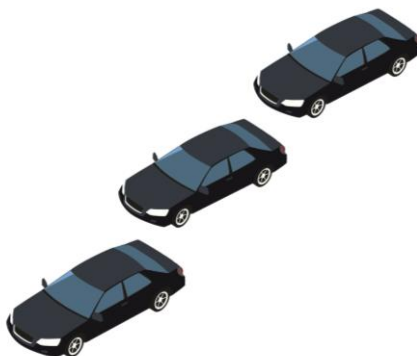
Конвојот се одвива како еден „пакет“, а не како две или три посебни возила. Возачите на водечкото, главното и придружното возило, треба да функционираат заедно, да ги знаат и да ги следат главните и алтернативните рути кои се избрани пред тргнувањето, како и да ги знаат сите безбедни локации и излезни точки на патот при итни случаи.

Возачот на главното возило вози имајќи предвид дека кога свртува во страна, се движи поблиску, така што придружното возило да може да го блокира и заштити од надворешната страна.

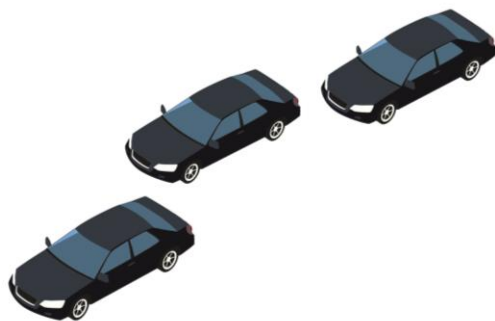
Возачот на придружното возило вози следејќи го главното возило имајќи предвид дека треба да го покрива главното возило при тргнување и застанување, да го блокира сообраќајот за да му овозможи на главното возило да маневрира колку што е потребно, а во случај на итна ситуација треба да реагира во согласност со главното возило.

Возачот на водечкото возило вози со постојано надгледување на главното возило имајќи предвид дека треба внимава и да остава доволно простор за главното возило при тргнување и застанување, да го блокира сообраќајот за да му овозможи на главното возило да маневрира колку што е потребно, а во случај на итна ситуација треба да реагира во согласност со главното возило.

При движење на конвој со три возила, често се применуваат две формации: пирамидална (слика бр. 16) и цик-цак формација (слика бр. 17). Изборот на формацијата која ќе се применува го врши лидерот на смената, во зависност од сообраќајните услови на патот, фреквенцијата на возила, средината низ која се движи конвојот итн.

слика бр. 16. Пирамидална формација

слика бр. 17. Цик-цак формација

Во случај на технички проблем на едно од возилата во конвојот и негово принудно сопирање, останатите возила ќе го продолжат своето движење, со одредени промени. Доколку ваков проблем има водечкото возило во конвојот, тогаш редоследот на движење останува ист - главното возило се движи напред, а по него придружното возило. Доколку придружното возило мора да сопре, тогаш главното возило се поместува напред, а по него водечкото возило кое во ваков случај добива улога на придружно возило. Најризична е ситуацијата доколку главното возило мора да сопре и не е во можност да го продолжи патувањето, па лицето се сместува во придружното возило кое во ваков случај добива улога на главно возило, а водечкото возило се поместува назад и во новата улога на придружно возило го следи и надгледува главното возило.

Процедури при патување

При патување на лицето, тимот задолжен за негово обезбедување мора да почитува и да следи одредени безбедносни процедури заради успешно совладување на рутата и безбедно пристигнување на посакуваната дестинација.

Помеѓу возилото со кое патува лицето и возилото кое е пред него, мора да се држи безбедно растојание (најмалку за должина од еден автомобил), за да се обезбеди простор за маневрирање доколку се појави некој проблем.

При сопирање на возилото кое се наоѓа пред возилото со кое се превезува лицето, основно правило кое важи е возачот да биде во можност да го гледа задниот браник на возилото пред него.

Секогаш е потребно да се вози со најголема безбедна брзина и да се вози по средната или надворешната сообраќајна лента на отворен пат, а тоа особено важи во ситуации при густ сообраќај.

Секогаш мора да се биде концентриран. Тоа важи и за возачот, но и за членовите на тимот за обезбедување на лицето. Треба да се набљудува назад и да се внимава на следење од лица или возила.

Тргување и пристигнување

При напуштање на објектот пеш и пристапување на паркираното возило, членовите на тимот за обезбедување на лицето со максимална внимателност треба да ја разгледаат околината пред да го напуштат објектот. При тргнување со возилото од гаража, исто така, треба да се биде многу внимателен и претходно е потребно да се испита улицата преку набљудување.

При пристигнување на посакуваната дестинација треба бавно да се пристапи на местото, каде што се има намера да се паркира и внимателно да се разгледа. Доколку постои сомневање, не треба да се сопира и да се паркира, туку треба да се сврти уште еден круг и повторно внимателно да се разгледа местото. Доколку е во ред, може да се паркира, повторно да се разгледа внимателно, а моторот на возилото е потребно сè уште да работи, доколку е потребно брзо напуштање на местото.

При тргнувањето и пристигнувањето постојат многу варијанти на внесување и изнесување на лицето од возилото кои се составен дел од должностите на тимот за обезбедување. Само тимот може да определи кој е правилниот, а кој е неправилен начин, врз основа на ситуациите. При секое внесување и изнесување треба да бидат почитувани истите принципи при извршување на должностите, но што е најважно сите членови на тимот за обезбедување мора практично да ја знаат разликата помеѓу надворешното и внатрешното влегување и излегување и постоењето соодветна процедура. Според правилата на американскиот модел за обезбедување лица постојат два вида пристигнување/напуштање на безбедната локација кога лицето се превезува со возило⁵⁸:

- Пристигнување на локацијата од десната (појака) страна; и
- Пристигнување на локацијата од левата (послаба) страна.

Притоа, секој работник за приватно обезбедување мора да ги знае позициите на негово поставување и движење непосредно пред и по влегувањето/излегувањето во/од возилото и начинот на поставување во соодветната формација за движење пеш. За таа цел, мора да се почитуваат четирите принципи на:

- Едноставност;
- Обезбедување;
- Сигурност;

- Целосна одбрана.

Едноставност значи дека должностите при влегување и излегување од возилото се обични и разбрани од сите страни кои се засегнати. Сето ова треба да се развие со тренинг, практика и искуство.

Обезбедување значи дека со самата ситуација на внесување и изнесување секој има своја улога. Сите кои се инволвирани во постапката имаат одговорност за обезбедувањето во која било дадена ситуација.

Сигурност, значи прекунагласена безбедност на лицето на неговото семејство и соработниците при влегување и излегување од возилото, движење кон и од возилото во кое било време.

Целосна одбрана значи дека сите членови на тимот за обезбедување кои се составен дел од внесувањето и изнесувањето од и во возилото имаат должност во сите ситуации да бидат внимателни и постојано да се активни на каква било закана. Постојано треба да ја надгледуваат зоната за која се задолжени преку набљудување и перцепирање.

Паркирање и гаражирање

Доколку возилото се остава без надзор, мора да биде заклучено во секое време.

Потребно е да се паркира надвор од јавни места, за да се избегне лесно откривање на движењето на лицето. Секогаш треба да се паркира спрема надвор, за да се овозможи брзо заминување.

Се препорачува возилото да не се паркира секогаш на исто место пред канцеларија, клуб, продавница, ресторан или други места кои лицето ги посетува често. Во таа насока, не се препорачува ниту резервирање на лично место за паркирање.

Секогаш, кога е возможно автомобилот треба да се паркира во гаража која се заклучува или пак во обезбеден простор за паркирање. Притоа, дури и кога е слободна, гаражата треба секогаш да биде заклучена.

Во случај на влез во гаражата, доколку вратите автоматски се регулираат, патниците не треба да го напуштаат возилото сè додека вратите од гаражата не се затворат и не се заклучат.

12. Обезбедување лица во случај на напад на конвојот

Работниците за приватно обезбедување треба да бидат запознати со формите и типовите на заседа и напад кои може да им се случат при движење со возило и да ги владеат контрамерките⁵⁹ за ефикасно

справување со такви ситуации. Тие треба редовно да ги разгледуваат и анализираат конкретните случаи на веќе извршени напади (од заседа или директно), за да ги идентификуваат новите трендови на *modus operandi* и начините за најефикасно елиминирање на создадените закани и опасности.

Контрамерки во случај на напад на конвојот од заседа

Во случај на заседа/блокада, патот е блокиран од физичка опструкција принудувајќи го да запре главното возило. Пречката може да биде предизвикана од различни причини, како на пример возило што одеднаш се приближува и свртува пред главното возило, возило кое одеднаш се движи надвор од патеката, паркиралиштето или страничната улица, возило кое пред главното возило ненадејно сопира, карпи, стебла и други предмети кои се поставени на патот, особено при свиоци, ископани дупки патот и сл. Експлозивна направа која е поставена веднаш до или под патот е варијација на статичката заседа и може да претставува особено голема закана и опасност по безбедноста на лицето и другите работници за приватно обезбедување.

Во случај кога се наидува на заседа од страна на едно или повеќе возила, возилото на лицето (или водечкото возило доколку се вози во конвој) мора да се обиде да го удри блокирачкиот автомобил на предниот дел, а потоа да забрза и со тоа да ја пробие заседата.

Алтернативно, возачот на возилото со кое се превезува лицето, мора да се обиде да го доведе возилото до застојот на околу 20 метри, да го придвижи возилото наназад и да направи обратно свртување од 180 степени. Доколку постои можност треба да се преземе свртување од 180 степени со помош на рачната сопирачка. Онаму, каде што дозволуваат условите на патот, може да се направи U или Y - свртување. Целта е да се прекине и да се одбегне каков било контакт со објектите во заседата, колку што е можно побрзо.

Ако главното возило со кое се превезува лицето е следено од придружно возило, тогаш тоа треба да го помине главното возило и да застане на одбранбена позиција околу 20 метри од заседата. Доколку е можно да се пробие во заседата, возачот мора да го стори тоа со притискање на возилото од заседата, определена точка на предната или задната страна. Придружното возило мора да застане околу 20 метри на другата страна од заседата. Во исто време, главното возило мора да забрза и да го наруши визуелниот контакт. Ако не е можно да се пробие, тогаш придружното возило мора да остане на одбранбена позиција пред главното возило. Потоа, главното возило може повторно да се сврти за 180 степени и да забрза. Ако е невозможно да се направи обратно

свртување за 180 степени, тогаш возачот треба да направи U или Y - свртување.

Ако лицето се обезбедува и превезува со конвој во кој покрај главното возило има и придружно и водечко возило, тогаш водечкото возило зазема дефанзивна позиција или ја отстранува заседата од патот за да може да поминат главното и придружното возило. Ако не е можно да се острнат објектите во заседата надвор од патот, придружното возило мора да заземе одбранбена позиција и да презема активности за елминирање на опасностите. Придружното возило зазема дијагонална положба пред или до главното возило. Главното возило треба да направи обратно свртување за 180 степени и да забрза, проследено со придружното возило. Возачот може да користи U или Y - свртување.

Со цел да се избегне препрека, главното возило може да се качи на тротоарот доколку не е превисок или да преземе свртување од 180 степени со помош на рачната сопирачка. Возачите секогаш треба да одржуваат безбедно растојание. Тие треба да застанат на растојание од најмалку половина од должината на возилото зад возилото напред и да го држат возилото во подготвеност. Притоа, возачот мора да идентификува маршрути за евакуација лево, десно и зад возилото.

Контрамерки во случај на напад на конвојот во движење

При движење на возилото со кое се превезува лицето или конвојот, може да се случат различни видови на напади со кои се загрозува животот и безбедноста на лицето.

Нападот со блокирање во движење започнува со тоа што едно возило го прстигнува главното возило со кое се превезува лицето и започнува да сопира пред него присилувајќи го да сопре. Притоа, друго возило го блокира одназад. При ваков напад треба наеднаш и нагло да се сопре, а потоа да се сврти возилото назад, или да се качи на тротоарот за да се прекине визуелен контакт со напаѓачкото возило.

Дијагонален напад може да настане кога напаѓачкото возило го стигнува главното возило или излегува од споредна улица и се упатува кон него дијагонално, така што ударот е насочен кон кошовите на главното возило од назад. Притоа треба наеднаш да се сопре, така што напаѓачкото возило да го одмине главното возило. Доколку постои можност и услови на патот треба да се направи обратно U - свртување за да се прекине визуелниот контакт со напаѓачкото возило.

Страничниот уличен напад се случува кога возило одеднаш излегува од странична споредна улица и се движи пред главното возило, а во исто време, друго возило го блокира главното возило одназад. При

ваков напад треба возилото да се придвижи напред или назад, за да се прекине визуелен контакт со напаѓачкото возило.

Страничен напад се случува кога напаѓачите со возилото доаѓаат одназад и удираат во главното возило од лево или десно на задната страна, така што главното возило се поместува од рамнотежа. Притоа, треба наеднаш да се сопре, да се направи U - свртување за да се прекине визуелен контакт со напаѓачкото возило.

Напад со моторцикл - моторциклот или скутерот со патник вози до главното возило. На семафори или при сопирање, патникот на мотоциклот отвора оган кон главното возило. Главната превентивна мерка тука е будноста и опсервацијата. Придружното возило не смее да дозволи мотоцикли, скутери и сл., да се придвижат кон главното возило.

13. Возило

Главната опасност за лицето при движење во кое било возило е напад од киднапери и терористи или статички поставени бомби на патиштата. Причина за ова е тоа што тие можат да го изберат времето и местото за нападот.

Лицето е најранливо и предвидливо наутро, кога излегува или влегува во неговата резиденција или место на работа, или влегува во возилото. Познавањето и применувањето на постоечките информации за активностите на лицето, може да ги зголемат шансите тоа да стане жртва на терористички напад пред или за време на патувањето.

Голем број напади се случуваат на местото каде е поставено возилото, најчесто преку некој вид на експлозивна направа. Ова се случува бидејќи бомбите можат многу лесно да се направат и да се постават на секое возило. Треба да се научи како правилно се пребарува возилото за препознавање и пронаоѓање опасни знаци. При рутинско прегледување на возилото, се намалуваат шансите од несакани настани.

Возилото е примарна мета за потенцијалниот напаѓач, преку кое може да биде извршен напад на лицето. Какви било бомби поставени на возилата најчесто се со смртоносни последици. Поради тоа е потребно да се направи проверка пред употреба, во смисла дали има некои промени кои настанале на возилата кога тие биле необезбедени или слабо обезбедени. Значи треба да се направат проверки за да се осигура дека возилото не е таргетирано на кој било начин.

Притоа се врши:

- Проверка на каков било упад врз возилото (саботажа);
- Проверка на какви било уреди поставени под или во возилото;
- Проверка на какви било механички или електрични промени или штети.

Саботажата на возило може да биде упад од кој било вид врз возилото или оневозможување на неговото работење на било каков начин. Овие проверки треба да се направат при секојдневните проверки врз возилото. Најчестите форми на саботажа можат да бидат механички, електронски, проблеми со сопирачките или отстранување на делови од возилото.

Исто така, каков било дизајниран или импровизиран експлозивен уред кој е прикачен на возилото може да предизвика очајни и катастрофални ефекти, доколку навремено не се пронајде.

Ваквите уреди може да бидат направени од три делови:

- Експлозив – тука влегуваат сите форми на произведен експлозив, а исто така, може да биде и домашно направен експлозив или пак, обичен високозапалив материјал како на пр. гас, парафин, алкохол, канистер гас итн.;
- Електронско полнење за да го иницира експлозивниот материјал, кој најчесто е пренесуван преку жици;
- Единица на моќ за да го обезбеди електричното полнење. Најчесто е батерија, но може да биде и поврзан преку жици со моторното полнење на возилото.

Сите возила кои се употребуваат и се под контрола треба да бидат набљудувани 24 часа на ден или, пак, преку CCTV-камери, или најефикасно преку мобилен интернет уред за визуелно набљудување, со што се постигнува евидентирање во кое било време од страна на возачот на возилото.

Секое возило кое било оставено вон употреба на подолг временски период, мора да биде класирано како ризично и не смее да биде користено сè додека не биде целосно проверено и не биде утврдено дека не постојат какви било уреди поставени на него.

Доколку тимот за обезбедување одлучи дека е потребно целосно следење/поддршка, тогаш е со сигурност потребно повеќе од едно возило. Потребно е да се знае дека употребата на повеќе возила ќе му овозможи на лицето поголема безбедност и зачувување на неговата приватност.

Како нормално правило е дека лицето треба да биде придружувано од главното лице за обезбедување и возачот оставајќи ги задните седишта со цел да се смести лицето или дел од семејството.

Карактеристики на главното возило

Се препорачува главното возило да ги поседува следните карактеристики⁶⁰:

- Да биде оклопно/блиндирано до саканото ниво на балистичка способност;
- Да има исклучителни перформанси, посебно одржување и безбедносни карактеристики;
- Да има „gun-flat” - систем на гумите;
- да биде автоматско погонско возило;
- Да биде возило со заден погон на движење или со погон на четири тркала;
- Изгледот мора да одговара на статусот на лицето кое се обезбедува.

Карактеристики на придружното и водечкото возило

Придружното и водечкото возило може да се користат како заменско главно возило во случаи доколку има технички проблем со него и не може да го продолжи патувањето или, пак, поради измама на потенцијалните напаѓачи.

Функциите на овие возила⁶¹, покрај примарните заштитни функции (да го придружуваат или да го водат главното возило и да обезбедуваат негова физичка заштита) се: да обезбедат дополнителна поддршка и покривање во случај на напад, да дејствуваат како возило за бегство на местото на настанот или да дејствуваат како мамка.

Карактеристиките на овие возила се исти како оние на главното возило, а како дополнителна карактеристика е тоа што во нив се транспортира командниот елемент на тимот за заштита, односно комуникациската опрема. Во овие возила се пренесуваат останатите членови на тимот за заштита на лицето, заедно со потребното оружје.

Овие возила треба да поседуваат перформанси компатибилни со главното возило, но за да се зголеми нивната борбена способност, тие може да бидат помалку луксузни во однос на главното возило, голема надворешна конфигурација, пространа внатрешна конфигурација, соодветни безбедносни карактеристики за заштита на патниците, автоматски, заден погон на движење, „gun-flat” - систем на гумите, а доколку се движат низ области со висок ризик се препорачува да бидат оклопни/блиндирани.

Пребарување и проверка на возило

Секогаш кога возилото било оставено на необезбеден простор, без разлика дали било во близина или надвор од просториите во кои живее, престојува или работи лицето или доколку било на поправка или сервисирање, тоа мора биде темелно пребарано и проверено.

Овој принцип мора да се исполнува во целост. Кога е потребна проверка, таа треба да биде спроведена од страна на две лица, од кои едното лице е возачот на возилото.

При проверката треба да се исклучат сите мобилни телефони и останатата електронска опрема (да не се заборави радиото). Доколку нешто, во кое било време, се појави надвор од местото и е невообичаено, мора да се запре пребарувањето, да се острнат сите лица надвор од областа на возилото, како и да се информираат надлежните безбедносни органи.

Освен возилото, треба да се пребара и областа во која се наоѓа возилото (во радиус од 20 до 50 метри). Ваквите подрачја треба, прво, визуелно да се проверат и да не се допира возилото за време на оваа активност. Притоа, треба да се проверат сите места во кои би можеле да се пронајдат сомнителни предмети, како на пр. корпи, кутии, згради, грмушки итн. Исто така, треба да се направи визуелна проверка на подот на возилото.

Проверката на надворешноста на возилото опфаќа преглед на каросеријата на возилото, дали има гребнатини или оштетени светла и сл. Понатаму, треба да се направи проверка на шуплините кои се наоѓаат на браникот, гумите и вратите. Но, во овие моменти, значајно е дека возилото не треба да се допира.

Притоа треба да се направи и повторен визуелен преглед под возилото, со цел да се утврди дали има некои остатоци од ленти кои се наоѓаат во непосредна близина или пак остатоци од жица. Треба да се провери и дали постојат отпечатоци од прсти на површината на возилото, или, пак, некои делови се исчистени, а треба да се провери и делот кај резервоарот.

Потребен е и визуелен преглед околу гумите и околу бандажите, а за таа цел треба да се употреби огледало со цел подобра инспекција.

Доколку е возможно, потребно е лицето кое го врши прегледот да се вовлече под возилото и да се направи детален преглед на сите делови каде би можело да се подметне каков било уред.

Заради обезбедување пристап на лицето и неговите гости во возилото, најпрво треба да се провери визуелно преку прозорите, дали сè е како што било оставено, дали нешто е додадено или нешто недостасува.

Доколку сè изгледа дека е во ред, се отклучува возилото од возачката врата, доколку е можно да се отклучи возилото со електронски уред, може тоа да се направи, но притоа да се заземе најмаксималната можна оддалеченост. Кога ќе се отвори вратата, се внимава да нема жици, ленти и други предмети кои не би требало да се наоѓаат таму.

Визуелно треба да се прегледа внатрешноста на возилото, без допирање. Се врши проверка околу бравата за отворање на хаубата, па доколку е сè во ред се отвора и се прави детален преглед. Внимателно се подига хаубата, повторно се прави визуелна проверка на знаци од упад. Кога е веќе подигната хаубата се проверува внатрешноста на моторот. Во меѓувреме треба да се отстранат полнењета на возилото, се разбира доколку се стигне до оваа фаза.

Потоа треба да се прегледа внатрешноста на возилото и да се провери областа околу возачката околина. Визуелно треба да се прегледа внатрешноста на возилото додека сите врати се отворени.

Со активирање на моторот, преку давањето контакт со клучот во бравата, се проверува дали сите светла се приклучени на таблата зад воланот. Доколку е сè во ред, се пали моторот, се проверуваат кочниците и се спроведуваат дневни проверки на возилото.

При секојдневна инспекција на возилото се проверува:

- Надворешноста од оштетувања;
- Сопирачките дали се на ниво на неутралност;
- Дали клучевите се на соодветното место;
- Алатот и кутијата за прва помош;
- Тркалата;
- Гумите и притисокот;
- Течноста за климата и течноста за чистење на предното стакло;
- Маслото;
- Појасите;
- Светлата;
- Бришачите;
- Свирката и грејачкиот систем;
- Опремата за спречување на пожар;
- Радиосистемот.

Совети и препораки за безбедно возење

- Запознај ги перформансите на возилото и неговите додатоци;
- Подеси ја опремата за да ти биде удобно (седиште, сигурносен појас, ретровизори);
- Секогаш носи го личниот појас;
- Секогаш одржувај го автомобилот чист, а опремата за прва медицинска помош подготвена и достапна;
- Обрни внимание на сообраќајните и возачките услови на патот;
- Забрзувај/забавувај и свртувај внимателно;
- Визуелно скенирај ја областа неколку стотина метри пред возилото додека возиш, внимавај на можни несреќи – предмети

- на патот (камења, дупки, пешаци, дрвена граѓа, столбови и други невообичаени објекти);
- Додека го возиш лицето, забележувај ги промените на ленти, свртувања, стопирања за да ти помогнат при враќање или при набљудување на возилото кое ве следи;
 - Научи ја состојбата на патиштата – тесни мостови, конструкции, тесни патишта и сè што може да предизвика сообраќајна несреќа;
 - Доколку се возиш во возило за поддршка или зад лицето, секогаш држи го на око возилото со кое се превезува лицето, избегнувај непредвидени свртувања и стопирања, остани близу во случај на метеж, приближи се блиску во сообраќајот и секогаш имај на ум подготвен план за акција;
 - Имај обзир за членовите на тимот за обезбедување кои се наоѓаат во возилото за обезбедување бидејќи нивните животи зависат од начинот на кој го управуваш возилото;
 - Кога возилото на лицето сигнализира промена на лента, ослободи ја лентата блокирајќи ги сите возила кои доаѓаат додека промената не се заврши;
 - Врти широко на кривини за да ја намалиш изложеноста на лицето при свртувања;
 - Не ги претекнувај другите. Можеби ќе имаш чист пат, но не вреди за ризикот;
 - Не го напуштај возилото, освен ако така не ти е наредено од лидерот на тимот;
 - Не се вклучувај во разговор, не пуштај радио, не пуши цигари и не се врти по никој на улица;
 - Не излегувај од возачкото место за да ги отвориш вратите на лицето или неговите гости;
 - Не се загледувај во линиите на коловозот или зоната непосредно пред возилото, бидејќи може да предизвика „хипноза на патот“;
 - Немај чувство на поголема сигурност во нов автомобил бидејќи тие се расипуваат (и тоа најчесто во незгодно време);
 - Доколку возиш пред или по возилото на лицето, не дозволувај друго возило да навлезе помеѓу твоето и возилото во кое се наоѓа лицето.

ДЕЛ II

- ТАКТИКА НА ОБЕЗБЕДУВАЊЕ ОБЈЕКТИ -

1. Генерални карактеристики на обезбедувањето објекти

Обезбедувањето објекти подразбира координирана активност на припадниците на тимот за приватно обезбедување кои преку примена на технички средства за надзор, контрола и детекција, механички средства за попречување неовластен пристап и потенцијални напади, како и други средства за проверка и присилба, преземаат мерки и дејства за заштита на објектот. На тој начин, тие оневозможуваат неовластен пристап на лица кон објектот, ги чуваат предметите, средствата и ресурсите за работа, ги штитат од оштетување и уништување, придонесуваат за откривање, спречување и неутрализирање на криминалните дејства, вршат заштита на лицата кои работат или доаѓаат во објектот и се грижат за одржување на јавниот ред и мир, во и околу објектот.

За реализација на физичкото обезбедување на еден објект, потребно е, првично, да се состави и склучи договор со овластено лице (сопственик, директор, менаџер и сл.) кое бара обезбедување објекти – деловни (канцеларии, хали, производствени капацитети, складишта, магацини, земјоделски и индустриски површини и др.) или приватни простории (стан, кука, викендичка и др.). Во договорот се дефинираат времето, местото, содржината, потенцијалот, бројноста, обемот, видот на заканата, средствата и др. Согласно со тоа, работниците за приватно обезбедување постапуваат во рамки на договореното, не надминувајќи ги рамките на овластувањата кои се пренесуваат од страна на овластеното лице. При реализирање на договорот, работниците за приватно обезбедување, покрај објектот, ги заштитуваат и лицата кои живеат, престојуваат, работат или се присутни во објектот по разни основи со одобрение од овластеното лице.

Обезбедувањето на објектите, во зависност од договорот за пружање заштита, најчесто се извршува со физичко обезбедување кое може да биде: надворешно, внатрешно или двете заедно, а може да се извршува и со патролна служба во близина на објектот. Обезбедувањето на објектот опфаќа:

- Обезбедување на објектот како градежна целина;
- Обезбедување на материјалните средства во и околу објектот;
- Обезбедување на просторот околу соодветниот објект; и
- Обезбедување на присутните во секое време во објектите или на ограничениот простор.

Физичкото обезбедување се спроведува преку соодветен план кој треба да содржи:

- Организација и задачи;
- Елаборат;
- Дневник;
- Упатство за ракување со техничките средства;
- Постапка во случај на напад или тревога;
- Знаци на распознавање;
- Подготовка и преглед (уредност).

Работниците за приватно обезбедување кои вршат редовно обезбедување заради 24-часовно покривање се менуваат на местото каде се врши обезбедувањето, откако претходно ќе се јават на одговорниот работник. Работникот кој ја предава должноста го запознава другиот работник кој ја прима должноста со настаните и околностите што се од интерес за обезбедување на објектот или просторот. Податоците за објектот или просторот што се обезбедува, како и за лицата кои се вработени или се сместени во објектот што се обезбедува, работникот за приватно обезбедување ги чува како тајна и не смее да открива никакви детали поврзани со работата.

Доколку не е неопходно објектот да се обезбедува со постојано физичко обезбедување, работниците за приватно обезбедување тоа го прават преку нивните патроли. Тие добиваат конкретни задачи во врска со објектот, а пред сè, прават почести обиколки, забележување сомнителни лица, лица кои се интересираат за објектот, странци и сл. Исто така, обезбедувањето на објекти опфаќа и преземање оперативнотактички мерки и дејствија во поблиската и пошироката околина на објектот кој се обезбедува, а тоа значи прибирање оперативни сознанија поврзани за безбедноста на објектот, контрола на поедини објекти (станови, гаражи, подруми и сл.) од каде може да се загрози безбедноста на објектот, забележување на одредена категорија сомнителни лица и др.

Работникот за приватно обезбедување кој е задолжен за заштита на објектот, не може да се оддалечи од објектот или просторот што го обезбедува, освен во исклучителни случаи кога треба:

- Да спречи извршување на кривично дело или фати сторител на кривично дело во непосредна близина;
- Да го извести непосредно одговорниот работник за настан што посериозно го загрозува воспоставениот ред на подрачјето или објектот што се обезбедува, како и за постоење на опасност од елементарни или други непогоди.

Работникот кој го врши обезбедувањето може да се оддалечи од објектот или од просторот, доколку со таа своја активност не го остава

објектот необезбеден. Податоците до кои ќе дојде врз основа на работниот ангажман како работник за приватно обезбедување за објектот или просторот што се обезбедува, како и за лицата кои се вработени или се сместени во објектот што се обезбедува, треба да ги чува како службена тајна. При нивно невнимателно или злонамерно пренесување со одредена цел подлежи на одговорност согласно со позитивната законска регулатива.

2. Стратегија за физичка безбедност

Организациите/компаниите треба да го ограничат пристапот до одредени области во рамките на нивните простории. Оттука, тие треба да усвојат сет на безбедносни мерки⁶² за да овозможат пристап само на овластен персонал. Овие безбедносни мерки треба да се воведат во согласност со поширок план за заштита на нивната опрема, ресурси и други средства во производствениот капацитет или канцеларискиот простор. Сите овие мерки ја сочинуваат стратегијата за физичка безбедност на организацијата/компанијата.

Стратегијата за одржлива физичка безбедност ја користи технологијата и безбедносниот персонал за да ги постигне своите цели. Треба да се заштитат средствата од напаѓачи кои имаат намера да ги одземат, внатрешните ризици и закани, сајбер-напади, несреќи и природни катастрофи што за возврат бара користење технологија и директно набљудување од страна на работниците за приватно обезбедување.

За да се биде ефективен во однос на превентивните мерки и контрамерки, исто така, ќе треба да се воведат безбедносен периметар, чија големина и опсег може да варираат во зависност од специфичните потреби и можните закани врз објектот на организацијата/компанијата.

Физичката безбедност секогаш е составен дел од пошироката безбедносна стратегија. Трите најважни компоненти на планот за физичка безбедност вклучуваат контрола на пристапот, надзор и безбедносно тестирање.

Контролата на пристапот може да започне од надворешниот раб на безбедносниот периметар. Може да се користи ограда и видеонадзор за да се следи пристапот до објектот и да се обезбеди областа на отворено. Сеопфатниот систем за контрола на пристап вклучува и употреба на напредни брави, картички за контрола на пристап или биометриска автентикација и овластување.

Надзорот е уште една важна компонента која треба да се разгледа. Современите безбедносни системи ги користат сензорите за откривање упад, топлинските сензори и детекторите за чад за заштита

од упади и несреќи. Стратегијата за безбедност, исто така, треба да предвиди поставување камери за набљудување и системи за известување.

Кога ќе се случи одреден инцидент или катастрофа, треба да се дејствува брзо и во согласност со усвоените процедури. Затоа, претходно треба да се тестира планот за опоравување при катастрофи на редовна основа. Вежбите треба да ги тестираат способностите на безбедносниот персонал и вработените лица во организацијата/компанијата за начинот на реагирање при природни катастрофи и при итни случаи предизвикани од внатрешни или надворешни закани. Треба да се проверат и слабите точки во врска со пристапот до критичните деловни ресурси, како што се: собите за сервер, центрите за податоци, производствените линии, опремата за енергија и сл.

Специфичните безбедносни практики што треба да се имплементираат при креирањето на една одржлива стратегија за физичка безбедност ќе зависат од спецификите на деловните простории и основната дејност на организацијата/компанијата. Безбедносната стратегија и контрамерките кај физичката безбедност треба да овозможат ефикасно функционирање на организацијата/компанијата без опасност од надворешни или внатрешни ризици и закани.

Првата линија на одбрана може да вклучува оградени сидови или жичана ограда кои се добри за спречување потенцијални обиди на пробивање и совладување на безбедносниот периметар.

Заштитни бариери се користат за спречување на присилно влегување лица или возила и секогаш треба да бидат дополнети со порти, рампи и други точки на безбедносни проверки.

Бравите се метод со кој се овозможува само поединци кои поседуваат клуч или контролна картичка за пристап да ја отворат или заклучат вратата или портата. Бравите може да бидат поврзани во рамки на посеопфатен систем за следење на безбедноста.

Мониторингот на физичката безбедност треба да вклучува и камери за надзор и сензори кои ги следат движењата и промените во просторот. Исто така, треба безбедносно осветлување за да се осигура дека сите контролирани области се видливи во секој момент.

Работниците за приватно обезбедување треба да ги покријат сите точки за влез во деловниот објект и да ги обезбедуваат критичните области во затворениот деловен простор. Детекторите за вода, чад и топлина, како и противпожарните системи, се системи кои овозможуваат заштита од вода и пожар и со тоа ја заштитуваат функционалноста на деловниот објект.

Последната точка на одбрана од неовластен пристап е употребата на смарт-картички и биометриска идентификација, со цел да се дозволи

влез само на овластениот персонал во строго ограниченото подрачје. Во секој случај, треба да се проценат сите можни сценарија и да се проучат претходни примери на успешни постапки за физичка безбедност пред да се спроведат соодветните контрамерки за деловните објекти.

3. Креирање безбедносна политика за објектот

Како дел од програмата за безбедност, може да се избере да се запишат безбедносните правила во форма на Кодекс за безбедносна политика во објектот⁶³ кој ќе се објави на неколку видливи и достапни места во објектот од каде ќе може да се запознаат вработените лица. Таквите безбедносни правила може да се објават и во безбедносниот прирачник за вработени кој се препорачува да се достави до секој вработен.

Бидејќи безбедноста на објектот е широка област за анализа, сопствениците може да изберат да го задржат фокусот на безбедносната политика само на конкретни аспекти или да се разработат многу различни и пошироки аспекти на безбедноста. Некои од областите кои би можеле да бидат вклучени во безбедносната политика, се:

- Програма за безбедност;
- Области на ограничен пристап;
- Ограничувања на посетителите;
- Изјави во однос на отстранувањето на имотот на компанијата;
- Придружба на автомобили, доколку постои.

Согласно со резултатите од безбедносната проценка на објектот, треба да се дефинираат натамошните чекори во правец на градење на систем од мерки и активности за обезбедување сигурност на објектот и на лицата присутни во него. Според тоа, во зависност од проценетите ризици, мора да се утврди:

- Безбедносна ограда;
- Безбедносно осветлување;
- Систем за откривање на недозволено присуство на лица;
- Патролна служба;
- Контрола на пристап;
- Интернет безбедносен систем за видео надзор;
- Евиденција на присуство;
- Контрола на влез и излез;
- Евиденција и контрола на посетители и дозволена опрема.

Оградата претставува физичка пречка и ја определува границата на зоната што се заштитува. Нивото на заштита на оградата зависи од нејзината височина, градба, материјалот што е користен и други дополнителни елементи употребени за зголемување на нејзината

заштита и ефикасност, како што се: врвовите, системите за откривање на недозволено присуство на оградата, осветлување или интересен безбедносен систем за надзор и сл. Ефикасноста на безбедносната ограда зависи од нивото на заштита на точките за пристап. Влезните врати се конструираат според истите стандарди, како и оградата. Според потребите, на поедини влезни врати се инсталираат системи за контрола на пристап, заради безбедно одвивање на активностите.

Безбедносното осветлување се поставува според минималните потреби за интересен видеонадзор заради овозможување на непречен директен надзор од чуварите, а инсталацијата треба да соодветствува со потребите за кои се користи.

Системите за откривање неовластено физичко присуство на оградата се поставуваат со цел да се зголеми нивото на заштита. За избегнување можен лажан аларм се користи дополнителен систем за верификација на алармот (видеонадзор, чуварска служба и сл.). Овие системи може да се користат во објекти и простории наместо чувари или како помошно средство на чуварската служба. Согласно со потребите и големината на објектите кои се обезбедуваат овие системи се тесно поврзани со единица за брза интервенција – патролната служба на агенцијата за приватно обезбедување.

Во рамките на патролната служба се одредуваат најмалку две лица за секоја точка или објекти во кои е нарушен безбедносниот режим, без притоа да се наруши безбедноста на останатите делови на објектот. Реакцијата на оваа служба, по дојава за аларм или сигнал за тревога дека е нарушена безбедноста на објектот кој се штити, треба да биде во рамки на временскиот интервал што овозможува заштита на објектот или лицата во објектот од неовластено присуство на други лица или објекти. Времето на реакција на патролната служба редовно се проверува, се контролира и се градат механизми за што побрза реакција и оневозможување непријателско делување на неповиканите субјекти или објекти, спротивставување со еднаква мерка или фаќање на сторителите *in flagranti* (на самото место при извршување на делото).

Контролата на пристапот се поставува во зони или простории во рамки на објектот. Контролата може да биде електронска, електро-механичка, со чувар, домар или физичка. Со системите за препознавање на идентитетот (картичка, преку отпечатоци, говорна, око, друг документ и сл.) на присутните (вработени, станари, сопственици, акционери, посетители, обезбедување и сл.) се контролира влезот во обезбедуваните делови од објектите и непосредната околина.

Интересен безбедносен систем за надзор (акустичен, видео, сензорски и сл.) се воспоставува за да претставува помош на службата за обезбедување на објектите, како алатка која може да верификува,

открива, евидентира, снима или препознава недозволените активности и како дополнување на алармните системи поставени на заштитните огради или на поголеми објекти.

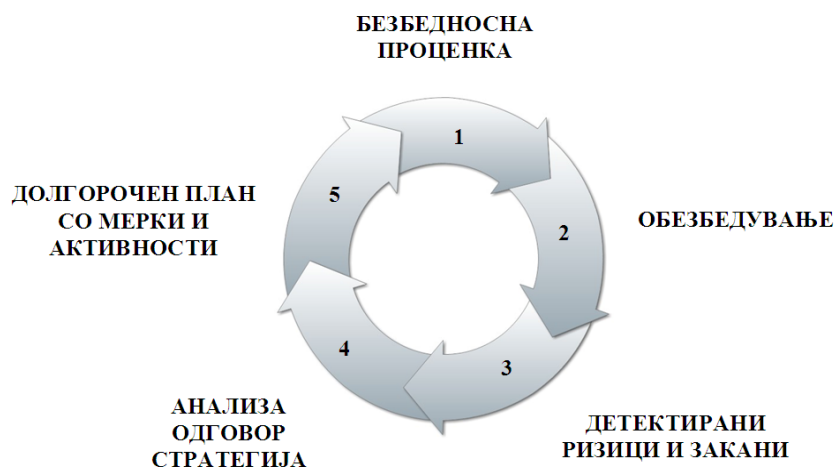
Воспоставениот систем за физичка заштита опфаќа и проверка на влезот и излезот за спречување неовластено внесување или изнесување на материјали во објектите под обезбедување, доколку е тоа стриктно одредено со договорот за обезбедување. За ваквите активности, како и за мерките за проверка на влез и излез и потребната верификација мора да постои поставено објаснување на видно место на јазик разбирлив за поголемиот број од присутните и на еден странски јазик. Во тој дел може да се предупреди и на мерките за можен преглед на лица, превозни средства или багаж.

Пристапот до бараниот субјект или простор со или без придружба на посетителите во рамки на обезбедуваниот простор зависи од: претходно спроведена безбедносна проверка на посетителите, доколку е најавена, примената на општиот и посебниот метод за сомневање дека посетителот не е добронамерен и постои евентуална потреба од дополнителна контрола. Посетителите за кои е потребна придружба, се придружуваат за сето време на движење и престој во објектите. При посета на различни административни делови или лица, посетителите се предаваат на лицата со нивна согласност, доколку е потребен потпис и евиденција на времето колку се задржале во објектите. Посетителите за кои е дозволен влез без придружба, би било добро да бидат обележани со носење на бец кој се поставува на видно место (лев или десен ревер на надворешниот дел од облеката).

Службата за обезбедување е потребно да располага со клучеви од просториите, халите, магацините итн, заради превентивно или репресивно дејствување при непосредна или посредна опасност. Ваквите клучеви кои најчесто се дупликации од оригиналните потребно е да се чуваат во посебни обвивки или места (пликови, коверти, сандачиња со клуч и печат, фиоки со евиденција на употреба и сл.), каде соодветно ќе се оневозможи каква било злоупотреба, но ќе се евидентира нивната евентуална употреба. Доколку се работи за софистицирани системи кои работат со шифри, идентично се постапува со тоа што по пристап или итна употреба од страна на работниците за приватно обезбедување, потребно е шифрите да се променат и повторно соодветно заштитат.

Врз основа на сите изнесени и појаснети аспекти при креирањето на безбедносната политика за објектот, целокупниот процес поедноставно може да се прикаже преку слика бр. 18. Ваквиот процес претставува циклус кој континуирано треба да се одвива со оглед на динамиката и променливоста на ризиците, заканите и опасностите кои

постојано се издигнуваат во и околу објектот на заштита. Првиот чекор е изработката на безбедносна проценка за објектот, заедно со составувањето безбедносен оперативен план. Вториот чекор е процесот на обезбедување кој се воспоставува врз основа на проценетото ниво на безбедносен ризик и загрозеност на објектот. По воспоставениот процес на обезбедување на објектот (преку физичко, техничко, патролно или комбинирано обезбедување), се продолжува кон третиот чекор, а тој е детектирање ризици и закани врз основа на секојдневните работни задачи, обврски и должности на работниците за приватно обезбедување. Четвртиот чекор се однесува на спроведување теренска анализа, непосреден и брз одговор и воспоставување стратегија за елиминирање на утврдените ризици и закани по објектот низ тековното работење. Петтиот чекор е создавање на еден долгорочен план со мерки и активности, преку кој ќе се зголеми квалитетот и успехот во реализирањето на заштитата на објектот. После тоа, циклусот може да се повтори заради проверка и зајакнување на утврдените мерки и активности за обезбедување на објектот што се преземаат од страна на работниците за приватно обезбедување.

слика бр. 18. Циклус на создавање и спроведување безбедносна политика за објект

4. Улогата на менаџерот за приватно обезбедување

Менаџирањето со приватното обезбедување најнапред вклучува идентификација на сопствените средства и ресурси — објекти, лица, производи, информации, инфраструктура, развој и имплементација на политики, процедури и мерки за нивна заштита.

Во дејноста на обезбедување објекти, менаџерот за приватно обезбедување има значајна улога при проценка на безбедносните ризици и закани, донесување на одлуките за нивно намалување, примена на мерки и планови за превенција и заштита, изработка на планови за дејствување во вонредни ситуации, како и за подигнување на квалитетот на услугата која се нуди за зголемување на безбедноста.

Секој менаџер за приватно обезбедување треба да се одликува со:

- Професионалност и искуство во управувањето во рамки на приватната безбедност;
- Ентузијастички пристап за градење доверба со колегите и сите заинтересирани страни на сите нивоа;
- Познавање на најдобрите практики и легислатива кои влијаат на областа приватно обезбедување;
- Силни менаџерски и лидерски вештини, одлични комуникациски способности, како и влијателни преговарачки вештини;
- Напредни информатичко-комуникациски вештини со работно искуство и познавање на електронските системи за обезбедување;
- Вештини за донесување одлуки и преземање контрола во случај на поголеми инциденти;
- Искуство при составување и изработка на извештаи, планови, проценки и сл.;
- Способност за тимска работа;
- Способност за спроведување контрола и оценување на работниците за приватно обезбедување.

Раководењето⁶⁴ кое е најважна карактеристика на менаџментот опфаќа голем број на активности почнувајќи од: визији, дефинирање на целите, планирање и дефинирање на задачите, мотивирање на вработените, координирање, насочување и следење на извршувањето на задачите и наградување и преземање мерки за унапредување, при што се користат различни техники. Менаџерот за приватно обезбедување постојано треба да ги следи законските решенија од областа на безбедноста и нивната практична примена од страна на работниците за приватно обезбедување. Тој е клучна фигура во агенциите за приватно обезбедување каде што има директно влијание врз бизнис стратегијата, нудењето на услугите кои ги вршат агенциите, како и проширување на мрежата на клиенти кои ќе бидат обезбедувани.

Менаџерот е одговорен за развивање на основни и специфични програми за соодветно обучување на работниците за приватно обезбедување, како и за начинот на постапување во акции и почитување на протоколот. Исто така, тој треба да ги скенира и анализира сите

претходни состојби за обезбедување на објектите и да понуди нови предлози и решенија за зголемување на нивото на безбедност.

5. Карактеристики на работникот за обезбедување објекти

Работник за приватно обезбедување како професија претставува многу значајна и одговорна работа. Тие во текот на работењето се грижат за безбедноста на лицата и објектите кои ги заштитуваат што ја прави нивната работа многу сериозна и бара од нив професионалност и одговорност. Работникот за приватно обезбедување треба да биде чесна и доверлива личност со развиени способности за препознавање на потенцијалните закани и ризици по лицата и објектите кои ги обезбедува. За да може едно лице да одговори на предизвикот на оваа професија и да биде успешен во своето работење, треба да поседува одредени карактеристики и тоа:⁶⁵

- Интегритет;
- Моќ на перцепција;
- Критичко размислување;
- Комуникациски вештини;
- Психолошка проценка;
- Флексибилност;
- Почитување;
- Тимска работа.

Покрај овие карактеристики, работникот за обезбедување објекти треба постојано да се усовршува и да ги надоградува своите вештини и знаења. Учеството на семинари, работилници, обуки и сл. ќе бидат од голема помош при следење на најновите трендови и користење на најсовремената опрема во приватното обезбедување, односно при обезбедувањето објекти. Исто така, физичката подготвеност на работникот за приватно обезбедување е од огромно значење при обезбедувањето објекти, бидејќи во многу ситуации е потребно брзо делување и одбивање на нападот. Тој треба да поседува и соодветни вештини на самоодбрана за да може да одговори на предизвикот и да ја стави ситуацијата под контрола. Тука се наметнува потребата од почитување на законските норми при употреба на сила, средства за присила и огнено оружје под услови и во ситуации кога тоа е неопходно.

6. Опрема на работникот за обезбедување на објекти

Во процесот на реализација на обезбедувањето објекти, работниците за приватно обезбедување користат заштитна опрема и

средства за работа, затоа што безбедноста и заштитата при работа во современото работење и извршувањето на нивните секојдневни работни задачи, должности и обврски, со оглед на нивната специфичност, се наметнува како главен императив.

Личната опрема на секое лице од безбедносниот персонал е важна мерка кај обезбедувањето лица и објекти. Секое лице е должно да се грижи совесно и одговорно за исправноста на неговата лична опрема и средства за работа⁶⁶, не само затоа што тоа е дел од одговорноста и дисциплината на секој вработен, туку и поради тоа што станува збор за мерки од кои постојано зависи нивниот живот. Тука, пред сè, влегува работната униформа, заштитната јакна, заштитниот елек (панцирот непробоен од пиштолска муниција и муниција од автоматско оружје), каиш на кој се поставуваат средствата за присилба и друг вид заштитна опрема.

Како средства за работа, работниците за приватно обезбедување користат радиоуреди за комуникација, лампа, рачен метал детектор, уреди за нокно набљудување, комплет за противдиверзионен преглед на објекти и средства, како и средствата за присилба: личното огнено оружје на секој од вработените (пиштол со рамка за муниција и футрола), гумена палка, средства за врзување лица и хемиски средства (спреј).

7. Вработените и клиентите како закана по безбедноста на објектот

Заканите и опасностите по физичката безбедност на објектот, но и лицата кои престојуваат во него по разни основи, не се упатени само однадвор, туку може да се појават и одвнатре. Се работи за случаи кога вработените, клиентите, посетителите и други лица кои се наоѓаат во објектот може да предизвикаат инциденти со кои би се нарушило функционирањето на дејноста која се одвива во објектот, но и би се одразило врз работната атмосфера и чувството на безбедност на сите останати лица.

Покрај вербалните инциденти кои може да настанат од разни причини, во објектите вработените заради прибавување противправна имотна корист и стекнување со финансиски средства може да бидат извршители на крајби, проневери, послужувања, измами, несовесно работење и сл. Овие нелегални активности претставуваат проблем кој подеднакво може да се појави кај компаниите од сите големини. Малите компании често не се одлучуваат да ги преземат потребните мерки на претпазливост за да спречат вакви нелегални активности. Но, од друга страна, факт е дека не смеат да си дозволат да ги игнорираат ваквите случаи.

Најдобар начин да се спречат заканите кои доаѓаат од вработените и клиентите е уште во раните фази да се активира внатрешниот систем на контрола во однос на пристапот до просториите низ објектот со цел да се води евиденција и точно да се знае влегувањето и излегувањето во/од нив. Дополнителна контрола е ограничувањето на движењето и пристапот на вработените и клиентите низ различните простории во објектот, што може да се воспостави преку воведување технички системи за контрола на пристап. Превентивна мерка која би ги одвратила вработените и клиентите од вршење некоја нелегална активност е поставувањето камери за снимање на просторот за кој е потребна дополнителна заштита.

8. Тактичко постапување при обезбедување објекти

Во вршењето физичко обезбедување, работникот за приватно обезбедување е овластен да⁶⁷:

- Врши проверка на идентитет на лица при влез во имотот што го обезбедува;
- Предупреди лице да се оддалечи од имотот што го обезбедува, ако лицето неовластено се задржува во него, односно да го предупреди лицето кое со своето однесување или пропуштање да стори нешто ја загрозува сопствената или безбедноста на другите или може да предизвика оштетување на имотот што се обезбедува;
- Не дозволи влез на неповикано лице, како и да забрани неовластено снимање или внесување средства и опрема за таа намена во имотот што го обезбедува;
- Задржи и предаде на полицијата лице затечено во вршење кривично дело за кое се гони по службена должност, до доаѓањето на полицијата;
- Врши преглед на лица, предмети, возила и багаж; и
- Употреби средства за присилба.

Овластувањата, работникот за приватно обезбедување може да ги примени само во објектот што се обезбедува или до границата на просторот што се обезбедува, кога врши телесна заштита, обезбедување транспорт и пренос на пари и други вредносни пратки и мониторинг-патролно обезбедување.

Сите овие овластувања кои ги користат работниците за приватно обезбедување при заштита на објекти, мора да се преземаат крајно професионално.

Проверката и утврдувањето на идентитет на лица се врши во случаи кога се наметнува потреба, при влез во имот кој се обезбедува.

Проверката на идентитет на лице претставува дејствие кое се презема заради утврдување на правните, стварните и телесните обележја на едно лице кои го разликуваат од други лица, во случај кога постојат причини, услови или основи за нивно доведување во врска со објектот на обезбедување. Проверката се врши преку непосреден увид во неговата лична карта, патна исправа, возачка дозвола или друга јавна исправа со негова фотографија. Лице кое кај себе нема јавна исправа може да се изврши и врз основа на веродостоен исказ од лице чиј идентитет е познат и проверен од страна на работникот за приватно обезбедување.

Предупредувањето е мерка при која работникот за приватно обезбедување ќе го опомене лицето кое со своето однесување, дејствување или пропуштање одредени дејства може да ја доведе во опасност својата безбедност, безбедноста на другите лица или безбедноста на имотот, да го наруши јавниот ред и мир или да ја загрози општата безбедност или кога оправдано се очекува дека тоа лице може да стори или да предизвика други лица да сторат дело на загрозување или непосреден напад на обезбедуваниот објект или лице. Предупредувањето може да се упати и на лице вработено во правното лице кое се обезбедува. Предупредувањето е кратко и јасно, се упатува со светлосен, звучен или друг разбирлив сигнал, со мегафон, разгласен уред или на друг поволен и можен начин. Предупредувањето дадено со светлосен сигнал се надополнува и со усно издадена наредба. Предупредувањето по правило се дава пред да настанат штетните последици.

Работникот за приватно обезбедување не смее да дозволи влез на неповикано лице и забранува неовластено снимање или внесување средства и опрема за таа намена во имотот што го обезбедува, доколку лицето кое претходно било предупредено од страна на работникот за приватно обезбедување, за тоа не постапило. За преземање на ваквата мерка претходно е потребно на видно место да се истакне табла со натпис што е дозволено за внесување во објектот, а што е забрането. Втор начин е сите вработени со посебен интерес акт да бидат информирани за постапки кои не се дозволени, па понатаму, тие ќе ги информираат лицата кои сакаат да ги посетат, за правилата за влез и внесување материјали кои се забранети или за фотографирање, снимање или употреба на други средства кои се способни да илустрираат, пренесат, фокусираат, обележат или потенцираат одредени моменти, состојби, начини на однесување или живеење на начин кој не е дозволен и стриктно посочен на странката.

Задржувањето е мерка при која работникот за приватно обезбедување има право да задржи лице кое е затечено во вршење дејствија кои не се пожелни и се дел од работниот и договорен делокруг

на задачи или извршува кривично дело на објектот или на лице кое е предмет на договорено обезбедување. За задржувањето е должен веднаш да ја извести полицијата и ќе постапи согласно со добиените инструкции од полицијата. Доколку лицето кое се затекне при вршење на делото е малолетник, работникот за приватно обезбедување е должен веднаш да го извести Министерството за внатрешни работи заради постапување согласно со прописите од областа на малолетничката правда. Задржувањето треба да биде без примена на посебно изразена сила, но со соодветна и сразмерна на онаа изразена од страна на лицето. Задржувањето се врши во објект ако за тоа има можности, на отворено, но под соодветни услови кои нема да наштетат на здравјето и телото на лицето, како и во возило доколку има услови. Времето на задржување треба да биде исклучиво до доаѓање на полициските службеници.

Едно од секојдневните службени дејствија што ги презема работникот за приватно обезбедување во објектите со повеќе вработени, е и прегледот на превозните средства, багаж, предмети и лица. Целта на прегледот како овластување е неопходно заради пронаоѓање предмети кои може да се предмет на кражба, проневера, за вршење напад, самоповредување или за други цели кои со актите на договорувањето кој ангажирал агенција за приватно обезбедување се забранети да се внесуваат или изнесуваат. Мерката претставува овластување кое е ограничено на надворешни проверки на облеката и други предмети и багаж со помош на сетилата за вид, допир, слух и мирис, но не и на дејствија со кои нешто што не е видно се прави видно со отворање, отпакување и слично. Мерката се реализира преку преглед на облеката на лицето, обувките, телото и личниот багаж. Прегледот го врши работник за приватно обезбедување од ист пол, освен кога е нужен итен преглед заради одземање огнено оружје или предмети подобни за напад. Преглед на предмети се врши со надворешна проверка на предметите кои се наоѓаат кај лице или предмети кои се пренесуваат по налог на лицето. При вршење на прегледот работниците за приватно обезбедување може да користат технички средства за таа намена. Ова дејствие може да се преземе како секојдневна активност, но и како ад хос акција од страна на службата за приватно обезбедување. Ако при прегледот се пронајдат траги или предмети кои не се дозволени, најпрво, треба да се информира одговорниот во објектот кој се обезбедува и понатаму се постапува по негов налог со пронајдените предмети, средства или материјали. Доколку тоа не е можно, а се сомнева дека постои прекршок или кривично дело треба да се информира полицијата. Во сите случаи предметите се задржуваат и предаваат на одговорното лице или на овластените службени лица од полицијата, а тие понатаму постапуваат согласно со нивните

овластувања. Тие можат со или без наредба од суд, да ги одземат пронајдените средства, предмети, документи и слично во следните случаи:

1) Кога постојат основи за сомневање дека се работи за предмет на кривично дело, прекршок или имотна корист прибавена со кривично дело или прекршок кој може да послужи како доказ во постапката, доколку постои опасност од одлагање;

2) Кога заради заштита на општата безбедност, одземањето на предметот неопходно е потребно; и

3) На лице на кое привремено му е ограничена слободата на движење, а поседува или може да употреби предмет за самоповредување, напад или бегство.

Како последна, а воедно и најтешка мерка е употребата на средства за присилба. При вршењето заштита на објект, работникот за приватно обезбедување може да ги примени следниве средства за присилба⁶⁸:

- Физичка сила;
- Гумена палка;
- Средства за врзување на лица;
- Хемиски средства (спреј);
- Огнено оружје; и
- Дресирано куче.

Средствата за присилба се применуваат само кога работникот за приватно обезбедување не може на друг начин да одбие непосреден противправен напад насочен кон неговиот или животот на лицата кои ги обезбедува или непосреден противправен напад насочен кон уништување, оштетување или оттуѓување на имотот што го обезбедува. Пред примена на средствата за присилба, работникот за приватно обезбедување е должен гласно да го предупреди лицето спрема кое ќе го примени средството за присилба. Средствата за присилба може да се употребат ако целта на постапувањето не може да биде остварена на друг начин. Работникот за приватно обезбедување, секогаш ќе употреби средство за присилба со кое се причинува најмала штета, а ќе ја оствари целта и должен е да престане со употребата на средството за присилба, веднаш штом ќе престанат причините поради кои дошло до негова употреба. За употребата на средствата за присилба, работникот за приватно обезбедување ја известува полицијата веднаш, а најдоцна во рок од еден час од моментот на престанок на дејствието.

Како примена на физичка сила се подразбира примена на различни техники и зафати со кои се оневозможува лицето да презема мерки на напад кон лицето кое обезбедува или кон објектот или лицата кои се обезбедуваат. Физичката сила треба да биде соодветна на

реалниот, а не на претпоставениот напад и не драстичен кој може да нанесе повреди или други последици по телесниот интегритет на лицето кое претходно се повикало да не презема одредени дејствија или пружа пасивен отпор.

Доколку лицето кое напаѓа не прекине со нападот и посегнува кон примена на помошни средства (палка, кабел, боксирач, стап и сл.) тогаш работникот за приватно обезбедување може да примени палка или друго помошно средство, кое е им дадено на работниците за приватно обезбедување и го имаат со себе под соодветни околности на обезбедување лица и објекти.

Исто така, може да се употреби и спреј за неутрализирање (солзавец, загушливец, чаден спреј и сл.) со цел привремено да се онеспособи лицето кое напаѓа, а кое на друг начин не може да се убеди да постапува според дадените инструкции на работникот за приватно обезбедување.

По неутрализирањето на лицето кое пружало отпор, може да се примени одредено средство за врзување и тоа на екстремитетите, без посебно стегање. Ставањето на средствата за врзување се применува како крајна мерка, ако лицето не ги почитува наредбите и ако и по совладувањето на отпорот не останува смирен. За врзувањето е важно да не предизвикува болка, да не се прави на понижувачки начин, да не се преземаат дополнителни мерки на присилба и веднаш да се информираат службените лица од полицијата на кои им се предава во најбрзо можно време и им се препушта за натамошно постапување.

Како најтешка и најнепопуларна мерка е употребата на огнено оружје. Работникот за приватно обезбедување може да употреби огнено оружје само ако објективно не е во можност да ја извести полицијата и ако на друг начин не може да одбие непосреден противправен напад, со кој се загрозува неговиот живот или животот на лицето кое го обезбедува или одбие непосреден противправен напад на имотот што го обезбедува. За напад се смета секој физички напад на начин или со средство (огнено оружје, опасно орудие или друг сличен предмет со кој може да се загрози животот) кое претставува непосредна опасност по животот, напад кој го вршат две или повеќе лица, односно напад од очигледно физичко посилно лице или лице кое се служи со посебни вештини. За напад се смета и секое дејствие насочено кон уништување, оштетување или оттуѓување на имотот што се обезбедува. Она што е важно е дека пред употребата на огнено оружје, работникот за приватно обезбедување гласно го предупредува лицето за намерата за употреба на огнено оружје. Доколку е неизбежна примената на огнено оружје се инсистира, доколку е можно, да се испукаат еден до два куршуми во воздух, за да се покаже сериозноста на работникот за приватно

обезбедување и неговата решеност да пристапи кон гаѓање во жива цел. Употребата на огнено оружје е забранета:

- Доколку со тоа се доведува во опасност животот на други граѓани;
- Против бремена жена чија бременост е видлива, дете и старец, освен ако овие лица со огнено оружје или со други опасни средства непосредно го загрозуваат животот на работникот за приватно обезбедување или на лицето кое се обезбедува; и
- При обезбедување јавни собири и други настани.

Покрај употребата на претходно наведените овластувања кои се дадени со позитивната законска регулатива, дополнително е отворена можност за употреба на дресирано куче. За вршење работи на физичко обезбедување може да се употреби дресирано куче, доколку има потврда за успешно завршена дресура од страна на полицијата и е под непосреден надзор на работник за приватно обезбедување (водич на дресирано куче) кој има потврда за успешно завршена обука за употреба на дресирано куче. При употребата на дресирано куче, кучето задолжително има заштитна корпа, а кучето се употребува заради одбивање на непосреден напад над работникот за приватно обезбедување, како и непосреден напад над лицето или имотот што се обезбедува. Дресирано куче без заштитна корпа се употребува во случаите кога се исполнети условите за примена на физичка сила или се исполнети условите за употреба на огнено оружје.

За секое поединечно дејствие кое се презема од законски дадените овластувања се составува посебен записник. Особено е значаен записникот за извршено задржување, кога се составува записник кој содржи податоци за: назив на организациската единица (по објект на ангажман) на агенцијата за приватно обезбедување, број, датум и место на издавање на записникот; задржано лице (име и презиме, датум, место и држава на раѓање, единствен матичен број на граѓанинот, адреса на живеалиште, односно престојувалиште, број на лична карта или патна исправа врз основа на која е извршена проверка на идентитет и органот кој ја издал); назив на обезбедуваниот објект или лице, каде лицето е задржано; датум и време на задржување; име и презиме на работникот за приватно обезбедување кој одлучил за задржувањето; причини за задржувањето; датум и час кога лицето е предадено на овластено службено лице од Министерството за внатрешни работи и кога престанало задржувањето од страна на работникот за приватно обезбедување; место за потпис на лицето; место за забелешка; место за потпис на лицето и на полицискиот службеник кој го презел задржаното лице.

Предвидените дејствија или начини на претпазливост, треба да се преземаат заради поефикасно реализирање и избегнување нелегални активности. Најпрво важно е работникот за приватно обезбедување да ја врши заштитата во работна облека. По исклучок, работник за приватно обезбедување не мора да носи работна облека, меѓутоа мора да има соодветна ознака на правното лице. Изгледот и содржината на ознаката на правното лице кои ги користи како сопствено обележје, на униформата, возилата и објектите, со посебен акт ги пропишува правното лице кое врши приватно обезбедување. Правните лица кои вршат приватно обезбедување се должни да обезбедат работна облека за нивните работници на која треба да има соодветна ознака на правното лице. Работната облека се носи во текот на работното време на работникот за приватно обезбедување. Носењето на работната облека која е обележана, му овозможува да биде јасно идентификуван и да може да постапува согласно со овластувањата. Работникот за приватно обезбедување при преземањето на дејствијата од својот работен делокруг, мора да постапува внимателно, совесно, ефикасно и безбедно. Заедничка карактеристика на сите видови презентирани дејствија е дека тие мора да бидат законити, целисходни, правовремени и реално извршливи. Посебно е потребно да се обрне внимание на следниве активности на работникот за приватно обезбедување при заштита на објект или лице, кон лицата присутни во, до или покрај објектот, предмет на обезбедување, при спроведување на овластувањата:

- Приоѓање кон лицето – секогаш треба да се води сметка за начинот на приоѓање кон лицето или лицата. Тоа мора да биде на соодветен начин за да се пружи прегледност на лицето и ситуацијата. Местото треба да биде осветлено и да биде видливо, за да може да се забележи дали носи некои предмети в раце или на себе, во гардеробата или во торбица од багажот кој го носи со себе. Битно е обезбедувачот секогаш да биде спремен за несакана ситуација или за интервенција.
- Избор на соодветна локација – потребно е претпазливо да се избере местото кое пружа најголема безбедност, минимални можности за давање отпор од лицето или за негово бегство. Во исто време, доколку му е потребна помош, работникот за приватно обезбедување може да побара помош од колегите или граѓаните. Посебно е важно во затворени простории секогаш да се води сметка, грбот да биде заштитен и безбеден (близу сид, параван или потпрен со грбот на грбот на друг колега), бидејќи најризичните ситуации се во затворени простории, каде може секогаш да се очекува дека некој од присутните лица ќе му пружи помош на лицето кое е предмет на обработка или ќе се

побуни на постапувањето од страна на работникот за приватно обезбедување.

- Лична безбедност – во секоја ситуација, колку и да изгледа навидум безбедно, работникот за приватно обезбедување мора да се грижи за својата лична безбедност и секогаш да создава поволни услови за себе и да биде подготвен за интервенција.
- Растојание – при утврдување на идентитетот, секогаш треба да се биде на минимално растојание од 1 до 2 метри за да може да се заштити или да избегне евентуален напад од лицето кое го легитимира или над него презема друго дејствие.
- Агол – при утврдување на идентитетот на лицето доколку работникот за приватно обезбедување е сам, потребно е да застане и да се постави под агол од околу 45 степени од лицето, за да може да го набљудува и при евентуална потреба да интервенира. Доколку се двајца, потребно е да бидат поставени под истиот агол кон лицето и едниот да го спроведе утврдувањето на идентитетот, а другиот да се грижи за својата безбедност и безбедноста на колегата кој ги бележи податоците.
- Усно обраќање и запознавање со причината за преземање на мерките – работникот за приватно обезбедување секогаш кон лицето спрема кое постапува усно се обраќа со зборовите „господине” или „госпоѓо” и секогаш треба да ја каже причината за преземање на мерката.
- Проверка на документите и внимавање на говорот на телото на лицето – за документите е битно да се види дали тие се оригинални или, пак, се фалсификувани, преправани, адаптирани и сл. Говорот на телото може да ни укаже на подготвување за напад.
- Идентичност – битно е да се потврди идентичноста на лицето кое се легитимира преку фотографијата во документот, печатот и стварниот лик на лицето.
- Валидност – документот мора да е издаден од надлежен орган, да е со валиден рок на важење, да ги има потребните податоци за лицето кое се легитимира, да има фотографија од лицето.
- Забележување на податоците во службен бележник – работникот за приватно обезбедување е должен да ги забележи податоците од документот преку кој го утврдува идентитетот во својот бележник и притоа раката со документот и бележникот да му биде на потребната висина свртена кон лицето, за да може во секој момент да го следи движењето на лицето и да интервенира, ако биде потребно.

- Проверка (комуникација по радиоврска, телефон) – податоците на лицето на кое му се утврдува идентитет треба да бидат проверени кај лицето барател на обезбедување или лице овластено од него, за консултација за пропуштање во објектот или отстранување на соодветна оддалеченост.
- Задржување – кога постојат причини лицето да биде задржано, тие треба усно да му се соопштат и да се биде крајно внимателен од неговата реакција која може да биде неконтролирана или неочекувана.
- Преглед – во ситуации кога лицето носи одредени предмети или багаж, најдобро е да се изврши преглед со особено внимание од можна негова негативна реакција. Секогаш, кога лицето треба да биде задржано или качено во службено возило, задолжително мора да му се изврши преглед на облеката, заради можноста да дојде до самоповредување или повредување на работниците за приватно обезбедување, бидејќи одговорноста за животот и телото на лицето кое се приведува е одговорност на работниците за приватно обезбедување кои ги вршат дејствијата согласно со дадените овластувања.

9. Мерки и активности за обезбедување објекти

Обезбедувањето и заштитата на приватните и деловните објекти подразбира преземање севкупни мерки, активности, задачи и работи кои претходно се планираат и се преземаат од надлежните органи и агенциите за приватно обезбедување во насока на отстранување на ризиците, заканите, опасностите и загрозувањата кои постојат кон нив.

Со цел да се зголеми нивото на физичката безбедност на објектот, но, исто така, да се создаде поповолна животна и работна средина и атмосфера, секој сопственик на дом или компанија треба да преземе бројни превентивни мерки.

Објектите може да бидат загрозени на многу начини, со различни средства и методи, а преземањето на мерките и активностите за нивно обезбедување зависи од повеќе фактори.

Специфична карактеристика кај овој вид обезбедување е тоа што преземените мерки за заштита не се однесуваат само на објектите, туку и на сите лица кои се нивни корисници или престојуваат во овие објекти од различни причини. Затоа, ваквите мерки имаат поширок опсег во нивната примена.

Најчестите мерки за заштита кои се применуваат во процесот на обезбедување на приватните и деловните објекти се мерките за физичка,

техничка, противдиверзiona и противпожарна заштита, како и мерки за санитарно-техничка, биолошко-хемиска и здравствена заштита.

Мерки за физичка заштита

Во процесот на обезбедување на објектите значаен дел зазема физичкото обезбедување кое всушност се реализира преку спроведување мерки за надворешно и внатрешно обезбедување⁶⁹.

Мерките и активностите за физичко обезбедување се состојат од спроведување на непосредно и лично физичко обезбедување и примена на други физички мерки и активности заради спречување на загрозувањето на безбедноста на објектите и лицата кои престојуваат во нив.

Мерките за надворешно физичко обезбедување се преземаат во согласност со безбедносната проценка, природата на објектот, како и фреквенцијата на минувачи во близина на објектот. Надворешното обезбедување во основа се врши на два начина и тоа со физичко присуство на работник за приватно обезбедување (непосредно пред објектот) и позорничарска, односно патролна служба. Надворешното обезбедување го вршат работниците за приватно обезбедување кои преземаат различни мерки за заштита согласно со законските овластувања кои ги поседуваат.

При започнување на обезбедувањето на објектот значајно е да се направи промена на бравата, како важна мерка на претпазливост. Потребна е првична промена на бравите во објектот во кој некој веќе живеел или работел, затоа што никогаш не може да се знае со сигурност кој е сопственик на сите постоечки клучеви.

Во рамките на мерките за физичка заштита влегува инсталирањето на безбедносни брави. На сите надворешни врати препорачливо е да се инсталираат современи брави кои имаат повисок степен на безбедност користејќи голем број на заштитни елементи.

Грижата за тоа кој ги има сите клучеви треба да биде приоритет. Ако во објектот сè уште нема вградено современи системи за контрола на пристап, треба да се води евиденција за тоа кај кого се клучевите и од кои простории се тие.

Мерките за внатрешно физичко обезбедување ги преземаат работниците за приватно обезбедување во рамките на објектот и тие се состојат од:

- Непосредна заштита, контрола и надзор на објектот, просториите, имотот, уредите, средствата, опремата, ресурсите и инсталацијата во него;

- Спречување потенцијални напади (физичка сила, закана и сл.) врз вработените лица, клиентите и други лица, кои по различен основ престојуваат во објектот и совладување на напаѓачите;
- Вршење работи на пријавница и водење уредна евиденција за сите посетители;
- Легитимирање и контрола на сите лица кои доаѓаат во објектот што се обезбедува со користење расположливи системи за техничка заштита, како што се метал-детекторска врата и рендген-апарат;
- Привремено одземање и задржување на предметите кои би можеле да бидат потенцијални загрозувачи на безбедноста на лицата во објектот.

Мерки за техничка заштита

Техничките мерки и активности за обезбедување се од превентивна природа и се состојат од употреба на електронско-технички, техничко-технолошки, хемиски, биолошки и радијациски средства, помагала и опрема наменети за откривање и спречување противправни дејствија и активности насочени кон загрозување на безбедноста на лицата и објектите што се обезбедуваат.

Во последно време од сосема легитимни и оправдани причини, при заштитата на одредени објекти покрај физичката и механичката заштита, сè повеќе се користат разни технички средства за заштита на периметарот и внатрешните простории на објектот. Под противпровална, односно техничка заштита или како што сè почесто се нарекува, заштита од таен или насилан упад во заштитен објект или одредени простории во него, се подразбира примена на мерки кои треба да спречат, алармираат или неутрализираат секаков неовластен пристап од страна на непознати лица во него.

Современиот начин на функционирање на приватната безбедност укажува на можноста од вградување различни безбедносни технички системи и уреди во објектите заради нивна заштита. Видот на системите и уредите, нивниот распоред и местоположба, зависат од видот на обезбедуваниот објект и од безбедносната проценка на ризикот.

Во мерки за техничка заштита се вбројуваат алармните системи, различни видови заштитно осветлување, сензори за детекција на извесни физички промени во обезбедуваниот простор, затворени видеосистеми за мониторинг (Closed Circuit Television – CCTV), како и системите за контрола на пристапот со кои се регистрира влезот и излезот на сите лица во објектот.

Алармните системи за заштита заземаат значајно место во процесот на обезбедувањето објекти, а нивната основна функција е да детектираат неовластен пристап во внатрешниот или надворешниот простор на обезбедуваниот објект или присуство на извесни надворешни опасности и да алармираат до конкретниот субјект кој се грижи за заштита на објектот. Тие може да бидат противпробални системи, противпожарни системи и системи за предупредување.

Денес, масовно се применуваат алармните системи за заштита кои се состојат од повеќе потсистеми во одредена меѓусебна корелација и функционална меѓузависност. Тие се состојат од алармни централи, сензори за детекција на извесни физички промени во обезбедуваниот простор, сирени, магнетни контакти и алармни дојавувачи.⁷⁰

Техничките системи за снимање од затворен тип се компонента од интегралниот систем за техничка заштита на објектите и нивната улога може да се согледа низ три основни функции: набљудување, снимање и одвраќање.⁷¹

Набљудувањето овозможува согледување на ситуацијата од страна на работникот за приватно обезбедување во просторот кој се обезбедува. Со тоа се олеснува неговата работа при вршењето на физичкото обезбедување за полесно донесување одлуки за безбедносната состојба на просторот во кој во истиот момент нема негово физичко присуство.

Снимањето (архивирањето) овозможува репродукција на настаните што е од исклучително значење за дополнителна анализа на информациите од надгледуваниот простор.

Одвраќањето е функција која првенствено има психолошко дејство на лицата кои имаат намера (легално или нелегално) да влезат во просторот што се обезбедува и евентуално да преземат одредени недозволен дејствија.

Основните елементи на овие системи се камерите, преносните кабли, мониторите и уредите за снимање и репродукција на слика.

Некои од предностите на овие системи се: набљудување на повеќе локации одеднаш, од едно централно место, лесно откривање на пристапните точки за влез и упад во објектот, замена на анажирањето на работна сила, така што ќе се постигне намалување на оперативните трошоци за обезбедување и сл.

Недостаток на овие системи е што некогаш, како и кај секој компјутерско-технички систем, може да се појават пречки и софтверски проблеми, нефункционални се во екстремни услови, како што се тропски горештини, арктички студови, ветар и песочни олуји, поплави и земјотреси, а потребни им се повремени одржувања од страна на специјализирани техничари.

Целокупната опрема за надзор и управување со системот за техничка заштита е сместена на едно место, а тоа е центарот за обезбедување и надзор⁷². Оваа посебна просторија е опремена со технички уреди за автоматски прием и обработка на алармни сигнали и други информации кои пристигнуваат од уреди и инсталации во објекти или возила инсталирани за таа намена. Овој центар за обезбедување и надзор задолжително има дежурство од 24 часа. По пристигнување на сигналот за тревога во центарот за обезбедување и надзор, правното лице кое врши приватно обезбедување во вид на давање услуги мора да ангажира патрола за обезбедување. Работникот за приватно обезбедување (оператор) во центарот за обезбедување и надзор е должен веднаш да ја извести полицијата, доколку примената информација укажува дека се врши кривично дело за кое се гони по службена должност.

Инаку, овој центар може да биде поставен на ниво на одреден објект (надзор над тој објект), за надзор на едно подрачје или во вид на централизиран надзор на повеќе дислоцирани објекти. Информациите за загрозеноста на објектот благовремено се пренесуваат до надлежниот центар што ја забрзува интервенцијата на работниците за приватно обезбедување или евентуално полицијата. Сите настани се меморираат во техничкиот систем со што се овозможува реконструкција на настаните, а со тоа се постигнува и поголема одговорност, односно се овозможува утврдување на одговорноста на лицата. Ваквиот систем е економичен, бидејќи овозможува користење на постојните телефонски мрежи за пренос на информациите, го намалува бројот на ангажирани работници за физичко обезбедување и дава можност техничката заштита на објектот да се изведува во фази.

Бидејќи во објектите во кои има поголем број на вработени, има чести посети на странки и клиенти, па не е доволно заштитните мерки и активности да ги реализираат само работниците за физичко обезбедување, туку неопходно е и да се воведат разни технички средства (системи) за контрола на пристапот. Воведувањето на ваквите системи ја зголемува безбедноста на објектот, а воедно, го намалува и бројот на ангажирани работници за физичко обезбедување.

Системот за контрола на пристапот го регулира движењето на лицата во рамките на одреден објект, односно во неговата внатрешност, но и во подрачјето околу објектот. Контролата се применува на луѓе, транспортни средства и материјали. Притоа, постојат три видови⁷³ системи за идентификација на пристапот (контролата) до одреден објект и тоа: шифриран (кодиран) влез, влез со идентификациски картички или бецови и биометриски пристап (врз основа на препознавање на некои

физички особености на лицата - папиларни линии од прсти, дланка, лице, мрежница од око и сл.).

Основен начин за контрола на пристапот на лица до објектот е нивно легитимирање. За странки, посетители, новинари, технички персонал итн, се предвидени пропусници, а за одредени моторни возила, за користење на одредени паркинг-места, се доделуваат налепници. Посебни значки, бецови се издаваат на лица кои имаат неограничени права во поглед на влезот, движењето и задржувањето во објектот што се обезбедува.

Системите за контрола на пристапот на одреден простор може да вклучат и употреба на идентификациски картички⁷⁴ кои се најраспространети и доста корисни безбедносни документи. Тие се кодирани, за чие активирање потребно е да се вовлече картичката во читачот, да се повлече или да се приближи на одредено растојание. Според начинот на изработка, овие картички може да бидат магнетни, чипувани, индуктивни, бесконтактни (активни и пасивни) итн. Ваквите картички кои се во широка употреба, денес се со иста величина и облик, а како картичка на иднината се смета т.н. „smart” картичка, која содржи сопствен процесор, има голема меморија и содржи огромен број податоци што ја прави функционална и за други намени.

Покрај сите овие наведени методи и средства за заштита на приватните и деловните објекти, во практиката се применуваат и неколку технички средства кои имаат превентивна функција во процесот на обезбедување, а со цел да ги одвратат потенцијалните напаѓачи (провалници) чија намера е да ги искористат слабите точки на објектите и нивната несоодветна заштита. Па, така, сите слаби точки (врати, прозорци, стаклени и други површини) можат да се стават под заштита со помош на контактни заштитни уреди и да бидат поврзани во заеднички систем за заштита. Оваа врска се изведува преку централен уред за сигнализација, како што се сирени, свона и сл. Сидовите и таванот на зградите се локации на кои треба да се посвети посериозно внимание во однос на заштитата. Често на провалниците им е посигурно и полесно да провалат преку нив, отколку преку масивната врата која е особено заштитена. Провалниците покажуваат специјален интерес за излозите на продавниците за накит, како и продавниците за луксузни предмети. Во такви случаи, ефикасна заштита пружаат микродетекторите кои се специјално изработени за стаклени витрини и врати со останатата придружна опрема и елементи.

Електричната заштита, пак, е метод кој зазема посебно место во борбата не само против провалите, туку и против вандализмот. Големите отворени простори, фабрики, складишта, магацини, плантажи,

ловишта, индустриски капацитети и сл., многу едноставно се штитат со помош на електрична ограда.

Мерки за противдиверзиона заштита

Прегледот на објект заради противдиверзиона заштита се врши од надворешната и внатрешната страна на објектот.

Од надворешна страна прегледот и контролата за овој вид заштита подразбира преглед на објектот, дворот и околниот простор вклучувајќи ги тука сите подземни и надземни инсталации (електрична инсталација, водоводна мрежа, парно греење, гасна инсталација, канализациона мрежа, телефонски и останати сигнални кабли и инсталации) притоа вршејќи контрола над нив за пронаоѓање и отстранување на поставени експлозивни материи.

По извршениот противдиверзионен преглед на надворешниот дел од објектот се пристапува кон преглед на внатрешноста на објектот. Прегледот на внатрешниот периметар на објектот се започнува од долу-нагоре или од горе-надолу почнувајќи со подрумските простории (котлара, гасна станица, резервоари за течно гориво, резервоари за вода, генератори за електрична енергија) и останати делови и предмети во подрумските простории. Потоа се преминува со преглед на приземјето заедно со влезовите и излезите, заради поголема и поефикасна контрола на сите пристапи кон објектот, а ако за тоа постои можност, се врши редуцирање на влезовите на главни и споредни (влез за вработени и техничкиот персонал), преглед на под скалишниот простор, скалилата, лифтовите (нивна исправност и носивоста) и просториите на катовите сè до поткровјето.

При вршење на противдиверзионен преглед (од надворешната и внатрешна страна) на објектот по претходна проценка освен со употреба на техничка опрема, се употребува и службено куче за пронаоѓање експлозивни материи.

Непосредно до главниот влез, на просторот за паркирање од објектот се определува место за противдиверзионен преглед на возила, моторните придружни возила, како и преглед на паркираните возила кои влегуваат во кругот на самиот објект. Местото треба да биде на доволно безбедно растојание и да биде рамна површина со доволно природна светлина и електрична инсталација со приклучоци за електрични уреди.

Главниот влез на објектот треба да биде доволно просторно широк, за да може да се инсталира техничка опрема и средства за преглед на личниот багаж, како и преглед на лицата кои влегуваат во објектот. Притоа, треба да се користи рендген-апарат со скенер и

тунелска транспортна лента за преглед на личниот багаж, а на неговиот процесор треба да биде вграден сензор за автоматска детекција на опасни и експлозивни материи. Со самиот рендген-апарат треба да има придружна опрема (пластични касетки) кои се користат за преглед на личните предмети (клучеви, часовници, метални пари, паричник, пенкала, мобилни телефони и др).

До рендген-апаратот се поставува и врата со метал-детектор. Секоја врата според своите технички карактеристики треба да има одредено ниво на заштита за откривање на присуство на метал и давање на звучен и светлосен сигнал. Вратата со детектори за метал вратата треба да има соодветно ниво на осетливост за откривање на присуството на метал.

На главниот влез на објектот треба да се користат и рачни детектори за метал за преглед на лица кои имаат вградено медицински помагала (вештачки протези на екстремитетите и др.) и рачен преносен детектор за експлозивни материи. Овој детектор првенствено ќе се користи за преглед на багаж и габаритни предмети кои не можат да поминат преку рендген-апаратот. Детекторот за експлозиви треба да има технички можности за откривање на поголем број видови на експлозивни материи.

На помошниот, односно споредниот влез на објектот е потребно да има уште еден комплет на техничка опрема и средства (рендген-апарат и врата со метал-детектор) кои треба да бидат со соодветни димензии и технички карактеристики и можности за целосна проверка на предмети и ресурси кои се внесуваат во магацините, кујната, рестораните, конгресните сали, како и вршење преглед на техничкиот персонал и останатите лица од објектот. Доколку во објектот нема опрема и технички средства за противдиверзиона контрола, во тој случај се преземаат неопходни мерки со примена на рачни преносни технички средства и опрема за откривање експлозивни направи.

Противдиверзиониот преглед на домови се започнува со преглед од влезната врата и процепот на вратата со касата и бравата. По влегувањето се застанува во претсобјето и преку осетот за мирис се проверува чистотата на воздухот, а со визуелен преглед се проверува целокупниот простор за живеење или престојување. Потоа се врши преглед на просториите, со тоа што движењето се започнува во правецот на движењето на стрелките на часовникот. При прегледот се користи техничка опрема (детектор за експлозиви, телескопско огледало, фибер оптика, рачен детектор за метал) и службено куче за откривање експлозивни материи. Прегледот опфаќа преглед на сидовите (сите преправки и доработки), предметите поставени на сидот како што се: сидни ламби, умтенички слики, завеси, штекери и др., а на таванот (сите

преправки и доработки) лустери и други светилки. На подот се врши проверка на паркетот, ламинатот, плочките и мебелот (плакари, шкафче за чевли, комоди, фрижидер, телевизор, работни маси и бироа, телефонски апарат, клуб масички со фотељи, кревети, клима уредот и др.). Понатаму се врши контрола на санитарните јазли, бањата и тоалетите која опфаќа преглед на сите вградени елементи и контрола на нивната исправност (електрична инсталација, водоводна мрежа, вентилација и др.). На крајот се проверуваат и прозорците, вратите и балконите.

Доколку при прегледот се забележат одредени недостатоци, оштетени предмети, прегорени електрични апарати и техника се известува одговорното лице на објектот за благовремено отстранување на недостатоците. Во случај кога при прегледот е забележано присуство на експлозивна материја или направа или друг вид сомнителен предмет, тогаш прегледот се прекинува, се известува локалната полициска станица, објектот се напушта и се чекаат понатамошни инструкции.

Работниците за приватно обезбедување кои вршат ваков вид преглед и контрола треба да поседуваат соодветна стручна подготовка и да бидат оспособени и обучени за ракување со целокупната техничка опрема. За преглед и контрола на лица од женски пол, потребно е да има и работнички за приватно обезбедување заради спроведување на прегледот.

Мерки за противпожарна заштита

Кога станува збор за заштитата од пожари, се укажува на потребата од контрола на правилното функционирање на вградените уреди за заштита од пожар во објектите и на потребата од обука на одредени луѓе кои се движат во тие објекти, за да знаат да ги користат и да ракуваат со овие уреди.

Покрај тоа, тие се должни да ги одржуваат електричните, вентилациските, топлинските, алармните и другите инсталации во објектот во соодветна оптимална исправна состојба. Работниците за приватно обезбедување мора да бидат обучени и оспособени за користење на опремата и средствата за заштита од пожари, како и уредите за нивно откривање.

Во зависност од значењето на објектот се препорачува да се изработи план за заштита од пожари, во кој се проценува степенот на загрозеност од пожар и се предвидуваат мерки кои треба да се преземат. Планот треба да содржи целосен приказ и димензии на објектот (висина, ширина, должина), влезови и излези, патишта за евакуација, обележана хидрантска мрежа, обележана електрична мрежа, обележана

вентилациска мрежа, извори на вода, места за поставување на противпожарни апарати, како и детално разработена постапка за гасење на пожарот во објектот.

10. Обезбедување лица во објекти

Обезбедувањето на лицата во објектите подразбира преземање конкретни мерки и активности за заштита на сите објекти во кои живеат, престојуваат или работат лицата кои се предмет на заштита. Такви мерки и активности се преземаат поради следните причини:⁷⁵

- Заштита на објектот, уредите, опремата, инсталацијата, транспортните средства и околината на заштитениот објект од уништување, оштетување и други форми на загрозување;
- Заштита на лицата кои се наоѓаат во објектот по која било основа (вработени, клиенти, гости, делегации и др.);
- Спречување на пристапот на неповикани и непожелни лица во заштитуваниот објект;
- Спречување на набљудување и снимање на заштитениот објект и неговата непосредна околина;
- Заштита од насилан упад во објектот или во некоја од просториите;
- Заштита на документи, архива, пари или други вредни предмети.

Во таа насока, од страна на работниците за приватно обезбедување, при реализирање на заштитата на лицата во објектите се преземаат конкретни мерки и активности со цел⁷⁶:

- Создавање безбедносни услови за непречено одвивање на активностите на лицата;
- Овозможување заштита на лицата во објектите, каде што престојуваат и при нивното движење до одредена дестинација;
- Обезбедување на личната сигурност на другите лица кои по разни основи престојуваат во објектите кои се обезбедуваат (работни обврски, посета и врз основа на други потреби), а чие присуство во објектот е претходно најавено;
- Обезбедување на имотот и материјалните добра во објектите кои се обезбедуваат; и
- Откривање и спречување противправни дејства и на други форми на несакани појави и настани кои може да ја загрозат безбедноста на објектите и сигурноста на личностите кои се обезбедуваат, како и на другите лица кои се присутни во објектите што се обезбедуваат.

Мерките и активностите кои ги преземаат работниците за приватно обезбедување, при реализирање на заштитата на лицата се

насочени кон спречување на активности преземени од страна на поединци или групи кои од небрежност или со умисла извршувајќи кривични дела или прекршоци можат да ја загорат сигурноста на лицата, имотот и материјалните добра што се обезбедуваат.

Од страна на работниците за приватно обезбедување треба да се преземаат мерки и активности за обезбедување и во случаи на елементарни непогоди (земјотреси, поплави, пожари и други природни и непредвидливи сили) кои можат да влијаат на оштетување на објектите и загрозување на сигурноста на лицата во објектите и просторите што се обезбедуваат.

Мерките и активностите за обезбедување лица и објекти се состојат од преземање на⁷⁷:

- Оперативно-превентивни мерки и активности за обезбедување лица, објекти и простори;
- Превентивно-технички мерки и активности за обезбедување кои опфаќаат механичко, електронско-техничко, противдиверзионо, хемиско-биолошко-радијациско, санитарно-здравствено, противпожарно и други видови на обезбедување лица и објекти;
- Физичко и патролно обезбедување;
- Следење на преземените дејства и активности за спроведување на општите мерки и активностите за обезбедување во објектите и просториите кои се обезбедуваат; и
- Други потребни мерки и активности од интерес и значење за обезбедување лица и објекти.

При преземањето мерки за заштита на објекти⁷⁸ кои лицето постојано ги користи, потребно е непосредно да се заштити објектот, уредите, опремата и инсталациите во нив. Важен фактор кој влијае на севкупната безбедност на заштитеното лице е токму исправноста на сите уреди и инсталации во објектите кои се користат од страна на лицето. Животот и здравјето на клиентот, освен преку насилни напади, може да бидат загорзени и од некои други ризици и опасности (од биолошки, радиолошки, хемиски карактер и сл.). Секоја сериозна и професионална служба за приватно обезбедување е одговорна за целокупната безбедност на лицето и затоа мора да бидат земен предвид и оние ризици кои не се поврзани со нападите од други лица или организации кон заштитеното лице. Постојаната и привремена проверка на сите инсталации и уреди во објектите, ја намалува потенцијалната опасност за животот и здравјето на лицето. Исто така, потребна е заштита на сите лица кои по која било основа се наоѓаат во просториите на објектот (вработени, гости, семејство) и да се соработува со службата задолжена за обезбедување на објектот. По

потреба и одлука на работникот за приватно обезбедување, лицата кои доаѓаат во објектот се контролираат. Во случај на природни катастрофи (земјотреси, пожари, поплави), потребно е да се преземат соодветни мерки и активности, доколку е можно, за намалување на последиците кои настанале од нив.

Безбедносната заштита на одредени објекти⁷⁹ кои ги користат лицата кои се под заштита од страна на работниците за приватно обезбедување, се одвива превентивно и репресивно во однос на конкретните облици на загрозување на објектите. Превентивната активност е трајна и постојана, додека репресивната е непредвидлива и зависи од развојот на конфронтацијата на самото место. Реализацијата на безбедносната заштита на објектот се одвива во неколку фази.

Првата фаза е безбедносна проценка на состојбата и загрозеноста на објектот во кој се одвиваат активностите, преку процес на утврдување и анализа на безбедносните елементи на местото на објектот, со цел да се одредат слабите точки и да се идентификуваат заканите на кои може директно или индиректно да го загрозат објектот и на лицето кое престојува во него.

Втората фаза е воспоставување физичко обезбедување на објектот што е мерка за непосредна физичка заштита на одреден објект и на лицето што престојува во него. Се дели на внатрешно физичко обезбедување, во кое бројноста и организацијата за реализирање се одредуваат врз основа на безбедносната проценка на загрозеноста на објектот и конкретниот план за обезбедување, како и надворешно физичко обезбедување кое подразбира организација и реализација на задачи преку постојано присуство на работници за приватно обезбедување и патролна дејност, а во согласност со безбедносната проценка на загрозеноста на објектот. Патролната дејност при реализирање на задачите на обезбедување на одредени објекти има за цел обиколување и контрола на објектот и просториите што се штитат и контрола на надворешното физичко обезбедување. Многу е важно патролата да се одвива во непредвидливо време и пат на движење.

Третата фаза претставува превентивно-технички мерки и активности за заштита на објектот што вклучуваат инсталација на комплексни електронски системи кои овозможуваат сигурно откривање, предупредување и навремено дојавување при загрозување на одреден објект. Тука влегува и употребата на противдиверзиони и противпожарни мерки за заштита кои се преземаат со цел навремено откривање и елиминирање техничка неисправност на уредите и инсталациите и отстранување експлозивни, радиоактивни, запаливи и други материи.

Обезбедување лица во домот/резиденцијата

Лицето треба да се чувствува најбезбедно кога е во сопствениот дом. Таа локација има најголема можност да се стави под целосна контрола. Заштита на домот/резиденцијата е комплексна и ги опфаќа и внатрешноста и надворешноста на објектот. Тоа може да се постигне со поставување безбедносни кругови кои се комбинација на:⁸⁰

- Физичко обезбедување;
- Механичко обезбедување – физички препреки (огради, зајакнати брави и сл.);
- Техничко обезбедување – електронски системи, аларми, сензори за детектирање движење, камери за видеонадзор и сл.;
- Превентивни мерки – добро познавање на околината на домот/резиденцијата, проучување на соседите и внимателно следење на сите промени во надзорешниот периметар.

Додека лицето се наоѓа во неговиот дом/резиденција сите контролни места мора да бидат одредени, така што сите пристапи треба да му бидат обезбедени од тимот за обезбедување. Во однос на техничките системи, тие треба да бидат поставени на места кои се дискретни и неупадливи, а кои на лицето ќе му гарантираат покрај безбедност и чувство на приватност.

Исто така, постојат и низа технички елементи за заштита на домот/резиденцијата кои треба да се имаат предвид:⁸¹

- Бариери (огради, сидови, поставување возила и сл.);
- Прозорци (метална заштита на прозорите на приземје доколку ги има, отстранување на дрва или гранки кои допираат до прозорците или балконите);
- Влезна врата (доволно цврста, а по можност и по потреба таа да биде блиндирана);
- Алармен систем на вратите и прозорците;
- Осветлување (рефлектори околу зградата и на влезот);
- Детектори за чад и сл.

Во зависност од степенот на обезбедување најчесто во домот/резиденцијата постојат засолништа кои се наоѓаат во внатрешниот круг на обезбедување, каде ќе може лицето и неговото семејство да се сокрие доколку тимот за обезбедување или полицијата имаат потреба од повеќе време да возвратат на нападот и да го одвратат.

Обезбедување лица на работното место

Друго место на кое лицето мора да се чувствува безбедно е неговото работно место (канцеларија, кабинет и сл.) која може да биде

сместена во државен, деловен или приватен објект. На тоа место се претпоставува дека лицето поминува поголем дел од денот и има потреба од безбедно и непречено работење. Со цел на ова место да се обезбедат правилни сигурносни процедури, тимот за обезбедување секогаш, кога за тоа постојат услови треба да воспостави три прстени на заштита.⁸²

- Во зоната на внатрешниот периметар треба да постои контролен пункт (пријавница) од членови на тимот за обезбедување, поради проверка на сите посетители на објектот. Службениците или вработените, како и проверените посетители и колегите, се единствените лица кои можат да имаат пристап во внатрешноста на периметарот.
- Следниот периметар е зоната која е опфатена со другите канцеларии околу просторијата на лицето, односно оние кои ја опкружуваат и тие кои се на катот над него и под него.
- Надворешниот периметар го опфаќа фоаејето на зградата каде се наоѓаат скали или лифт до просториите на лицето. Сите лица кои имаат пристап до зградата мора да бидат правилно идентификувани и проверени пред да се дозволи влез.

Најдобра опција е, доколку постои можност, вработените во зградата да имаат картички за идентификација и да се воспостави постојан систем на евидентирање со кој ќе се ограничи пристапот на неовластени лица во неа и ќе се намали можноста за пристап на несакани гости.

На влезот на зградата е потребно да се постави работник од тимот за обезбедување кој ќе биде во постојан контакт со централата, а доколку степенот на обезбедување е повисок и постојат посериозни ризици и закани по животот на лицето може да се постави и врата за детектор на метал, како и рендген систем. Исто така, доколку има потреба се воспоставува и патролно обезбедување околу зградата заради проверка на сите сомнителни возила, лица и предмети. Посебна контрола на патролата ќе биде во времето на доаѓање и заминување на лицето на неговото работно место, како и проверка на канцеларијата или кабинетот на лицето, кога е отсутно.

ЗАКЛУЧНИ СОГЛЕДУВАЊА И ПРЕПОРАКИ

Генералната цел на трудот беше да се даде теоретски приказ и конкретно објаснување на карактеристиките при обезбедувањето лица и објекти во Република Македонија преку нивните оперативно-технички и техничко-превентивни аспекти. Таквото проучување наложи да се разгледа, најпрво, начинот на уредување во законската регулатива во Република Македонија, потребата за приватно обезбедување, субјектите кои ги вршат, планирањето и безбедносната проценка кај овие процеси. Во посебни делови беа разработени и анализирани тактичките начини на обезбедување и превентивните аспекти кај заштитата на лицата и објектите посебно, со оглед на специфичностите кои постојат кај нив.

Во Република Македонија правните лица кои вршат дејност приватно обезбедување во вид на давање услуги, не го спроведуваат на ист начин обезбедувањето лица и објекти. Во иднина тие во координација со Комората за приватно обезбедување треба да настојуваат да ги унапредат овие процеси, да ги модернизираат и да ги подигнат на повисоко ниво стандардите во однос на квалитетот на извршувањето на услугите. При реализирање на овие процеси е потребно посебно знаење, вештини и искуство кај работниците за приватно обезбедување. Ризикот при обезбедувањето лица и објекти е различен и може да достигне до многу високо ниво, па справувањето со него не трпи импровизации, така што агенциите за приватно обезбедување преку нивните работници мора да ги реализираат овие процеси, според позитивните законски правила и прописи, темелно да пристапуваат при обезбедувањето на секое лице и на секој посебен објект, без можност тоа да им премине во рутинска активност.

Заради ефикасна, ефективна, квалитетна и професионална реализација на обезбедувањето лица и објекти од страна на агенциите за приватно обезбедување, работниците за приватно обезбедување особено треба да знаат:

- Што претставува приватното обезбедување и законските основи за негово спроведување;
- На кој начин се врши безбедносна проценка, идентификација на ризиците и другите опасни состојби, кој и како ги изработува плановите за обезбедување лица и објекти, начинот на кој се формираат тимовите за обезбедување и задачите и активностите на секој од членовите на тимот;
- Оперативно-тактичките и технички начини на реализација на обезбедувањето на лицата и објектите;
- Како да се одвива комуникацијата при реализацијата на обезбедувањето;

- Кои и какви безбедносни мерки можат да се преземат при обезбедувањето лица и објекти;
- Како да се реагира во непредвидени ситуации согласно со улогата што ја имаат во процесот на обезбедување.

Во иднина е потребно фокусирање кон зголемување на нивото на ефикасност и флексибилност, како и примената на технички модернизиран концепт на приватна безбедност. На тој начин ќе се овозможи релевантна идентификација и детекција, анализа и проценка на ризици, закани и опасности по безбедноста на лицата и објектите. Со тоа ќе се придонесе кон воспоставување на соодветен одговор и реакција кон безбедносните предизвици.

Приватното обезбедување претставува ризична професија и дејност која бара максимално ангажирање, посветеност и концентрација од страна на сите вклучени субјекти. Заканите кон безбедноста се менуваат секојдневно, па затоа е потребна инвентивност во изнаоѓањето на нови тактики, техники и методи на обезбедување.

Мерките на безбедност и заштита при работа се особено значајни во безбедносниот сектор при обезбедувањето лица и имот, а се однесуваат на:

- Целосна психо-физичка подготвеност;
- Познавање на мерките на прва помош;
- Познавање на противпожарната заштита;
- Исправност на личната опрема и средства за работа.

Мерките на безбедност и заштита при работа мора да се применуваат заради проценка, избегнување и справување со ризиците и опасните состојби кои се јавуваат во процесот на извршување на безбедносните задачи. Секое лице од овој сектор има должност и обврска да ги познава превентивните заштитни мерки и да се грижи за нивна примена во практичното работење, бидејќи тоа е за општо добро на сите.

Придржувањето до строго определениот начин на заштита на лицата и објектите, овозможува безбедност, како на лицата и објектите, така и на работниците кои се задолжени за нивно обезбедување, но и на сите останати лица кои остваруваат некаков контакт со лицата и објектите. На тој начин, се сведуваат на минимум или се неутрализираат целосно ризиците од напад врз лицата и објектите кои се обезбедуваат, како и врз припадниците на безбедносниот персонал.

РЕФЕРЕНЦИ

- ¹ Станковски, Љ., Планови за обезбедување и процена на безбедносната ситуација, Меѓународно научно списание за одбрана, безбедност и мир, Современа македонска одбрана, Министерство за одбрана, Скопје, 2013, стр. 137
- ² Петревски, Б., Овластувањата на субјектите на приватната безбедност во Република Македонија – фактор за безбедноста на граѓаните и нивниот имот, магистерски труд, Факултет за безбедност, Скопје, 2010, стр. 160-161
- ³ Службен весник на Република Македонија бр. 80/1999
- ⁴ Службен весник на Република Македонија бр. 66/2007 и 51/2011
- ⁵ Службен весник на Република Македонија бр. 166/2012
- ⁶ Службен весник на Република Македонија бр. 164/2013, 148/2015, 193/2015 и 55/2016
- ⁷ чл. 1, Закон за приватно обезбедување (Службен весник на Република Македонија бр. 166/2012, 164/2013, 148/2015, 193/2015 и 55/2016)
- ⁸ чл. 7, ст. 1, т. 4, Закон за приватно обезбедување (Службен весник на Република Македонија бр. 166/2012, 164/2013, 148/2015, 193/2015 и 55/2016)
- ⁹ Комора на Република Македонија за обезбедување на лица и имот: Прирачник за оспособување и полагање на стручен испит за вршење на работите на обезбедување на лица и имот, Скопје, 2008, стр. 72-73
- ¹⁰ чл. 27, ст. 1, т. 1, Закон за приватно обезбедување (Службен весник на Република Македонија бр. 164/2013, 148/2015, 193/2015 и 55/2016)
- ¹¹ Павловић, Н., Модели праћења и процењивање безбедносне ситуације у функцији обезбеђења и заштите одређене личности, специјалистички рад, Криминалистичко-полицијска академија, Београд, 2013, стр. 17
- ¹² Петревски, Б., Овластувањата на субјектите на приватната безбедност во Република Македонија – фактор за безбедноста на граѓаните и нивниот имот, магистерски труд, Факултет за безбедност, Скопје, 2010, стр. 73
- ¹³ чл. 32, Закон за приватно обезбедување (Службен весник на Република Македонија бр. 164/2013, 148/2015, 193/2015 и 55/2016)
- ¹⁴ Петревски, Б., Овластувањата на субјектите на приватната безбедност во Република Македонија – фактор за безбедноста на граѓаните и нивниот имот, магистерски труд, Факултет за безбедност, Скопје, 2010, стр. 75
- ¹⁵ Schneider, G., An examination of the required operational skills and training standards for a Close Protection Operative in South Africa, research report, University of South Africa, 2005, стр. 63-64
- ¹⁶ Ibid, стр. 64
- ¹⁷ Jakić, M., Preventivna delatnost u zaštiti lica, 18.01.2012, from <http://vipprotection-miloradjakic.blogspot.com/2012/01/>
- ¹⁸ Miladinović, M., Razmišljate da angažujete firmu za fizičko obezbeđenje? Ovo je 5 razloga zbog kojih to treba i da uradite, 17.01.2018, from <https://www.securitysee.com/2018/01/razmisljate-da-angazujete-firmu-za-fizicko-obezbedjenje-ovo-je-5-razloga-zbog-kojih-to-treba-da-uradite/>
- ¹⁹ Roper, A., C., Risk Management for Security Professionals, Butterworth-Heinemann, Elsevier Inc, 1999, стр. 4
- ²⁰ Schneider, G., An examination of the required operational skills and training standards for a Close Protection Operative in South Africa, research report, University of South Africa, 2005, стр. 57
- ²¹ Beaudrie, D., Advantages and Disadvantages of Home Security Guards, Security Guards: Effective or Waste of Resources?, 13.08.2018 from <https://www.thespruce.com/about-security-guards-1835118>

-
- ²² Poznanović, A., Benefiti fizičkog obezbeđenja, 17.04.2017, from <https://www.securitysee.com/2017/04/benefiti-fizickog-obezbedjenja/>
- ²³ Private Security Guards Protect Assets Essential to Business Operations, 06.05.2014, from <https://www.securityri.com/private-security-guards-protect-assets/>
- ²⁴ 3 razloga zbog kojih je fizičko obezbeđenje za poslovanje značajno koliko i sajber bezbednost, 21.12.2017 from <https://www.securitysee.com/2017/12/3-razloga-zbog-kojih-je-fizicko-obezbedjenje-za-poslovanje-znacajno-koliko-i-sajber-bezbednost/>
- ²⁵ Стајић, Љ., Пајковић, Д., Систем заштите личности и објеката, Правни факултет, Нови Сад, 2008, стр. 86
- ²⁶ Белић, М., Васић, М., Историјско-правни аспект послова обезбеђење одређених личности и објеката, Безбедност, часопис Министарства унутрашњих послова Републике Србије, Београд, 1-2/2009, стр. 114-115
- ²⁷ Крстић, С., Безбедносна процена угрожености одређених личности, Миленијум груп, Београд, 2012, стр. 65
- ²⁸ Станковски, Љ., Метод на изработка на безбедносна процена како функција на безбедносниот менаџмент на претпријатијата, Меѓународен годишник на Факултетот за безбедност – Скопје, 2012, стр. 88
- ²⁹ За ризиците повеќе кај: Спасески, Ј., Николовски, М., Герасимоски, С., Безбедносни системи – прилог кон учењето за безбедносните системи, Скопје, 2010
- ³⁰ Георгиева, Л., Менаџирање на ризици, Филозофски факултет, Скопје, 2006, стр. 81-83
- ³¹ Спасески, Ј., Аслимоски П., Герасимоски, С., Приватна безбедност, Ун. „Св Климент Охридски“, Полициска академија – Скопје, Факултет за туризам и угостителство – Охрид, Скопје-Охрид, 2008, стр. 109
- ³² Квигин, Т., Да се види невидливото, Разузнавањето за националната безбедност во несигурно време, Магор, Скопје, 2009, стр. 25
- ³³ Peltier, R., T., Peltier, J., Blackley, J.: Information Security Fundamentals, CRC Press LLC, Florida, 2005, стр. 187
- ³⁴ Кековиќ, З., Бакрески, О., Стефаноски, С., Павловиќ, С., Планирање и процена на ризик во функција на заштита на лица, имот и работење, Комора на Република Македонија за приватно обезбедување, Скопје, 2016, стр. 73
- ³⁵ Кековиќ, З., Бакрески, О., Стефаноски, С., Павловиќ, С., Планирање и процена на ризик во функција на заштита на лица, имот и работење, Комора на Република Македонија за приватно обезбедување, Скопје, 2016, стр. 147
- ³⁶ Павловиќ, Н., Модели праћења и процењивање безбедносне ситуације у функцији обезбеђења и заштите одређене личности, специјалистички рад, Криминалистичко-полицијска академија, Београд, 2013, стр. 10
- ³⁷ Илиќ, С., Улога јединица за обезбедување личности и објеката у борби против тероризма, Специјалистички рад, Факултет безбедности, Београд, 2017, стр. 79
- ³⁸ Risk assessment and analysis, from <https://riskdashboard.eu/>
- ³⁹ Thakkar, D., Best Practices in Physical Security Management: Safeguard your Organization against Threats, from <https://www.bayometric.com/best-practices-physical-security-management/>
- ⁴⁰ Методологија за изработка на проценка на ризик за информатичка безбедност, Дирекција за безбедност на класифицирани информации, Скопје, 2017, стр. 12
- ⁴¹ Белић, М., Васић, М., Историјско-правни аспект послова обезбеђење одређених личности и објеката, Безбедност, часопис Министарства унутрашњих послова Републике Србије, Београд, 1-2/2009, стр. 114 и Павловиќ, Н., Модели праћења и процењивање безбедносне ситуације у функцији обезбеђења и заштите одређене

личности, специјалистички рад, Криминалистичко-полицијска академија, Београд, 2013, стр. 19

⁴² Jakić, M., Preventivna delatnost u zaštiti lica, 18.01.2012, from <http://vipprotection-miloradjakic.blogspot.com/2012/01/>

⁴³ Станковски, Љ., Планови за обезбедување и процена на безбедносната ситуација, Меѓународно научно списание за одбрана, безбедност и мир, Современа македонска одбрана, Министерство за одбрана, Скопје, 2013, стр. 138

⁴⁴ Даничиќ, М., Пилиповиќ, В., Систем заштите лица и објектата, Факултет за правне и пословне студии, Нови Сад, 2011, стр. 166

⁴⁵ Družeta, K., Tjelohranitelj – specijalist zaštite štićenih osoba, Redak, Split, 2016, стр.117

⁴⁶ Jakić, M., Preventivna delatnost u zaštiti lica, 18.01.2012, from <http://vipprotection-miloradjakic.blogspot.com/2012/01/>

⁴⁷ Schneider, G., An examination of the required operational skills and training standards for a Close Protection Operative in South Africa, research report, University of South Africa, 2005, стр. 65-66

⁴⁸ Илић, С., Улога јединица за обезбеђење личности и објектата у борби против тероризма, специјалистички рад, Факултет безбедности, Универзитет у Београд, 2017, стр. 49

⁴⁹ Анђелковић, С., Професија телохранитељ: Живот на опрезу, Одбрана, бр. 232, 15.05.2015, стр. 17 и 20, достапно на

http://www.odbrana.mod.gov.rs/svi_clanci_broja.php?id_broja=514&id_casopisa=1

⁵⁰ Даничић, М., Стајић, Љ., Приватна безбедност, Висока школа унутрашњих послова, Бања Лука, 2008, стр. 198

⁵¹ достапно на <https://dokumen.tips/documents/uloga-telohranitelja.html>

⁵² Schneider, G., An examination of the required operational skills and training standards for a Close Protection Operative in South Africa, research report, University of South Africa, 2005, стр. 100-101

⁵³ Družeta, K., Tjelohranitelj – specijalist zaštite štićenih osoba, Redak, Split, 2016, стр. 241

⁵⁴ Moratić, Z., Ahić, J., Bliska zaštita VIP ličnosti, Fakultet za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije, Sarajevo, 2015, стр. 71

⁵⁵ Schneider, G., Beyond the Bodyguard: Proven Tactics and Dynamic Strategies for Protective Practices Success, Universal-Publishers, Boca Raton, 2009, стр. 29-31

⁵⁶ US Department of State, Diplomatic Security Service, Course 17403-99702, Diplomatic/VIP Protection & Security, стр. 40-46

⁵⁷ US Department of State, Diplomatic Security Service, Course 17403-99702, Diplomatic/VIP Protection & Security, стр. 41-42

⁵⁸ Moratić, Z., Ahić, J., Bliska zaštita VIP ličnosti, Fakultet za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije, Sarajevo, 2015, стр. 121-130

⁵⁹ SA. Bodyguard Training Academy, VIP/Close Protection, SAQA US ID 11510, стр. 106-108

⁶⁰ SA. Bodyguard Training Academy, VIP/Close Protection, SAQA US ID 11510, стр. 85

⁶¹ SA. Bodyguard Training Academy, VIP/Close Protection, SAQA US ID 11510, стр. 83-85

⁶² Mehl, B., The Best Practices in Physical Security, 16.04.2018, from <https://www.getkisi.com/blog/physical-security-examples>

⁶³ Minimizing the Risks to Your Business Using Security Measures and Disaster Planning, from <https://www.bizfilings.com/toolkit/research-topics/office-hr/minimizing-the-risks-to-your-business-using-security-measures-and-disaster-planning>

⁶⁴ Бакрески, О., Триван, Д., Митевски, С., Корпоративски безбедносен систем, Комора на Република Македонија за приватна безбедност, Скопје, 2012, стр. 139

⁶⁵ Poznanović, A., 10 osobina koje službenici obezbeđenja moraju da poseduju, 17.04.2017, from <https://www.securitysee.com/2017/04/10-osobina-koje-sluzbenici-obezbedjenja-moraju-da-poseduju/>

⁶⁶ Belić, M., Međo, J., Operativni tim u neposrednoj zaštiti određenih ličnosti (pešačke formacije - osnovni pojmovi), Nauka, bezbednost, policija, vol. 14, br. 3, 2009, str. 233-237

⁶⁷ чл. 45, Закон за приватно обезбедување (Службен весник на Република Македонија бр. 164/2013, 148/2015, 193/2015 и 55/2016)

⁶⁸ чл. 54, Закон за приватно обезбедување (Службен весник на Република Македонија бр. 164/2013, 148/2015, 193/2015 и 55/2016)

⁶⁹ Доревски, З., Обезбедување, Комора на Република Македонија за обезбедување на лица и имот, Скопје, 2004, стр. 83-88

⁷⁰ Даничић, М., Стајић, Љ., Приватна безбедност, Висока школа унутрашњих послова, Бања Лука, 2008, стр. 120

⁷¹ Симић, Р., Бошковић, М., Физичко-техничка заштита објеката, Институт безбедности и Мултиаларм, Београд, 1991, стр. 105

⁷² чл. 33, Закон за приватно обезбедување (Службен весник на Република Македонија бр. 166/2012, 164/2013, 148/2015, 193/2015 и 55/2016)

⁷³ Даничић, М., Стајић, Љ., Приватна безбедност, Висока школа унутрашњих послова, Бања Лука, 2008, стр. 128-136

⁷⁴ Симић, Р., Бошковић, М., Физичко-техничка заштита објеката (приручник), Институт безбедности и Мултиаларм, Београд, 1991, стр. 114-115

⁷⁵ Даничић, М., Пилиповић, В., Систем заштите лица и објеката, Факултет за правне и пословне студије, Нови Сад, 2011, стр. 30

⁷⁶ чл. 16, Уредба за личностите и објектите што се обезбедуваат, видовите на мерки и активности и степените на обезбедување (Службен весник на Република Македонија бр. 56/2014 и 161/2016)

⁷⁷ чл. 18, Уредба за личностите и објектите што се обезбедуваат, видовите на мерки и активности и степените на обезбедување (Службен весник на Република Македонија бр. 56/2014 и 161/2016)

⁷⁸ Jakić, M., Preventivna delatnost u zaštiti lica, 18.01.2012, from <http://vipprotection-miloradjakic.blogspot.com/2012/01/>

⁷⁹ Белић, М., Васић, М., Историјско-правни аспект послова обезбеђење одређених личности и објеката, Безбедност, Часопис Министарство унутрашњих послова Републике Србије, Београд, 1-2/2009, стр. 116

⁸⁰ Прирачник за оспособување и полагање на стручен испит за вршење на работи на обезбедување на лица и имот, Комора на Република Македонија за приватно обезбедување, Скопје 2008, стр. 82

⁸¹ Moratić, Z., Ahić, J., Bliska zaštita VIP ličnosti, Fakultet za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije, Sarajevo, 2015, стр. 81

⁸² Прирачник за оспособување и полагање на стручен испит за вршење на работи на обезбедување на лица и имот, Комора на Република Македонија за приватно обезбедување, Скопје 2008, стр. 83

- П Р И Л О Ж И -

ОПЕРАТИВЕН ПЛАН
за обезбедување лица

1. _____
име и презиме на работник за приватно обезбедување
кој го составил оперативниот план

2. _____
име и презиме на работник за приватно обезбедување
одговорен за спроведување на оперативниот план

3. _____

4. _____

5. _____

6. _____
име и презиме на останати работници за обезбедување на лицето

- општествено-политичко-безбедносна ситуација во местата на движење

- ризици и закани против безбедноста на лицето

- ризици и закани против безбедноста на семејството на лицето

- ризици и закани против психолошкото здравје на лицето

- ризици и закани против приватноста на лицето

- посебно опремено возило за превоз на лицето:

марка _____
број на регистарски таблички _____

- други возила со кои се врши превозот:

марка _____
број на регистарски таблички _____

марка _____
број на регистарски таблички _____

- почетна дестинација (место на отпочнување) на обезбедувањето

- крајна дестинација (место на завршување) на обезбедувањето

- траса на движење

→ _____
→ _____
→ _____
→ _____
→ _____

- резервна траса на движење

→ _____
→ _____
→ _____
→ _____
→ _____

- вид на теренот и квалитетот на површината за движење

- оддалеченост на возилото од објектот при влегување и излегување

- место на пристигнување

- место на заминување

- резервен правец на заминување (извлекување и евакуација)

*** мерки за физичко обезбедување на објектите во кои живее, престојува, работи или се движи лицето**

*** мерки за надворешно физичко обезбедување**

*** мерки за внатрешно физичко обезбедување**

*** мерки за телесно обезбедување на лицето во движење**

*** мерки и начин на постапување во исклучителни случаи**

- опасни (критични) точки

- објекти за давање прва помош

- прогноза на временски услови

- начин на комуникација со Центарот за обезбедување и надзор

шифра _____ = _____
шифра _____ = _____
шифра _____ = _____
шифра _____ = _____
шифра _____ = _____
шифра _____ = _____
шифра _____ = _____
шифра _____ = _____
шифра _____ = _____

- вид на вооружување кое ќе се користи

марка _____
модел _____
сериски број _____
калибар на муниција _____

марка _____
модел _____
сериски број _____
калибар на муниција _____

марка _____
модел _____
сериски број _____
калибар на муниција _____

- друга опрема која ќе се користи

вид на радио врска _____
број на радио врски _____
броеви на мобилни телефони _____
друга опрема _____

Забелешка

Место

Датум

име, презиме и потпис на
одговорното лице во
Агенцијата за приватно обезбедување

М.П.

ОПЕРАТИВЕН ПЛАН
за обезбедување објект

1. _____
име и презиме на работник за приватно обезбедување
кој го составил оперативниот план

2. _____
име и презиме на работник за приватно обезбедување
одговорен за спроведување на оперативниот план

- локација на објектот _____

- тип на обезбедување _____

- начин на вршење на обезбедувањето _____

- број на потребни работници за обезбедување на објектот _____

- број на лица кои живеат во објектот _____

- број на лица кои работат во објектот _____

- број на лица кои најчесто доаѓаат во објектот _____

- време на почнување на обезбедувањето _____

- време на завршување на обезбедувањето _____

- време на доаѓање на работниците за приватно обезбедување _____

- начин на доаѓање на работниците за приватно обезбедување _____

начин на регулирање на сообраќајот во просторот на објектот

начин на регулирање на сообраќајот пред влезовите и излезите

контрола на влез и излез

инсталирани технички средства и уреди

начин на соработка со други лица кои учествуваат во обезбедувањето

- општествено-политичко-безбедносна ситуација во околината на објектот

- претходни инциденти во објектот и реакција по нив

- ризици и закани против објектот

- ризици и закани против безбедноста на лицата вработени во објектот

- ризици и закани против лицата посетители во објектот

- ризици и закани против лицата во близината на објектот

- опасни (критични) точки

- постапка на чување и употреба на резервни клучеви

*** мерки за надворешно физичко обезбедување**

*** мерки за внатрешно физичко обезбедување**

*** мерки за телесно обезбедување на лицата во објектот**

- места за давање прва помош

- места за евакуација

- места за противпожарни апарати

*** постапка при инцидент во објектот од присутните**

*** постапка во случај на недозволен влез**

*** постапка при елементарни непогоди**

- начин на комуникација со Центарот за обезбедување и надзор

шифра	=	
шифра	=	
шифра	=	
шифра	=	
шифра	=	
шифра	=	
шифра	=	
шифра	=	
шифра	=	
шифра	=	

- вид на вооружување кое ќе се користи

марка _____
модел _____
сериски број _____
калибар на муниција _____

- друга опрема која ќе се користи

вид на радио врска _____
број на радио врски _____
броеви на мобилни телефони _____
друга опрема _____

Забелешка

Место

Датум

име, презиме и потпис на
одговорното лице во
Агенцијата за приватно обезбедување

М.П.

ИЗВАДОК ОД РЕЦЕНЗИЈАТА

„...Трудот „Обезбедување лица и објекти“ од авторите д-р **Ице Илијевски**, д-р **Злате Димовски** и д-р **Кире Бабаноски** од стилски аспект е напишан јасно, лесно и разбирливо, изнесен преку современа концепција и со солидна научно-теоретска фундираност на сознанијата во оваа област при образложување на процесите и тактичките начини на обезбедување лица и објекти, како важни сегменти во рамките на приватното обезбедување. Тој претставува прв труд кој ја разработува оваа специфична област на обезбедување лица и објекти, како фундирана, добро конципирана, систематски поставена и методолошки одржана целина.

Во трудот кој претставува логична целина, детално и сеопфатно се прикажуваат и објаснуваат сите аспекти и специфичности на обезбедувањето лица и објекти, како и предизвиците кои се исправаат пред работниците за приватно обезбедување при нивната реализација. Начините на обезбедување лица и објекти во трудот во целост се разработени следејќи ги позитивните законски прописи во Република Македонија, дообјаснети преку оперативни-тактичките, техничките и методските правила, принципи и закономерности кои се особено корисни за нивно квалитетно и успешно спроведување во практиката.

Вредноста на трудот се согледува во тоа што дава придонес да се обогати фондот на публикации во областа на приватната безбедност во Република Македонија и со тоа да се подигне квалитетот на функционирањето на овој сектор. Трудот ќе биде од огромна помош, како основно и главно четиво за стручњациите од областа на приватната безбедност, односно менаџерите во агенциите за приватно обезбедување, одговорните лица во нив за изработка на оперативни планови, како и за работниците за приватно обезбедување кои се задолжени за непосредно спроведување на процесот на обезбедување лица и објекти. Неговото користење ќе придонесе за унапредување на квалитетот во спроведувањето на оваа дејност, намалување на ризиците и заканите и остварување на целите на приватното обезбедување.

Врз основа на изнесената оценка за содржината, карактеристиките и квалитетот, трудот во целост ги задоволува критериумите и барањата за прирачник во структурата...”

проф. д-р Јонче ИВАНОВСКИ

CIP – Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека „Св. Климент Охридски“, Скопје

351.746.5:[336.74:656.125(035)]

ИЛИЈЕВСКИ, Ице Н.

Физичко обезбедување на лица и објекти / Ице Н. Илијевски, Злате С. Димовски,
Кире Б. Бабаноски. – Скопје: Комора на Република Македонија за приватно
обезбедување, 2018. – 115 стр.;

26 см

Библиографија: стр. 91-97. – Содржи и: Прилози

ISBN 978-608-65990-2-7

1. Димовски, Злате С. [автор] 2. Бабаноски, Кире Б. [автор]

а) Приватно обезбедување

COBISS.MK-ID 102146058

ОБЕЗБЕДУВАЊЕ ЛИЦА И ОБЈЕКТИ

*

ИЗДАВАЧ

КОМОРА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА ЗА ПРИВАТНО ОБЕЗБЕДУВАЊЕ

ул. 50-та Дивизија, бр. 34
1000 Скопје, Република Македонија
www.obezbeduvanje.org.mk
info@obezbeduvanje.org.mk

*

ЗА ИЗДАВАЧОТ

Верица МИЛЕСКА СТЕФАНОВСКА
Претседател
на Комората на Република Македонија за приватно обезбедување

*

АВТОРИ

доц. д-р Ице ИЛИЈЕВСКИ
проф. д-р Злате ДИМОВСКИ
доц. д-р Кире БАБАНОСКИ

*

РЕЦЕНЗЕНТ

проф. д-р. Јонче ИВАНОВСКИ

*

КОРИЦА

Александар СТЕФАНОВСКИ

*

КОМПЈУТЕРСКА ОБРАБОТКА

доц. д-р Кире БАБАНОСКИ

*

ЛЕКТОР

м-р Даниела ТАКЕВА

*

ТИРАЖ

1.000 примероци

- АВТОРИТЕ -

д-р ИЦЕ ИЛИЈЕВСКИ

Ице Н. Илијевски е роден на 29.06.1986 година во Битола. Докторирал на Факултетот за безбедност – Скопје при Универзитетот „Св. Климент Охридски“ – Битола и се стекнал со научна титула доктор на науки од областа на безбедноста. Во моментот е доцент на Факултетот за безбедност – Скопје при Универзитетот „Св. Климент Охридски“ – Битола.

д-р ЗЛАТЕ ДИМОВСКИ

Злате С. Димовски е роден на 02.10.1966 година во Битола. Докторирал на Институтот за социолошки и политичко-правни истражувања при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ – Скопје и се стекнал со научна титула доктор по социолошки науки. Во моментот е редовен професор на Факултетот за безбедност – Скопје при Универзитетот „Св. Климент Охридски“ – Битола.

д-р КИРЕ БАБАНОСКИ

Кире Б. Бабаноски е роден на 05.03.1987 година во Прилеп. Докторирал на Факултетот за безбедност – Скопје при Универзитетот „Св. Климент Охридски“ – Битола и се стекнал со научна титула доктор на науки од областа на безбедноста. Во моментот е доцент на Факултетот за безбедносни науки при МИТ Универзитет – Скопје.

